

Seqüència inalterable de l'aprenentatge:

1	2	3	4
ACTITUD D'INTERES	→ RENDIMENT PERSONAL	→ MAXIM NIVELL ASSOLIT	→ APRENENTATGE CREATIU
davant l'activitat	de les pròpies	en els diversos	pensament de tipus
escolar	capacitats	aprenentatges	divergent

Aquest darrer quart pas especialment necessari avui en la societat en que vivim perquè trenca amb el pensament purament repetitiu. Es el tipus d'aprenentatge que capacita per a seleccionar informació, per anticipar interpretacions, per imaginar solucions, per posar un però a les modes intel.lectuals... sens dubte aprenentatges bàsics per viure en la societat de comunicació de masses on la ignorància és resultat de l'excés i no de la falta d'informació.

La seqüència de l'aprenentatge parteix de les necessitats de l'individu tal com va palesar Decroly. En condicions naturals no manipulades, les necessitats han de coincidir amb els interessos però el gran pes que representa la societat per a l'individu determina uns interessos que no necessàriament coincideixen amb les necessitats i això es evident de manera particular en els joves de 12 a 16 anys. Si en els seus interessos ocupen un lloc important els MCM i els seu continguts, caldrà partir d'aquests per iniciar l'aprenentatge amb una actitud positiva, d'interès davant l'activitat escolar.

6 Comprovar si hi ha diferències significatives en la comprensió de la realitat-actualitat i en la conformació d'opinions.

Una elaboració escolar dels CCM no serà un treball circumscrit a l'actuació escolar i a l'aprenentatge avaluat amb finalitat acadèmica. L'activitat escolar es projectarà en tota l'actuació personal i social de l'alumne més enllà del que és estrictament escolar.

En concret s'espera una comprensió de la realitat-actualitat més crítica i apartada de les interpretacions més tòpiques; una conformació d'opinions pròpies que s'aparti d'un seguiment gregari de les opinions de moda; una actitud o unes pràctiques més comunicatives en el diferents ambients socials.

7 Comprovar si hi ha diferències significatives en la utilització del lleure i en la presa de decisions.

Aquests podrien ésser els indicadors d'una més sòlida construcció de la personalitat. Creativitat en el lleure amb més diversitat d'iniciatives que les que generalment proposen els MCM i predisposició a prendre decisions sobre la pròpia vida apartant-se més de la dimensió alienadora dels MCM.

Aquests indicadors corresponen a les finalitats últimes de l'educació que la Constitució i les Lleis Orgàniques i generals declaren però que no acostumen a tenir clara aplicació en la institució escolar que s'acontenta amb assolir uns resultats positius en l'àmbit acadèmic.

Al nostre criteri, però, es tracta d'indicadors que palesen la capacitat dels ciutadans per viure el seu personal projecte de vida i participar en un projecte de vida social del seu país amb una forma d'estat democràtic, d'estat que s'ha de construir dia a dia amb la màxima participació dels ciutadans i no restringir a la votació periòdica inconscient.

Però si una justificació de futur desitjable pot ésser qualificada d'idealista o il·lusòria, es pot fer referència a la necessària protecció de la convivència social que si avui no es veu alterada per una misèria majoritària i per una confrontació ideològica sagnant, sí que es veu alterada per importants brots de violència gratuïta i per un terrorisme que no té justificació ideològica.

Una vegada més afirmem el convenciment que la joventut per pròpia evolució psicològica s'ha d'enrolar en alguna empresa de risc i entusiasme. Si la societat adulta no els proposa altra cosa que diversió, comoditat, consumisme i espectacularitat no ens hem d'escandalitzar quan apareix la violència dels fanàtics del futbol, quan se sap de tantes violacions violentes, quan es deixa trinxada la ciutat o quan segueix havent-hi qui s'inscriu a organitzacions terroristes. ¿Qui ha fet pensar a aquests joves i on se'ls ha permès d'expressar una vivència compartida? ... Sempre pensem que alguna responsabilitat hi té una escola avorrida i que s'entesta en ignorar la vida exterior dels seus alumnes al·legant les exigències acadèmiques.

QUESTIONARI I PROVA EXPERIMENTAL ALS ALUMNES

Descripció i justificació de les preguntes

El qüestionari es concebut amb preguntes obertes i preguntes tancades. Les preguntes tancades encaminen a una elecció entre diferents respostes. Entre aquestes estan les que comporten valoracions generalment construïdes sobre una escala de cinc graus (gens-poc-regular-molt-totalment). Les preguntes obertes han exigit recomptes personals posteriors així com agrupacions de respostes de les quals es pogués fer recompte. Algunes respostes totalment descriptives: títols de programes de TV, cantants o grups musicals, esports han estat recollides per completar el perfil dels alumnes.

Les preguntes persegueixen informació dels següents Factors:

1 Alumnes d'una societat de comunicació de masses
2 Escola atenta a la comunicació de masses
3 Escola - organització estructurada
4 Unitat d'acció educativa
5 Mestre i cultura de comunicació de masses
6 Alumnes i èxit escolar (<-> fracàs escolar)
7 Alumnes i èxit personal, social i cultural

* Identificació dels alumnes: estrat social, resultats acadèmics. Factor 1

Preguntes:

1. Sexe.

2. Carrer - indicador estrat social.
3. Superfície casa - indicador estrat social.
4. Segona residència - indicador estrat social.
5. Nombre membres família - corrector als indicadors d'estrat social.
6. Professió pare i mare - indicador social-cultural.
7. Nivell acadèmic - verificar distribució equivalent dels grups observats.

* Interès, rendiment i identificació amb l'escola. Factor 6

Preguntes:

8. Autovaloració rendiment escolar relacionat amb interès personal.
9. Interès per l'escola en concret.
10. Identificació escola-alumne: indicadors.
11. Vivència dels objectius globals de l'ensenyament.

* Trets de personalitat generacional: interessos i actituds dominants. Factor 1; i presa de decisions. Factor 7

Preguntes:

12. Dedicació del temps de lleure - realització d'interessos
13. Presa de decisions dels alumnes - anàlisi de temes.
- *14. Autovaloració dels propis interessos - caràcter de les activitats.
15. Actitud i actuació davant d'un fet generacional-social concret.
16. Valoració crítica del fet.

* Us dels Mitjans de Comunicació de Masses : aparells, temps, continguts dominants, comportaments d'espectador. Factor 1 en dades ètic i Factor 7

Preguntes:

17. Us-consum de ràdio, música.
18. Quantitat d'hores de música - comportament musical.
19. Inter-relació de la música en les activitats habituals.
20. Conèixement de la ràdio.
21. Coneixement música actual.
22. Hores de televisió i capacitat d'atenció selectiva.
27. Consum de video-clips.
28. Comportament d'espectador de televisió.
29. Us i consum de diaris.
30. Consum de revistes i còmics.
31. Disponibilitat i ús d'ordinador.
32. Temps i usos de l'ordinador.
33. Us i facilitat davant de màquines i jocs electrònics.
34. Hàbits comportamentals davant els MCM.

* Valoració crítica dels CCM. Factor 7

Preguntes:

16. Concert "Human Rights"
23. Programes TV i vídeos.
24. Concursos TV.
25. Notícies i coneixements culturals a TV.
26. *Spots* publicitaris.

El qüestionari ha estat concebut perquè es pogués resoldre en 25 o 35 minuts segons que els alumnes fossin de BUP o EGB. En la pràctica ha durat més atès que s'ha acumulat la fatiga de la prova de documents de vídeo i el qüestionari.

S'ha procurat donar un to personalitzat al qüestionari contra el parer d'algun expert que opinava que era millor agrupar les preguntes per tipus de resposta. El fet de no

fer-ho així i la voluntat de donar una certa justificació de les preguntes ha allargat evidentment el qüestionari i el temps de lectura i resposta. (Ex: Parlem de participació dels alumnes. En quines situacions...).

El Qüestionari a alumnes s'ha estructurat de manera convencional: inicialment les preguntes d'identificació i després les de contingut temàtic. Possiblement això ha estat un error doncs els alumnes s'han encallat en preguntes com: superfície de l'habitatge on viu, professió dels pares i qualificacions acadèmiques.

Es reproduïx a les 11 pàgines següents el protocol de qüestionari a alumnes (solament s'han afegit les codificacions per les variables a computeritzar). L'objecte material és un plec de 10 fulls A4 amb full d'entrada de color verd cits amb grapa.

 EDUCACIO I MITJANS DE COMUNICACIO

 QÜESTIONARI A ALUMNES

 ESCOLA
NIVELL
ALUMNE

 CODI [A 1 2 3 4 5]
DATA [. . .]

Aquest qüestionari forma part d'un treball de camp que té per títol:
" Utilització escolar dels Mitjans de Comunicació de Masses "

Demanem la teva col.laboració dins un grup d'uns 400 alumnes responent al present qüestionari que no presenta cap dificultat. No es tracta d'un examen sinó d'un qüestionari d'opinió fonamentalment però convé respondre a algunes preguntes amb sinceritat. L'autenticitat de les teves respostes pot facilitar el nostre treball per la millora de l'ensenyament. Ja comprens que el qüestionari és anònim i les teves respostes no seran considerades de manera personal.

Hi ha diferents tipus de resposta. En general ja se't donen les opcions i solament has d'encerclar una de les caselles.

Marcar una entre varies:

home []

dona []

Escollir entre SI o NO:

SI	NO
----	----

A
B
C
D
E

Escollir entre diferents opcions: A, B, C, D, E :

Valorar en una escala de 5 graus que va de 1 a 5.

1 quan es vol dir GENS, CAP, MAI

5 quan es vol dir SEMPRE, TOTALMENT, DEL TOT

3 correspon al punt mig: NORMAL, REGULAR, INDIFERENT

2 correspon a POC, RARAMENT

4 correspon a MOLT, SOVINT, FORÇA

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Respondre lliurement en els espais pautats _____

Marca amb X la resposta correcta o bé omple els buits subratllats

1. Ets dona-noia [] 3
Ets home-noi []
2. Carrer on vius: _____ 4
Pobació: _____ Barri o Districte: _____
3. Superfície de la casa o pis on vius: - de 70 a 90 m² [] 5
- més de 90 m² []
- no arriba a 70 m² []
4. La teva família té segona residència per caps de setmana ? SI [] 6
NO []
5. Número total de germans que sou, tu inclòs [] 7
Número total de persones que viviu a casa [] 8
6. Professió del teu pare: _____ Quina activitat concreta 9
realitza actualment ? _____
Professió de la teva mare: _____ Quina activitat con- 10
creta realitza actualment ? _____
7. Qualificacions rebudes el juny del passat curs: 11
LL.CATALANA _____ LL.CASTELLANA _____ LL.ANGLESA _____
MATEMÀTIQUES _____
C. NATURALS (Física o Química) _____
C. SOCIALS (Geografia o Història) _____
altres 4 matèries a concretar: _____
..... _____
..... _____
..... _____
..... _____
- * Si les teves qualificacions van ésser molt diferents (millors o 12
pitjors) de les habituals, explica el motiu.

8. Els teus resultats escolars són els que tu ets capaç d'aconseguir ?
Fensa si amb les teves capacitats personals podries fer més o bé
estàs fent més del que pots. (Encercla la lletra de la resposta que
més correspon a la teva situació).

Aprofito molt el temps de classe i dedico hores a casa.

Es més del que puc fer; sóc dels que més temps hi dedica.

A classe perdo temps però a casa és on faig la feina.

Sé que puc fer més del que faig però...

Reconec que no m'interessa el que estudio.

A

B

C

D

E

13

A continuació has de respondre vàries preguntes valorant sobre una
escala 1 - 5 corresponent a gens - del tot amb tres graus intermitjos.

9. Considera el teu institut o la teva escola:

gens-poc-reg-molt-tot

T'agrada el teu institut o la teva escola ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 14

Hi ha un bon ambient a l'escola/institut ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 15

Et sembla que el que ensenyen t'ha de servir?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 16

Et sents útil ? Es valora els alumnes ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 17

Es tracten temes/assumptes que t'interessen?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 18

10. A l'escola/institut hi ha ocasions per parlar de tot a més del treball de les diferents assignatures. Digues dos temes interessants per a tu que han estat tractats _____ 19
t _____
Digues temes o continguts que t'interessen i no han estat tractats. _____ 20
_____ 21

11. Les afirmacions que segueixen pots haver-les sentides entre els alumnes o bé entre els professors. Expressa el teu grau d'acord o desacord sobre una escala 1 a 5. El valor 3 significa indiferent.

gens-poc-ind-molt-tot

Es important fer la feina ben feta i acabada i no solament preocupar-se del resultat.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 22

El resultat de l'examen és el més important.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 23

El treball d'equip és molt important.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 24

Escoltar el professor és el més important.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 25

S'ha de seguir el programa sense interrupció atès que al final hi ha la selectivitat.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 26

Aprofita més el treball que es fa a casa que el que es fa a la classe.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 27

Els alumnes ben informats a través de TV, premsa i ràdio poden participar més a classe.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 28

S'han de tractar els temes que interessen al món d'avui i deixar temes que no serveixen.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 29

12. Fora de l'escola/institut, a què dediques el teu temps ?
Valora les activitats que segueixen de 1 a 5. El 5 voldrà dir "tot el temps que puc, el màxim".

	gens	poc	nor	molt	tot	
Estar amb els pares i germans, xerrar o bé sortir amb ells.	1	2	3	4	5	30
Escollar música per ràdio walkman o cadena.	1	2	3	4	5	31
Realitzar treball escolar: estudi, exercicis, preparacions.	1	2	3	4	5	32
Llegir allò que m'agrada que no és precisament per al treball escolar.	1	2	3	4	5	33
Escollar notícies, informació general o esports per ràdio.	1	2	3	4	5	34
Veure-escollar televisió: pel·lícules, informatius i programes diversos.	1	2	3	4	5	35
Veure pel·lícules enregistrades, llogades a videoclubs o deixades per altres.	1	2	3	4	5	36
Practicar esport i acudir als entrenaments.	1	2	3	4	5	37
Practicar música (moderna o de conservatori), arts plàstiques o dramàtiques (teatre, dansa)	1	2	3	4	5	38
Estar amb companys o colla sense que hi hagi sempre una activitat concreta.	1	2	3	4	5	39
Anar al cinema, sol o amb amics.	1	2	3	4	5	40
Anar a una discoteca, pub, bar o granja.	1	2	3	4	5	41
Col·laborar en serveis familiars (compra, neteja de casa, reparacions, atendre a germans)	1	2	3	4	5	42
Practicar una afició habitual o hobby.	1	2	3	4	5	43

13. Parlem de participació dels alumnes. En quines situacions creus que han d'intervenir els alumnes ? Encercla SI o NO segons que estiguis o no d'acord amb l'afirmació proposada.

Sovint hi ha robatoris. Aquest és un problema que han de resoldre els professors trobant els responsables.	SI	NO	44
Sovint els wàters són bruts i amb el rotllo de paper dins l'aigua. Això ho hem de resoldre els alumnes.	SI	NO	45

Si fem una excursió de treball els alumnes hem de tenir dret a organitzar l'horari amb temps lliure per passar-ho bé.

SI	NO
----	----

 46

Si hi ha queixes de la puntuació als exàmens cal resoldre-ho en una assemblea de classe amb el professor.

SI	NO
----	----

 47

Els professors ens maregen molt dient que no embrutem les taules i no tirem papers. Això és innecessari. Avui es funciona sense tantes manies i ja es neteja cada dia

SI	NO
----	----

 48

Si no hi ha una classe o falta el professor no ens podem quedar a l'aula. Hauríem de poder quedar-nos i treballar vetllant que no hi hagués xivarri.

SI	NO
----	----

 49

14. Valora el grau d'interès que per a tu tenen les següents activitats

	gens	poc	reg-	molt	-tot	
Viatjar, conèixer altres ambients i països.	1	2	3	4	5	50
Excursions de muntanya, caminar, fer cims.	1	2	3	4	5	51
Estudiar i fer els treballs escolars.	1	2	3	4	5	52
Practicar esports, especialment _____ 68	1	2	3	4	5	53
Practicar arts com _____ 69	1	2	3	4	5	54
Veure la televisió, programes com _____ 70	1	2	3	4	5	55
Escollir música a la ràdio o walkman.	1	2	3	4	5	56
Practicar amb l'ordinador.	1	2	3	4	5	57
Llegir diaris, revistes com _____ 71	1	2	3	4	5	58
Llegir còmics i historietes gràfiques.	1	2	3	4	5	59
Anar a discoteca, pub o bar amb els amics.	1	2	3	4	5	60
Anar a concerts de música rock o "marchosa".	1	2	3	4	5	61
Anar a actes culturals com _____ 72	1	2	3	4	5	62

Restar a casa amb la família o anar amb ells.	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	63
1	2	3	4	5			
Estar amb els amics i amigues.	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	64
1	2	3	4	5			
Estar sol i dedicar-me a les meves coses.	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	65
1	2	3	4	5			
Anar al futbol o basquetbol o veure-ho per TV	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	66
1	2	3	4	5			
Dedicar-me a la meva "afició" que és _____	<table><tr><td>1</td><td>2</td><td>3</td><td>4</td><td>5</td></tr></table>	1	2	3	4	5	67
1	2	3	4	5			

15. Recordes el Rock-Concert for Human Rights del passat setembre 1988? Quan vas saber que hi hauria aquest concert amb Springsteen, Sting, P. Gabriel... a Barcelona, què vas fer ?
(Posa X a totes les respostes que expressin la teva posició).

Estava atent a la TV i a diaris atès que en parlaven sovint.	<table><tr><td></td></tr></table>	
Llegia la informació que trobava a diaris i revistes.	<table><tr><td></td></tr></table>	
Sovint en parlàvem entre amics i companys.	<table><tr><td>74</td></tr></table>	74
74		
No vaig fer res; no em va interessar.	<table><tr><td></td></tr></table>	
Vaig voler anar al concert, però al final no hi vaig anar.	<table><tr><td>75</td></tr></table>	75
75		
Vaig anar al concert que va ésser _____ (qualifica'l)	<table><tr><td></td></tr></table>	

16. Dóna el teu punt de vista davant les següents interpretacions.
(Encercla la resposta correcta)

Els Concerts-Rock d'Amnesty International s'organitzen realment en defensa dels drets humans ?	<table><tr><td>SI</td><td>NO</td></tr></table>	SI	NO	76
SI	NO			
S'organitzaven com a promoció d'Amnesty International ?	<table><tr><td>SI</td><td>NO</td></tr></table>	SI	NO	77
SI	NO			
Els cantants hi participaven com a promoció per a vendre els seus discos ?	<table><tr><td>SI</td><td>NO</td></tr></table>	SI	NO	78
SI	NO			
Creus que amb un concert de rock es poden defensar els drets humans ?	<table><tr><td>SI</td><td>NO</td></tr></table>	SI	NO	79
SI	NO			

Dóna una explicació dels teus arguments a continuació.

17. Respon encerclant la resposta escollida.

Tens walkman o ràdio per a ús personal ?

SI	NO	80
----	----	----

A casa, disposes d'equip d' Hi-Fi ?

SI	NO	81
----	----	----

Compres discos o cassettes, de tant en tant ?

SI	NO	82
----	----	----

Enregistres música de la ràdio o copies cintes ?

SI	NO	83
----	----	----

18. Quantes hores setmanals escoltes ràdio o música ?

Cap. No arriba a una hora.

Poques. Entre 1 i 3 hores.

Cada dia. Entre 3 i 8 hores setmanals.

Tantes com puc. Més de 8 hores setmanals.

A
B
C
D

84

En quins moments escoltes habitualment la ràdio o música ?

85

86

19. Quins tipus de programes escoltes mentre fas diferents activitats?

Respon lliurement posant tipus de programes com ara:

CAP, MUSICA ROCK, MUSICA MODA, MUSICA VARIADA, INFORMATIU ESPORTIU

Quan em llevo ----- 87

Quan estudio o faig treballs escrits ----- 88

Quan faig treballs de caràter manipulatiu ----- 89

Quan no faig res en concret ----- 90

Quan no hi ha ningú a casa o estic sol a l'habitació ----- 91

Quan me'n vaig a dormir ----- 92

Quan estic amb amics i companys ----- 93

20. ESCRIU EL NOM DE DOS PROGRAMES DE RÀDIO INTERESSANTS.

1 ----- 94 a l'emissora ----- 95

2 ----- 96 a l'emissora ----- 97

21. ESCRIU 5 NOMS DE CANTANTS O GRUPS MUSICALS QUE T'AGRADEN.

1 ----- 2 ----- 3 ----- 4 ----- 5 -----

98

22. Fés un càlcul del total d'hores setmanals que veus televisió o vídeos o que estàs amb la TV oberta i alhora fent alguna altra cosa. Durant una setmana normal són unes _____ hores. 99
- Quines altres activitats fas mentre hi ha la TV en funcionament ? _____ 100
23. Dos programes de TV bons són: 1 _____ 101 a 102
2 _____ 103 a 104
Dos programes de TV dolents: 1 _____ 105 a 106
2. _____ 107 a 108
- Un vídeo que recomanaria a un amic és: _____ 109
Un vídeo que no recomano a ningú és: _____ 110
24. A la TV hi ha diferents concursos. Digues breument què et semblen.
- 3 X 4 _____ 111
El precio justo _____ 112
Mag-Magazine _____ 113
Filiprim _____ 114
3 pics i repicó _____ 115
El tiempo es oro _____ 116
25. Es diu que la TV és un mitjà d'informació. La informació pot ésser de notícies d'actualitat o de coneixements culturals (tipus: salut, ciència, història...)
- Digues 3 notícies que més t'han impressionat quan les has conegut.
1 _____
2 _____ 117
3 _____
- Pots dir 3 coneixements culturals adquirits a través de la TV ?
1 _____
2 _____ 118
3 _____
26. Parlem dels "spots publicitaris". Pots dir-ne un de cada tipus ?
- M'agrada l'espot; compraria el producte: _____
M'agrada l'espot; no compraria el producte: _____
Em desagrada l'espot; m'agrada el producte: _____ 119
Em desagrada l'espot; rebutjo el producte: _____
27. Parlem de "vídeo-clips". (Encercla la resposta).
En veus i sents ?	SI	NO	120
N'enregistres ?	SI	NO	121
Els tornes a veure ?	SI	NO	122
En compres ?	SI	NO	123

T'agrada més la música amb imatges ?

SI	NO
----	----

124

En quins moments veus i escoltes "video-clips" ? _____

125

28. Quina és la forma més habitual de veure la TV ? (Encercla resposta)

Quan estic sol a casa o a l'habitació.

A

Amb els germans, amb amics o amb els pares.

B

Menjant o xerrant amb altres.

C

126

Quan em queden petites estones lliures.

D

Els programes que abans he previst amb la programació.

E

29. Parlem de diaris. (Sense incloure els suplementos dominicals).

Quin diari és el que llegeixes més sovint? _____

127

Llegeixes habitualment el diari ?

SI	NO
----	----

128

Amb quina freqüència el llegeixes ? Cada dia

A

Alguns dies

B

129

Solament caps de setmana

C

Sols ocasionalment

D

Si cada dia llegeixes el diari, quan temps hi dediques ?

De 0 a 10 minuts

A

De 11 a 20 minuts

B

De 21 a 30 minuts

C

Més de mitja hora

D

130

Entre dissabte i diumenge quin temps dediques al diari ? _____

131

Digues les tres seccions que llegeixes durant més temps.

1 _____ 2 _____ 3 _____

132 133 134

30. Parlem de revistes incloent els suplementos dominicals dels diaris.

Llegeixes altre tipus de premsa, a part del diari ?

SI	NO
----	----

 135

Digues els títols.

Revistes : _____ 136

Còmics : _____ 137

31. Parlem d'ordinadors.

Tens ordinador a casa ?

SI	NO
----	----

 138

Escriu: TIPUS-MARCA-MODEL. _____ 139

Si no en tens, aprofites ocasions per a utilitzar-ne un

SI	NO
----	----

 140

On i en quines ocasions ? _____ 141

32. Indica el nombre aproximat d'hores setmanals que utilitzes ordinador per a diferents activitats. (Posa el núm. d'hores a la casella)

Practicar programes		hores/setmana	142
Passar treballs a màquina		hores/setmana	143
Jugar amb jocs d'ordinador		hores/setmana	144
Construir els meus programes		hores/setmana	145
Aplicar programes de revistes		hores setmana	146

33. Les màquines electròniques programades i els jocs electrònics.

T'agrada jugar amb màquines ?

SI	NO
----	----

 147

Vas a bars o sales de jocs ?

SI	NO
----	----

 148

Et resulta difícil entendre un joc nou ?

SI	NO
----	----

 149

Has consultat bancs de dades o tele-text ?

SI	NO
----	----

 150

T'ha estat fàcil localitzar allò que buscaves ?

SI	NO
----	----

 151

Et resulta interessant consultar bancs de dades ?

SI	NO
----	----

 152

34. Valora les afirmacions que segueixen aplicant l'escala 1 a 5.

	gens-poc-reg-molt-tot					
A casa parlem sovint a partir del que veiem i sentim a la televisió.	1	2	3	4	5	153
Amb els companys sovint parlem de música moderna, especialment rock.	1	2	3	4	5	154
A classe comentem les notícies de premsa amb el professor.	1	2	3	4	5	155
A casa cadascú té els seus gustos: música, televisió, lectura... Cadascú fa la seva.	1	2	3	4	5	156
Amb els companys parlem dels programes de la televisió.	1	2	3	4	5	157
Els professors demanen materials de premsa o ens passen vídeos.	1	2	3	4	5	158
Entre companys intercanviem jocs d'ordinador o cintes de música.	1	2	3	4	5	159
Quan hi ha un bon concert de rock hi anem en grup alguns companys.	1	2	3	4	5	160
A vegades ens trobem a casa d'un company per fer un treball amb l'ordinador.	1	2	3	4	5	161
Entre companys intercanviem llibres interessants al marge del treball escolar.	1	2	3	4	5	162

L'autor d'aquest treball de camp agraeix la seva col.laboració i el temps que ha dedicat. Martí Teixidó, mestre i pedagog. Octubre 1987.

PROVA EXPERIMENTAL: MOSTRA DOCUMENTS VIDEO

**Descripció i justificació
del disseny i estructura**

Aquesta prova està concebuda com un reactiu per valorar la resposta dels alumnes a un vídeo-muntatge d'uns 20 minuts que aplega materials obtinguts de la programació convencional recent de televisió en català i en castellà.

El vídeo inclou les següents seqüències:

DOCUMENT 1 / NOTICIA: "Emigrants alemanys". Temps: 4'24".

Extret d'un Informe Semanal de mitjans de setembre de 1989. Realitat sobre l'inici de l'emigració d'alemanys des d'Hongria.

Imatges documentals d'un fet notícia que va cobrir tota l'actualitat. les imatges mostraven els primers alemanys de l'est que intenten no tornar al seu país i passen a integrar els primers camps de refugiats que atén la Creu Roja Interanacional. La narració és sèria i els fons musicals subratllen la determinació arriscada d'aquests ciutadans.

Problemàtica complexa que els mitjans de comunicació, TV en particular, no acabaven de donar posant l'accent en la insatisfacció a l'Alemanya de l'Est. S'esmentava la reunificació d'Alemanya en les propostes a valorar malgrat que els experts consultats ho consideraven utòpic. Els fets es van anar precipitant i cal valorar les respostes segons la data exacta en que es va aplicar (octubre 89 - gener 90).

DOCUMENT 2 / SITUACIO: "Joves motoritzats". Temps: 6'26".

Extret de la telesèrie "Califòrnia" (agost de 1989).

Ficció relativa als delictes de joves motoritzats i una denúncia que és retirada.

Fragment incomplet que es presta a diferents interpretacions si no es coneix el principi però que es pot intuir pel final. La colla d'un jove que ha estat detingut persegueix i amenaça a una dona rebentant rodes de cotxe i fent tot el que sels acut fins que es retira la denúncia tal com proposa el amteix advocat.

Situació de ficció que s'acosta massa a la realitat: destrosses públiques, tribus urbanes, cotxes cremats... com perquè sigui una pel·lícula divertida o de passatemps.

DOCUMENT 3 / TEMA: "Declaracions Drets Humans". Temps: 5'24"

Extret d'un Informe Semanal de setembre de 1989.

Reflexió a partir de l'aniversari de la Declaració de 1879 en complir-se els 200 anys.

Es un conjunt d'escenes de tortures i execucions de les més violentes entre les que apareix un cap tallat o càrregues de la policia més feixista. La veu va donant compte de com s'han seguit trepitjant els drets humans malgrat les grans declaracions. La música corprèn.

Es un tema que les alumnes poden haver conegut a través dels MCM, els mateixos mitjans que difonen els estereotips que identifiquen la joventut.

DOCUMENT 4 / FET: "El preu d'un habitatge". Temps: 4'58".

Extret d'un Teledues de migdia de febrer de 1989.

Tema que afectarà molt als joves. Situat a Barcelona i àrea de la conurbació.

Es planteja per primera vegada el problema de l'increment de preus dels habitatges de Barcelona i ciutats properes com Sant Cugat, Cerdanyola. Es un fet que no era notícia i que ja hagués hagut d'estar-ho. Podem dir avui que las nostra

intuïció es va veure confirmada doncs poc temps després ha ocupat molt els mitjans de comunicació. El document podia tenir atractiu pels alumnes objecte de la prova ja que es situa a les ciutats on viuen i podien identificar llocs però es tractava de verificar si donaven importància a un fet que els podia afectar i que no era tractat pels mitjans de comunicació.

El vídeo-muntatge havia d'ésser passat a l'inici amb una justificació de l'exercici i la petició de resposta clara i sincera per part dels alumnes. Durada total de 21 minuts. Als alumnes se'ls diu que es tracta d'un vídeo amb quatre documents diferenciats clarament per uns segons de cortina de barres de colors. Se'ls diu que ho poden veure tranquils i que solament s'han de preocupar de recordar el tema dels documents per respondre unes preguntes que no seran de caire memorístic.

A continuació, els alumnes han de respondre a les preguntes proposades. Uns 15 o 20 minuts. Quan acaben es recull la prova.

Tot això abans de presentar-los el Qüestionari que respondran posteriorment amb una durada prevista de 25 a 35 minuts segons que siguin alumnes de BUP o EGB respectivament. (Aquest temps calculat a les proves prèvies s'allarga uns deu minuts en la pràctica doncs s'acumula una relativa fatiga que fa que alguns alumnes vulguin comentar algunes preguntes al company del costat).

La prova ha d'ésser necessàriament breu per garantir l'interès dels alumnes en respondre-la. Les respostes haurien d'ésser totalment obertes per posar en evidència la conformació d'opinions però podria ésser que els alumnes s'inhibissin i "passessin" per no escalfar-se el cap. Així mateix, els alumnes d'avui no s'aboquen a redactar en fred, sense estímuls concrets i directes.

S'ha optat per una prova breu, mixta i discreta que inclogui tant respostes obertes com respostes tancades.

La prova es concreta en quatre fulls de resposta corresponents a cadascun dels quatre documents. Els documents són enregistraments de TV, mitjà de comunicació de masses per excel·lència, corresponents als diferents tipus de comunicació:

NOTICIA: és la qüestió que està d'actualitat en tots els mitjans.

SITUACIO: realitat que pot quedar reflectida en una ficció de TV.

TEMA: és una qüestió permanent que pot ésser aprofundida.

FET: és una realitat important que no ha estat recollida pels M.C.M.

Es formulen en cada tipus de document 6 preguntes i s'articulen preguntes obertes [O] amb preguntes tancades [T]

1. Identificar alhora que distingir del conjunt documental. [O]
2. Grau d'informació de la qüestió. [T]
3. Grau d'intervenció dels diferents mitjans en la informació així com intervenció de l'escola i dels companys. [T]

4. Síntesi de la informació de la qüestió provocada pel document. [O]
5. Valoració, opinió i interpretació amb projecció personal. [O]
6. Reacció valorativa davant afirmacions de valor proposades. [T]

Tres respostes són tancades [T] i tres respostes són obertes [O].

Així mateix, s'esperava que les respostes de valoració tancada influïssin poc en la valoració lliure que es demanava prèviament tot i que no es podia garantir. Després d'aplicada la prova hem vist que bon nombre d'alumnes, davant la dificultat de redactar el resum (pregunta núm. 4) i d'escriure la seva valoració (pregunta num. 5) han quedat encallats i han passat a respondre primer la pregunta núm. 6 consistent en expressar el seu grau d'acord amb cinc afirmacions que se'ls proposen.

El qüestionari ha estat concebut perquè es pogués resoldre en 25 o 35 minuts segons que els alumnes fossin de BUP o EGB. En la pràctica ha durat més atès que s'ha acumulat la fatiga de la prova de documents de vídeo i el qüestionari.

S'ha procurat donar un to personalitzat al qüestionari contra el parer d'algun expert que opinava que era millor agrupar les preguntes per tipus de resposta. El fet de no fer-ho així i la voluntat de donar una certa justificació de les preguntes ha allargat evidentment el qüestionari i el temps de lectura i resposta. (Ex: Parlem de participació dels alumnes. En quines situacions...).

Del qüestionari i la prova de documents se n'han fet bàsicament tres versions amb successives modificacions i correccions. S'han recollit els criteris de dos experts professors universitaris i de dos mestres amb llarga experiència.

La primera versió va ésser probada amb tres alumnes (dos de BUP i un d'EGB), la segona va ésser assajada amb sis alumnes (dos de BUP i quatre d'EGB) i la definitiva es va aplicar com a prova pilot a sis alumnes diferents que varen ésser escollits pels professors d'un centre d'EGB, el C.P. Joan Maragall de Sant Cugat, amb la següent distribució: un noi i una noia de nivell més aviat just i amb dificultats; un noi i una noia situats a la mitjana de la classe; un noi i una noia particularment desperts i creatius.

La prova de documents va ésser igualment assajada. Els documents es varen donar per bons des de la primera versió. Les afirmacions contingudes a la pregunta núm 6 de cadascun dels quatre documents varen ésser les més retocades i pulides per tal de garantir enunciats ben comprensibles.

S'ha optat per aplicar un mateix qüestionari i la mateixa prova als alumnes d'EGB, els de 12-13 anys que realitzen 7è i als alumnes de BUP, els de 15-16 anys que realitzen 2n. En la mesura del possible fora interessant veure l'evolució diacrònica, particularment quan els alumnes han seguit a la mateixa escola cosa que solament es dona en alguns centres privats. En aquest cas es podria considerar com influeix l'edat en les diferents respostes davant dels mateixos estímuls. la redacció del qüestionari s'havia de pensar particularment en funció d'ela comprensió dels alumnes d'EGB i per això la prova pilot es va fer amb aquests.

L'assaig dels qüestionaris ha permès garantir una redacció més clara dels enunciats i que les instruccions no es prestessin a dubte. Part de la validesa rau en el fet que de trenta quatre preguntes, dinou recullen dades ètic, és a dir fets, temps, dades. Les preguntes fonamentalment valoratives es presenten tancades sobre una escala de cinc graus.

Totes aquestes actuacions prèvies no suposen la validació del qüestionari com a instrument de mesura. No hi ha una relació totalment directa entre utilització escolar dels mitjans de comunicació de masses i el major desenvolupament de l'alumne en interès i rendiment escolar així com en capacitat crítica, conformació d'opinions, noves aptituds, actitud comunicativa creativitats en el lleure i predisposició a la presa de decisions. Hi ha les variables mediatitzadores: independents de segon ordre i modificadores o intervinents.

Hom es podia formular la pregunta de saber si els alumnes respondrien amb interès i honestat al qüestionari. Després que ha estat aplicat hem de dir que ha estat relativament fàcil per la pròpia temàtica. Els alumnes s'han vist sorpresos i la sorpresa té atractiu particularment per als joves. El tema es pot dir que els resultava inèdit i a la mateixa presentació s'ha justificat que no hi ha respostes bones i respostes dolentes. Se'ls deia que si responien com pensaven i explicaven el que feien, es podrien tenir en compte per orientar un model d'ensenyament que comptés amb els mitjans de comunicació.

A la presentació sempre s'ha deixat clar que els qui no volguessin respondre no s'havien pas de sentir obligats. Els qüestionaris no eren nominals i els codis solament havien de servir per classificar les respostes. Els professors no

tindrien accés a les respostes dels qüestionaris però, malgrat aquesta garantia, en el cas d'aquest qüestionari ja veurien que no hi havia preguntes compromeses sinó d'opinió. Un objectiu era aquest: recollir la diversitat d'opinions i valoracions dels joves o veure si tots pensaven de manera semblant.

El disseny de l'aplicació del qüestionari consistia en respondre després de la prova sobre documents de vídeo. Aquests documents tenen ganxo i contribueixen a introduir el tema sobre el que tracta el qüestionari. A algunes escoles, per raons tècniques d'espais i horaris s'ha hagut de començar amb el qüestionari i al final s'ha anat a veure els documents de vídeo.

Ens hem sentit gratificats quan els alumnes, estaven responent el qüestionari i no podien evitar de deixar anar expressions en veu alta; sobretot quan se'ls demanen noms de cantants, títols de programes de TV o ràdio, revistes que llegeixen. Sovint hi ha hagut alumnes que arribant al final o lliurant el quadern ens han dit que era interessant. D'altres, particularment noies de BUP han dit que no podien estar-se de comentar coses perquè moltes preguntes els feien venir ganes de parlar de música, de TV, de ràdio... Aquests comentaris són els que poden haver contribuït a que s'allargués el temps però donen garantia de la qualitat de les respostes. Però la resposta dels alumnes és gratificant perquè d'entrada posa de manifest un interès a partir del qual volem proposar desenvolupar un ensenyament en profunditat.

Davant les preguntes de valoració acotada en escala de cinc graus ha estat molt fàcil detectar els alumnes que no pensaven les respostes i marcaven creu a la "tum-tum". Hem demanat a quatre alumnes que abandonessin i els hem recollit el qüestionari inutilitzant-lo.

Tot això així com determinades anotacions d'observació participant impliquen que ha estat el mateix investigador el que ha presentat, passat i recollit el qüestionari als alumnes. En els pocs casos que els alumnes estaven en dues aules diferents, el mestre restava a l'aula i l'investigador anava alternant entre un i altre grup en aules de portes obertes.

Abans de passar a les incidències ocorregudes amb l'aplicació cal fer esment dels comentaris i valoracions dels mestres o professors davant del qüestionari a alumnes i la prova de documents vídeo. Certament, en el moment que aquests mestres i professors veien un exemplar del qüestionari i un exemplar de la prova, els alumnes ja estaven escrivint i per tant res podem corregir. Els mestres i professors no varen fer un dictamen en propietat, però a tots els vàrem demanar que s'ho llegissin i ens donessin el parer. Considerem que les seves respostes tenen caràcter professional i que amb un examen ràpid del material poden valorar l'adequació als alumnes i el grau d'interès del contingut.

Podem dir, sense excepció, que tots els mestres o professors que ens han acompanyat a l'hora de passar el qüestionari i prova a un grup han expressat la seva valoració positiva. Tot han estat elogis: a l'interès del tema, a la cobertura àmplia de les preguntes, a la possibilitat de veure quins programes citen, quins cantants, quins anuncis, quins esports... N'hem quedat sorpresos doncs som conscients de les moltes insuficiències del qüestionari i no tenim cap garantia de l'artifici de la prova com a reactiu sobre un vídeo-muntatge per valorar comprensió, conformació d'opinions i capacitat crítica.

En alguns centres és habitual que per motius diversos s'hi hagin passat qüestionaris d'investigació o de recollida de dades. Tant els professors com els alumnes podien restar una mica indiferents però no ha estat així. El qüestionari proposat així com els documents del vídeo-muntatge han captat el seu interès. Això ens aporta una doble valoració positiva: d'una banda considerem ampliada la consulta a experts i professionals; de l'altra tenim una primera prova de l'interès que suscita un tema tan difícil d'abordar com és el dels mitjans de comunicació.

Els alumnes han treballat amb total llibertat i no s'han sentit controlats pels mestres que, de fet, no han romàs tot el temps a la classe. La tranquil·litat dels alumnes quedava clara quan els donava per voler comentar una pregunta amb la companya o company del costat. A dos centres hem tingut la satisfacció de participar en una conversa que s'havia suscitat entre els alumnes al final de la sessió sobre l'encert o no d'emigrar dels joves alemanys o sobre el tema dels drets humans i les penes de mort. Les discussions eren apassionades i es presentaven arguments en un o altre sentit.

A les 5 pàgines següents es rerprodueix el protocol de resposta lliurat als alumnes, un plec de quatre fulls A4 amb full de portada groc cosits amb grapa. (Les codificacions han estat afegides posteriorment).

EDUCACIO I MITJANS DE COMUNICACIO

COMENTARIS A MOSTRA DOCUMENTS VIDEO

ESCOLA
NIVELL
ALUMNE

CODI [A . . .]
DATA [. . .]

Aquest exercici forma part d'un treball de camp que té per títol:
" Utilització escolar dels Mitjans de Comunicació de Masses "

Demanem la teva col·laboració en un petit exercici pràctic que pot
tenir una durada total de poc més de mitja hora.

L'exercici té dues parts.

Primer es passarà un vídeo de vint minuts de durada que aplega 4
documents diferents. Els veuràs un darrera l'altre si bé queden
perfectament diferenciats per una carta de barres de colors. Són
documents extrets de programes de TV recent que potser hauràs vist i
no et cal escriure res.

Acabat el visionat i pensant en els documents cal que responguis a les
preguntes que es fan per cadascun d'ells en quatre fulls independents.
Veuràs que les preguntes no són de memòria sinó d'opinió i comentari
personal. No tenen dificultat i no hi ha una resposta millor que una
altra.

En alguns casos solament has de fer una valoració sobre una escala de
5 graus que va de 1 a 5. Has d'encercclar el número

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

- 1 quan vols dir GENS, MAI
5 quan vols dir SEMPRE, DEL TOT
3 correspon al punt mig: REGULAR, A MITGES
2 correspon a POC, RARAMENT
4 correspon a MOLT, SOVINT, FORÇA

No hi ha respostes millors ni pitjors. La millor resposta és
l'autèntica, la que ens permetrà conèixer el que penseu. Amb tot
l'exercici és anònim i no s'identificarà a ningú doncs interessen les
respostes com a conjunt.

**ATENCIO ! NO PASSIS FULL ABANS DE VEURE EL VIDEO. LES TEVES
RESPOSTES POTSER NO SERIEN TAN LLIURES. GRACIES !**

Autor treball de camp: Martí Teixidó, mestre i pedagog. Octubre 1987.

DOCUMENT 1

1. De quina notícia tracta ? _____ 163

gens-poc-mig-molt-tot

2. En quin grau estàs informat de la notícia ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 164

3. Per quins mitjans estàs informat ?

DIARI

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 165 TELEVISIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 168

RADIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 166 ESCOLA

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 169

REVISTES

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 167 COMPANYYS

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 170

171

4. Situa resumidament el fet tal com el coneixes.

172

5. Fés la teva valoració de la notícia i del final que hauria de tenir

173

6. Expressa el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

Havia de succeir. El final, proper o llunyà
serà la reunificació d'Alemanya.

gens-poc-mig-molt-tot

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 174

Els joves no tenen futur a la RDA. A la RFA,
tindran llibertat i treball segur.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 175

Els joves van segurs a un país de la mateixa
llengua però un èxode massiu durà problemes
de vivenda, de treball...

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 176

Els joves de la RDA haurien de lluitar per la
llibertat de tots des de dins, sense emigrar.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 177

Els joves no es mouen pel problema de dues
Alemanyes sinó per una societat de llibertat,
consum i diversió.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 178

DOCUMENT 2

1. Quina situació tracta ? _____ 179

mai-poc- ?-sovin-molt

2. Creus que es produeixen situacions així ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 180

3. Com en tens coneixement de situacions d'aquest tipus ?

DIARI

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 181 TELEVISIÓ

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 184

RADIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 182 ESCOLA - CLASSE

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 185

REVISTES

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 183 COMPANYYS

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 186

187

4. Explica resumidament una situació similar que coneixes.

_____ 188

5. Valora la situació presentada al vídeo. Com s'hauria de resoldre ?

_____ 189

6. Expressa el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

gens-poc-mig-molt-tot

Això és una pel·lícula que exagera per donar-li emoció. Reflexa una postura contra els joves.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 190

Això està passant realment i no es pot tolerar. A aquests joves se'ls ha de fer respectar unes normes de convivència.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 191

Això és una manera de divertir-se pròpia dels joves però es passen una mica.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 192

Això passa realment quan els joves no tenen una escola que els interressi, ni treballen.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 193

Això és una manera de rebel·lar-se contra la monotonia de la societat instal·lada.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 194

DOCUMENT 3

1. Quin tema tracta ? _____ 195

gens-poc-mig-molt-tot

2. En quin grau estàs informat del tema ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 196

3. Per quins mitjans estàs informat ?

DIARI

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 197 TELEVISIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 200

RADIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 198 ESCOLA

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 201

REVISTES

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 199 COMPANYYS

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 202

203

4. Situa resumidament el tema tal com tu el coneixes.

_____ 204

5. Fés la teva valoració del tema i de com ha estat presentat al video

_____ 205

6. Expressa el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

Totes les declaracions de drets humans són paper mullat. En aquesta societat cadascú defensa els seus interessos.

gens-poc-mig-molt-tot

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 206

Convé difondre imatges com aquestes. Així ens adonaïrem de les barbaritats que tots som capaçs de fer.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 207

La violència es dona en règims autoritaris i en règims democràtics, encara que a vegades de manera encoberta.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 208

Anem cap a un món d'entesa universal. A tots els països hi ha gent que promou respecte i entesa.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 209

Les grans declaracions de drets humans serveixen per encobrir els problemes immediats que hi ha a cada país.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 210

DOCUMENT 4

1. Quin fet tracta ? ----- 211

gens-poc-reg-molt-tot

2. En quin grau estàs informat del fet ?

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 212

3. Per quins mitjans estàs informat ?

DIARI

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 213 TELEVISIÓ

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 216

RADIO

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 214 ESCOLA

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 217

REVISTES

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 215 COMPANYYS

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 218

219

4. Situa resumidament el fet tal com el coneixes.

220

5. Fés la teva valoració del fet i del tractament que hauria de tenir.

221

6. Expressa el teu grau d'acord amb les següents afirmacions:

gens-poc-mig-molt-tot

Es un fet real del que n'han parlat poc els Mitjans de Comunicació i afecta molt els joves per independitzar-se.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 222

La vivenda és un problema de caràcter personal i cadascú l'ha de resoldre com pugui.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 223

Viure a la gran ciutat o prop d'ella s'ha de pagar doncs tothom vol les mateixes comoditats.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 224

Es escandalós que et donin tantes facilitats per pagar un cotxe i que et posin tan difícil trobar una vivenda.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 225

Per pagar una vivenda la gent queda lligada molts anys. Així es desinteressen dels problemes col·lectius.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 226

Aplicació del qüestionari escola per escola. Incidències.

Les darreres estades o visites d'observació participant varen tenir lloc els primers dies de juny de 1989. El qüestionari estava preparat però no semblava convenient aplicar-lo en aquella època per evitar que semblés un examen amb la corresponent distorsió de les respostes. Alhora demanar una sessió d'una hora llarga per fer l'aplicació comportava generar uns certs nervis tant entre professors com entre alumnes, es va abandonar el projecte ajornant-lo al següent curs.

L'Ajornament comportava alguns inconvenients: 1) Els grups d'alumnes seleccionats de 7è. EGB i 2n. BUP haurien passat a ésser 8è. EGB i 3r. BUP. 2) Hi podia haver alguna variació d'alumnes repetidors. 3) Hi hauria variació de professors. 4) Tampoc es podia aplicar el qüestionari a inici de curs: EGB hauria d'ésser a partir d'octubre i BUP hauria d'ésser a finals d'octubre.

Els possibles alumnes repetidors no representaven especial problema; quedava reflectit a la pregunta núm. 7 que es formulava explícitament demanant les qualificacions del curs anterior. No són cursos on es produeixin molts repetidors i hem controlat que no hi hagués un grup atípic pel nombre d'aquests.

El problema de canvis de professors ha estat més significatiu i s'ha notat en les respostes als qüestionaris a professors que s'han hagut de reduir als que coneixien efectivament als alumnes el curs anterior.

L'aplicació efectiva no es va poder iniciar fins el més de novembre i es va acabar dins del primer trimestre llevat del grup de BUP d'una escola que es va haver de concertar per

gener davant les dificultats de trobar el temps adequat. Aquesta tasca s'ha dut a terme sense desatendre les funcions d'inspecció escolar.

6.2. Escola Ramon Fuster. /09.11.89/ 27 alumnes de 8è EGB.

Realització a primera hora del matí (9:30-11:00 h). Instruccions a l'aula. Trasllat ràpid a la sala de projeccions. Passi del vídeo. Retorn a l'aula.

Durant la vídeo-audició. Molta atenció. Document 1: [Nen petit amb peluix] Somriure. [Batman] -"Ja! ja!" d'identificació. Document 2: Expressions d'estremiment davant les dones amenaçades, particularment de noies. La sèrie Califòrnia les fa patir. Alguna l'havia vista. Els nois no s'estremeixen igual però estan callats i seriosos. Document 3: Dues noies s'agafen del braç davant les execucions. Una abaixa la mirada i es tapa amb la mà fent una mueca d'angúnia. [Hijos de puta] Silenci. Document 4: Quan veuen Cerdanyola al tema de l'habitatge ho identifiquen i alguns criden l'atenció.

Davant del Questionari. Es respon amb força atenció. Volen fer-ho tan bé que van molt poc a poc. Tot plegat ha trigat una hora i mitja. Quan s'encallen a les preguntes volen demanar ajuda, volen fer-ho bé. Se'ls ha d'insistir que no cal que es preocupin, que solament es recull una mostra d'opinions.

4.2. I.B. Joan Boscan. /15.11.89/ 67 alumnes de 3r. BUP.

A segona hora del matí (9:15-11:10 h) inclòs el temps de canvi. Alumnes de 3r.-A i 3r.-E corresponents als grups observats el curs anterior. Són 68 en total. Cadires-butaca i carpeta en mà. Agrupats lliurement. Línies de 7-8 alumnes seguits; grups de nois o noies. Espais lliures entremig. Així m'han deixat amb ells i puc fer lliurement(!). La situació és difícil i haig de guanyar-me'ls amb la presentació.

9:20 Explico l'objectiu. Silenci i receptivitat. Reparteixo 50 qüestionaris. (No ha estat possible triar la mostra de 50 i els han enviat tots). Vaig a buscar-ne més al cotxe. Solament dispo de disset quaderns i a un alumne li agraeixo la seva col·laboració però no li puc donar quadern.

S'aclareixen les instruccions. Inicien el qüestionari a alumnes a les 9:30. He hagut de posposar el passi del vídeo doncs no ho havien previst i mentrestant el posaran a punt. Escriuen però tenen tendència a comentar-s'ho 'bis-a-bis'. Faig avisos reiterats sense perdre un to amable i somrient. Apel·lo a que cal que cadascú opini lliurement, que l'objectiu previst és recollir l'opinió d'uns quatre-cents cinquanta alumnes i no es tracta que responguin el mateix.

Procuro no perdre el to i no donar més avisos generals. M'atanso als que parlen i amb un somriure els demano que cadascú ho faci sol. (Sofreixo una tensió terrible).

A les 10:00 es produeix canvi de sala per disposar del vídeo encara que no han acabat el qüestionari que queda interromput. Ara seuen en cadires de braç-pala; molt comprimits, hi caben justos. 10:10 Passi del vídeo-muntatge

després de donar les instruccions. 10:32 Treballen sols sense interrupcions. Rsponen a la prova i després acaben el qüestionari. 10:45 Surten els primers. 10:55-11:05 Surten la majoria. 11:10 recullo els quaderns de les alumnes 13 i 14 que no han acabat que seran inutilitzats.

Durant la realització del Qüestionari. tendència a voler parlar-s'ho; comentari de la conducta de cadascú a la companya o company. Es donen respostes diferenciades i respostes coincidents. Somriures davant d'algunes preguntes. Comentaris de contrast davant la pregunta referida a les hores de TV. -"Sembles moltes però les he comptades bé. Trentanoi o quaranta cinc. La seva companya posa amb seguretat quatre o cinc. -"Jo no veig la TV" -diu.

Durant la vídeo-audició. Absoluta atenció a l'inici del document 1: Bon silenci. [batman] Somriure sonor "Ja!". Document 2: [motos] Mirades i somriures noia a noia. Molta atenció. Expressions de desconcert davant les [patades]. respir quan acaba la persecució. Riures davant del [ganivet] i el gest d'amenaça. Silenci. Document 3: Silenci. Mirades dels uns als altres. -"Ostia!" al [tret]. Riures davant del [cap tallat]. Document 4: Silenci. Atenció més dispersa. Comentaris. Identificació dels pisos de Pedralbes. -"Mira!".

7.1. Escola Costa i Llobera. /15.11.89/ 42 alumnes de 8è. EGB.

Hora assignada de 13:45-15:15 h. després de dinar i pati, mòdul corresponent a l'agrupació flexible. Es selecciona un grup-classe i mig més fins a 42 alumnes. Es baixa a la sala de vídeo amb força dispersió, es mal col·loquen les cadires

plegables i alguns alumnes s'asseuen a les taules laterals. Passi del vídeo-muntatge a les 14:05. El professor enfosqueix la sala.

Un cop acabat es torna a la classe i a les 14:30 responen a la Prova. Tot seguit reponen al Qüestionari. A les 15:15 entren el berenar, un donuts. El professor diu que segons vagin acabant l'agafin i baixin al pati. Passats uns segons un alumne es va a buscar el donuts i això provoca que siguin ja quatre o cinc. Aturo el procés i els dic que no poden menjar i escriure bé. Hi ha força dispersió i se'ls ha de contenir. Per parar-ho demano a l'alumne que s'aixeca de la taula i es posa amb els altres que segueixi o abandoni. Segueix molestant i li recullo els quaderns i li dic que ja pot sortir. Diu que vol continuar però no li ho accepto sense perdre el to. Sembla que l'ambient s'ha calmat una mica i els que resten van acabant més tranquils fins a les 15:35.

Durant la vídeo-audició. Hi ha un cert clima d'incontinència des del primer moment. Document 1: Algú diu: -"Això és d'Informe Semanal" -"Sí, ho vaig veure". Riures escandalosos davant del [batman]. Document 2: A les primeres imatges: -"Es Califòrnia". -"Ah, sí ho feien a TV3". Es veu amb clima d'aventura. Expressions com: -"Que bèstia!", riures. Les noies s'ho comenten tranquiles. Molt pocs ho segueixen amb silenci expectant. Document 3: Segueix el clima d'identificació d'imatges: -"Això és Vietnam" [el tret de pistola a un presoner]. -"Ala!" riures i diverses expressions [cap tallat]. -"Toma" i riures [hijos de puta]. -"Això és Chile" a les imatges de repressió policial. Detecto una certa indiferència o insensibilitat ambiental encara que no afecti a tots. Document 4: Hi ha menys atenció, la majoria no acaben d'entrar-hi. Algúriu a [l'hortet]. Quan acaba tots estan aixecant-se.

Davant del Qüestionari. La primera mitja hora treballen bé i tranquils. Tendeixen a demanar molt d'ajut sobre les preguntes i em limito a llegir-los-la. A partir de l'entrada dels donuts salta novament la inquietud que ja es reflectia a la sala de vídeo.

7.2. Escola Costa i Llobera /20.12.89/ 23 alumnes de 3r. BUP.

La sessió estava concertada pel /14.12.89/ de 11:30 a 12:45 incloent una classe i els 15' de pati i acceptant que potser arribarien uns quinze minuts tard a la classe d'educació física. Essent allà ben puntual vaig adonar-me que havia oblidat la cassette del vídeo-muntatge i vaig demanar una nova sessió que es va concertar per dimecres a primera hora, 8:00-10:00 a les hores d'Ètica i Filosofia. Malgrat ésser a primera hora, d'un dia de solstici d'hivern era preferible atès que ja m'havien advertit els professors que els alumnes de BUP eren molt gelosos del seus temps de pati que defensaven com un dret.

En espera de poder instal·lar un vídeo a la sala annexa a la biblioteca, vaig presentar el Qüestionari als alumnes i varen començar. Dels 27 alumnes del grup varen arribar 23 potser per tractar-se de la primera hora. A les 8:15 estaven tots escrivint i no es va acceptar a dos alumnes que varen arribar tard. A les 9:00 alguns havien acabat i la majoria estaven a les darreres planes. Els vaig demanar d'aturar-ho per anar a veure el vídeo-muntatge. El trasllat va ésser fàcil i ràpid. Van arribar dos alumnes més que varen veure el vídeo però no varen fer el qüestionari ni la prova. A les 10:25 tornaven a la classe i responien a la prova i acabaven el qüestionari. A les 10:45 quedava acabat l'exercici.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Bones condicions; algú parla però hi ha relaxament general. tres alumnes s'han col·locat al marge. Un mira, l'altre li diu alguna cosa. Ningú reacciona davant [batman]. Document 2: Somriures d'identificació de pel·lícula. Les noies expressen emoció continguda. Els nois tenen un somris irònic i sabut. [Telèfon: -T'ha agradat la funció?] Suspens. Una noia somriu. [Penja el telèfon] set o vuit somriuen. [Navallades] Alguns somriuen, d'altres seriosos. Quan acaba la [rebutada de rodes] la noia de salmó somriu. [-Són uns animals!] Ningú reacciona, estan seriosos. Document 3: Exclamacions mímiques. Quatre nois es giren o es tapen la cara. Suspens i atenció total. [-Hijos de puta!] -"Guau!", diu la noia de salmó i una altra. [Mussolini] Tres somriuen -"Ja, ja, ja. Document 4: Molta atenció llevat dels tres que s'han col·locat al marge. No hi ha reaccions davant dels indrets esmentats. [Tràfic de la ciutat] algún somriure.

2.2. Súnion - I.C.C. /16.11.89/ 42 alumnes de 3r. BUP.

Sessió prevista de 17:30 a 19:00. L'horari habitual dels alumnes acaba a les 18:15. Arriben els alumnes; els conec i em coneixen, van ésser cinc dies intensos. Pregunten quant temps hi estarem. Quan els dic una hora i mitja, alguns expressen les seves queixes i que no es poden quedar. Davant del possible fracàs i la retirada de molts ho ajusto. Farem solament el Qüestionari i amb tres quarts d'hora poden enllestir-ho. Han de recordar el núm de codi que els he assignat i han escrit al quadern. Els dic que demanaré una altra sessió de 45 minuts per passar el vídeo-muntatge.

Es donen les instruccions i comencen a respondre. Estan en butaques a la sala de projeccions i escriuen sobre carpeta. estan molt junts i parlen entre ells. Es comenten coses. Se'ls veu animats però se'ls en va el temps i els aviso. Acaben entre 18:15 i 18: 40 els més endarrerits.

Demano una altra sessió al director el més aviat possible.

Nova sessió que m'han ofert /12.12.89/ 36 alumnes de 3r. BUP

Sessió prevista a les 17:00. Sala de projeccions. Arriben una mica tard, entre 17:10 i 17:15. Venen de fer uns tests voluntaris. No hi són tots. Una noia em diu que no va fer el qüestionari. Li agraeixo la disponibilitat però li dic que no cal que faci la prova però que es pot quedar.

L'equip tècnic està a la cabina. Es un vídeo de projecció i jo mateix l'he d'executar. S'inicia la projecció però no va el so. No me'n surto. El professor que em vol ajudar tampoc sap com es connecta el so. Hem d'esperar a que arribi en Jordi, el professor de vídeo que no se'l troba. Finalment ve el professor Armand que és el segon entès en vídeo i ho connecta. A les 17:40 funciona i la projecció. S'ha de fer a les fosques doncs la pantalla de projecció no es veu bé amb llum. D'entrada estan inquiets a causa del temps d'espera i desconcert. Amb el primer document ja estan calmats fins al final. A les 18:05 ja tots responen a la prova. El Miquel-Angel ha dit que havia de marxar al terme del tercer document per fer un assaig. S'ha excusat demanant perdó. Volia respondre als tres documents de correguda però li he dit que no calia.

He patit molt. Amb força retard però tot ha anat bé. Hi ha hagut noies que hi han estat molt. A les 18:20, quan encara dues noies escrivien, s'ha generat un debat espontani entre vuit sobre delinqüència i pena de mort. Les que escrivien també hi han entrat.

M'ha semblat que no podia interrompre-ho. Solament al final he participat fent alguna observació crítica a tot: A la democràcia, sí però...; al feixisme i dictadura, no però...; a la possibilitat de corrupció de qualsevol sistema.

He sabut que fa unes setmanes justament hi havia hagut un debat a l'escola sobre la pena de mort i els drets humans.

Resultat de tot és que es recullen complets 35 qüestionaris. Queden anul·lats els cinc que no han vingut a la prova i el que s'ha retirat sense acabar.

Ha estat una estona tensa i difícil. He estat a punt d'abandonar. A dos els ha faltat bolígraf i els n'he deixat doncs en duc una capsa. He quedat molt sorprès que solament hi hagi dos professors que coneguin bé els comandaments tècnics del vídeo. Es una dada a considerar.

3.1. C.P. Ferran i Clua /17.11.89/ 57 alumnes de 8è. EGB.

Sessió concertada 10:30-12:30. No es pot disposar de la sala d'usos múltiples-menjador. Serà millor que cada grup respongui el qüestionari a l'aula habitual. Caldrà anar a veure el vídeo-document en moments diferents. Les mestres restaran a l'aula per facilitar que jo vagi d'un grup a l'altre.

10:35 8è-B 26 alumnes. Instruccions per a la realització del Qüestionari. Aclariments de dubtes. Inicien la resposta. (Resten amb la mestra Lucia).

10:40 8è-A 30 alumnes. Instruccions per a la prova de vídeo. Es baixa a la sala de vídeo-música. Han de col·locar-se la cadira. Els demano que no es comprimeixin tant que després estaran inquiets. Inici de la vídeo-audició a les 10:50.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Quiets, silenci. [Batman] reaccionen poc dos o tres. Document 2: Es belluguen més, particularment un grup del darrera. Dues noies es creuen mirades. Silenci dominant; sorpresa. Document 3: En silenci. Expressen dominantment reaccions de rebuig. Document 4: segueixen bé, alguns es mouen. (Pugen a l'aula a respondre la prova.

11:15-11:30 és temps d'esbarjo. Se'ls respecta i ja continuaran.

11:30 8è-B. Instruccions per a la prova de vídeo a l'aula. Es baixa a la sala de vídeo. A 8è.-A la mestra Engràcia, que ha sentit les instruccions que he donat sobre el Qüestionari, les dóna a aquest grup.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Quiets, silenci. [Btaman] reacciona un i fort. Document 2: Hi ha més animació-sorpresa. tres o quatre més expressius a diferents llocs. Document 3: Dominància de silenci. [Tret Vietnam] -"Toma!". Davant del [cap tallat] -"Qué guai!" però amb cara seriosa. Document 4: Segueixen amb certa passivitat. Quan acaba s'exclamen -"Ooh!" com esperant-ne més.

Treballen força lents; a molts els costa concentrar-se en la lectura. Contràriament, en veig un que marca creus sense llegir. Li retiro el quadern i li recordo que ha acceptat de fer-ho voluntàriament.

Deu minuts abans de la sortida, 12:20, es crea inquietud. Els autocars surten molt puntualment per als que van a dinar a casa. Encara que són pocs, sembla millor interrompre la sessió. A la tarda a les 15:00 podran acabar.

A la tarda s'enllesteix en quinze minuts però hi ha un grup de quatre que triguen molt. Son alumnes amb especials dificultats, ja conec la Marta. Els recullo els quaderns i quedaran anul·lats.

1.2. Escola l'Horitzó /30.11.89/ 20 alumnes de 2n. i 3r. de BUP.

Excepcionalment i deixant-ne constància s'accepten també els alumnes de 2n. atès que la mostra seria massa reduïda. Al codi del Qüestionari quedarà indicat per poder fer la necessària comprovació si cal.

10:30 Tornant del pati s'ajunten a una aula els de 3r. i 2n. Seuen bé. El televisor es petit (16") però hi estan habituats. Sembla millor veure-ho a la mateixa classe que anar a la sala de baix.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Atenció i silenci absolut. Cap reacció davant [batman]. Document 2: Un noi somriu al veure que va de ficció. Segueix l'atenció total. Algun comentari interseqüències amb to indicatiu. [Telèfon]

un somriu però tots els altres seriosos. [Navalla] Dos mitjos somriures alternats de nois. [Rebentada de rodes] -"Que guarros", diuen dues noies. [Són una animals] serietat total. Document 3: -"Això és d'Informe", diu una noia. [Cap tallat] -"Que bèstia!", -"Aala!". Dues noies es tapen la cara. Dos nois somriuen però vull creure que és defensivament. [Cop de porra] -"Ostia!". [Hijos de puta] No reacciones; un somriu. [Càrrega dels policies] -"Que bèsties!". [Mussolini] Quasi no se sent res. Document 4: Serietat. Cap reacció en l'esment dels barris i poblacions. Hi ha moviments però no continuats.

El Qüestionari es respon sense cap incidència específica. Estan ben assegurats a les taules habituals i van fent. En tot cas, constato un clima una mica apagat o trist. El professor Joan Bassas hi ha estat a estones, entrant i sortint sense qua això cambiés res. Ha valorat el Qüestionari i els documents positivament.

1.1. Escola l'Horitzó /30.11.89/ 32 alumnes de 8è. EGB.

12:05 Passo a l'aula dels de 8è. EGB. Els recordo i em recorden. A tots els que puc els saludo amb el nom. Hi ha una certa dispersió. Faran el qüestionari els dos grups que estan a la mateixa sala pero a una banda i a l'altra. recordo que un són els que segueixen el nivell i els altres tenen més dificultats. Es millor explicar per uns i pels altres sinó cal cridar massa o s'han de canviar de lloc.

Dono les instruccions als de la mestra Maria-Mercè que potser aniran més lents i ella resta per si els cal algun aclariment. Passo a donar les intruccions als de la mestra Marta i comencen a treballar. Vaig circulant d'una banda a l'altra, demanen molts aclariments i treballen poc a poc. La

qüestió de les qualificacions ha suposat un clar entrebanc. Ja diuen desseguida que ells no tenen qualificacions com si s'haguessin alliberat d'un problema. Ells saben si milloren o no milloren.

Alguns del grup de la mestra Maria-Mercè estan inquiets des del principi però passada una estona la cosa creix. Procurem mantenir-los tranquils. Alguns del grup de la mestra Marta s'ho han agafat amb molt d'interès i es pensen molt les respostes de valoració en graella. A les 13 hores comencen a acabar però davant la limitació de temps atès que a les 13:30 han d'estar dinant renuncio o passar el vídeo-muntatge.

Nova sessió el /14.12.89/ 31 alumnes de 8è. d'EGB a l'aula.

15:00 Pugen de dinar i pati. S'executarà el vídeo des de l'àrea de producció per xarxa i cada grup el podrà veure al seu televisor. Hi ha problemes d'ajustament de senyal, de color i de so (de tot) que resol el tècnic de producció.

15:15 Els alumnes s'atansen una mica al televisor de la seva àrea per poder veure-ho millor. S'inicia la projecció i es fa silenci sense dificultats.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Segueixen bé. [Batman] Una noia reacciona. Document 2: -"Això és pel·lícula", diu un. Serietat general. Dos o tres comenten. -"Ja, ja" fa un quan apareix la patrulla i fa fugir les motoristes. Atenció total. [Telèfon] es respira preocupació. [Rebentades] serietat. [Són una animals] serietat total. Document 3: -"L'estan penjant!". Un llegeix el subtítol en veu alta. [Cap tallat] -"Que bèstia!" En Jordi B. riu. -"Mira aquest". Un riu fort: -"Ja, ja". Alguns segueixen. Alguna noia i la mestra es queixen. Sonoritzen els subtítols. Unes noies suspiren. -"Què és utopia?". [Hijos de puta] -"Ui!". Una

noia ho expressa amb mímica. [Càrrega policial] -"Aal.la!". -"Mira, mira les punxes", comenten identificant. [Mussolini] Alguns riuen de gust. [Porres] -"Mira!, mira!, mira!". [Trets] -"Al.la". Document 4: Atenció general. Algun que està cansat pica al del costat. Identifiquen Barcelona. -"Es Sant Cugat!". Un badalla però està escoltant. [Hortet] -"L'hortet!", diu un ben alt. Segueixen atents fins al final.

Poc després de les quatre s'ha acabat la resposta al quadern de prova de documents.

Cal fer esment d'una incidència sense importància des del punt de vista de la investigació però que va preocupar als mestres i direcció de l'escola. Un cop respost al Qüestionari el dimecres 30 de novembre, algun alumne de 8è. d'EGB es va dedicar a explicar el que havia respost en pla fatxenda dient que havia posat pel·lícules pornogràfiques i algunes provocacions. resultat d'això és que s'hi varen afegir d'altres explicant els seus atreviments.

La direcció de l'escola es va posar en contacte amb mi per advertir-me i demanar-me que no considerés aquests qüestionaris de dos o tres alumnes. Els vaig repassar abans d'anar-hi el dimecres 14 de desembre per pasar-los el vídeo-muntatge. De fet vaig trobar un sol qüestionari que a partir de determinada pregunta ho engegava tot a rodar i responia en pla tarambana. responia que veia mils d'hores d'televisió i que veia pel·lícules pornogràfiques. Cal considerar el qüestionari inacabat atès que es percep perfectament el canvi d'interès a través de les respostes i del canvi de lletra. No té més problema.

Atenent a la petició de la direcció de l'escola, sempre assumint el meu paper d'observador participant, m'ho vaig fer venir bé quan donava les instruccions per veure el vídeo i respondre al quadern de preguntes. Vaig dir que havent fet una ullada als qüestionaris, havia observat que algú responia 'passant' del tema i volia recordar-los que ningú està obligat a respondre. Fer-ho de qualsevol manera és fer feina inútil i fer-me-la fer a mi. Desseguida es va dir el nom de l'alumne que havia aixecat la polseguera. Amb to planer i mirant-lo li vaig dir que s'ho pensés. Va dir que ho faria seriosament. Li vaig deixar fer la prova.

5.1. C. Jesuïtes de Casp /30.11.89/ 36 alumnes de 8è. EGB.

Sessió concertada de 15:30 a 17:30. Haig d'esperar al director que per problemes interns no arriba fis passats quinze minuts. Anem a la classe de 8è.-A. Fan una espectacular però sentida rebuda. Solament els ha dit que venia aquell inspector que hi havia estat el curs passat. aquest és el grup amb el que hi va haver una intervenció meva a petició d'ells. Posteriorment, el director m'ha confirmat que és un grup molt bo, molt singular, reconeix que és el millor grup de 8è d'EGB.

Inicien el Qüestionari a les 16:00. Els he fet una didàctica i detallada explicació. El mestre tutor ha anat a preparar la sala de vídeo. Demanen aclariments sobre les primeres preguntes que es presten a dubte (professió pares, qualificacions acadèmiques...). treballen amb atenció i bé. A les 16:50 el faig parar. Solament ha acabat un. Anem a veure el vídeo que es projecta entre 16:57 i 17:22. Els demano un esforç per acabar la prova i el qüestionari. Acaben entre 17:40 i 18:00. han anat 'a tope'.

Durant la video-audició. Document 1: Atenció. Atenció total. [Nen dormint] dos somriuen. [Batman] dos somriuen. Document 2: Més animació. Comenten què és. [Navalla] serietat. [Rodes rebentades] Serietat, quasi no reaccionen. Final -"Oh!, oh!" (desitjant que continués). Document 3: exclamacions. Exclamació atemorida. -"Ah!, ah!". -"Mai no ho havia vist", diu una noia. [Cop de porra al cap] -"Al.la!". [Hijos de puta] Algun riure contingut. [Càrregues policials] -"Toma!, toma!". -"Que bèstia!". [Mussolini] Fa riure. Document 4: -"El quart", se sent. Atenció total. Tranquil·litat. Algun mm. mm. [Hortet] Somriure. [Tràfec, la gent] Somriure.

5.2. C. Jesuïtes de Casp /22.01.90/ 28 alumnes de 3r. de BUP.

Sessió concertada 12:15-14:05. Es el grup de l'opció de lletres. Són 24 noies i 4 nois, un dels quals és alemany arribat aquest curs i no coneix bé la llengua. Veurà el vídeo però no farà el qüestionari.

Anem directament a la sala de vídeo i els alumnes no duen res. La sala té bones condicions. Els aparells no estan en linia. No està connectat el canal i no sé quin és. Ha de venir el professor Andreu que n'és un dels dos tècnics. També hi ha problema de color i de so. El so s'ajusta el color poc. Es un magnetoscopi que ha treballat moltes hores i és antic. Es pot veure.

Entretant he situat els alumnes. Les instruccions per seguir els quatre documents i el tipus de respostes seguint la portada groga del quadern. Haig d'aclarir que els documents han estat preparats entre setembre i octubre i que aquest és

el darrer centre on es passa el vídeo-muntatge. Amb tres mesos han passat moltes coses. Ells han de respondre pel que veuen als documents però sense ignorar el que saben.

Durant la vídeo-audició. Document 1: Alguns comentaris en beu baixa. Quan apareix el títol 'La gran evasión' ja hi ha silenci. Document 2: -"Ah, sí!, diu algú. Algun somriure. -"Es Califòrnia. [Motos-noies] Veus, somriures. [Patrulla] més atenció. Canvi d'escena, es serenen. Silenci. [Rodes rebentades] -"Que no es coneixen aquests?", diu una noia. [Són una animals] Serietat. [La paia aquella] -"Ja, ja". Acaben amb comentaris mentre hi ha la cortina de color separadora. Document 3: [Tret Vietnam] Alguns abaixen el cap. [Cap tallat] Moltes noies: -"Aahhh!. Una abaixa la cara reiteradament. [Hijos de puta] Silenci. -"Què és això?". -"Ostres!". Comentaris 'bis-a-bis' de noies. [Tiananmen] -"No te'n recordes?, diu una noia a l'altra. [Mussolini] Riu una; s'hi afegixen tres. Silenci fins al final. Document 4: Algun comentari. segueix l'atenció. Mirada atenta. [Mercedes Meca] Dues a dues comenten. [Hortet] Una riu.

Constato que l'atenció ha estat progressiva a diferència d'altres grups.

L'aplicació del qüestionari als alumnes ha estat una tasca feixuga i a estones angoixant. En primer lloc perquè veus que malgrat la disponibilitat de les escoles hi ha dificultats d'horaris, hi ha dificultats d'espais, i ha falles en els aparells de vídeo i hi ha la pròpia distracció d'anar a una escola sense la cinta que no va entrar a la grossa cartera quedant sobre la taula.

En segon lloc, hom pateix per no poder dur a terme l'experimentació amb les condicions exactes que han estat previstes i seguint el mateix procés. Malgrat que el disseny estava pensat per passar primer el vídeo, en la meitat dels casos no ha pogut ésser així i no es podia forçar més la situació.

Dues condicions si que han estat complertes quasi al detall. Evidentment l'aplicador sempre he estat jo mateix perquè he incorporat aquesta situació més experimental a l'observació participant prèvia. Es una tasca que he pensat que no podia delegar cosa que m'hagués facilitat molt la realització. Durant aquest període ja m'havia incorporat a les meves responsabilitats d'inspecció i he hagut d'esperar a trobar els dies adequats concentrant en un mateix dia l'aplicació a varies escoles i això esdevé fatigant. Sempre he donat jo mateix les instruccions, llevat d'un semi-grup on ho ha fet amablement una mestra que m'havia sentit una estona abans amb l'altre semi-grup; així evitava que els alumnes es dispersessin.

Sempre he pogut observar els alumnes situant-me al davant amb el pretext d'ajustar el televisor. Ha estat útil sentir-los i veure'ls. He pres algunes notes, ni que fós a les fosques, de les expressions que tot seguit he reconstruït. Considero que aquestes notes cosntitueixen un retrat instantani del comportament davant dels mitjans de comunicació dels grups d'alumnes de diferents escoles i atesa la potència reactiva dels documents seleccionats, es pot dir que els alumnes dels grups presos en conjunt donen diferents coloracions: reflexius, reflexius-sensibles, informats-indiferents, reflexius-expressius, sensibles, documentats-discutidors, indiferents... Es tracta de recollir-ho com un element més d'informació i contrastar-ho amb les respostes que donen els mateixos alumnes.

Si es volgués explotar més aquestes possibilitats però per analitzar comportaments individuals caldria dissenyar sessions amb deu o dotze alumnes al terme de les quals es podria fer un debat obert. Pensem que donarien més informació que tots els qüestionaris per ben elaborats que estiguessin. Fins i tot, aquestes sessions reduïdes podrien facilitar la formulació d'enunciats construïts des dels mateixos joves, cosa que en el nostre cas han estat construïts des de l'adult que vol provocar en els joves respostes d'opinions, de posicions crítiques, de valoracions de fets actuals.

QUESTIONARI ALS MESTRES / PROFESSORS

Descripció i justificació de les preguntes

El qüestionari als mestres / professors té tres objectius de caràcter complementari. En primer lloc constatar les característiques dels grups d'alumnes observats i per això s'ha limitat a professors d'aquests grups. En segon lloc confirmar amb dades complementàries la unitat d'acció docent que s'hagi pogut observar. En tercer lloc la posició de cada professor davant dels mitjans de comunicació, en la seva activitat cultural i en l'activitat específicament docent.

La previsió inicial era de recollir qüestionaris de 5/6 mestres en grups d'Educació Bàsica i entre 7/8 en grups de Batxillerat. D'aquest total de 60/70 se n'ha recollit efectivament 49 i no precisament amb la distribució que hagués estat desitjable.

Les preguntes persegueixen informació dels següents Factors:

- 1 Alumnes d'una societat de comunicació de masses
- 2 Escola atenta a la comunicació de masses
- 3 Escola - organització estructurada
- 4 Unitat d'acció educativa
- 5 Mestre i cultura de comunicació de masses
- 6 Alumnes i èxit escolar (<-> fracàs escolar)
- 7 Alumnes i èxit personal, social i cultural

- * Identificació: formació acadèmica i no-acadèmica, antiguitat i tasques docents. Factor 5

Preguntes:

1. Sexe.
2. Formació acadèmica - experiència antiguitat - formació cultural.
3. Cursos i àrees de docència. Càrrecs dins l'equip docent.

- * Identificació dels grups classe: interès, rendiment i resultats acadèmics dominants. Factor 6

Preguntes:

4. Composició dels grups noies-nois i observacions.
7. Valoració de l'interès personal (actitud)
8. Valoració del rendiment personal.
9. Valoració del nivell acadèmic.

- * Descripció dels alumnes: interessos, aptituds i presa de decisions. Factor 7

Preguntes:

10. Opinió M.C.M. i alumnes.
11. Coneixement dels alumnes en relació a les seves activitats.
12. Descripció de la presa de decisions dels alumnes.

- * Posició professional davant dels Mitjans de Comunicació de Masses i dels Continguts de Comunicació de Masses i la seva introducció a l'ensenyament. Factor 2

Preguntes:

5. Posició inicial del mestre davant Mitjans de Comunicació de Masses i ensenyament.
6. Pràctica davant el tractament dels Continguts de Comunicació de Masses.
18. Definició davant les diferents posicions front als M C M i ensenyament.

* Grau de coneixement de les produccions de: TV, ràdio, premsa-diari, revistes, ordinador, discografia. Factor 5

Preguntes:

13. Temps i coneixement dels diferents M C M.
17. Coneixement dels alumnes en relació als C C M.

* Utilització dels Mitjans de Comunicació de Masses en la docència: modalitats, freqüència, continguts. Factor 2

Preguntes:

14. Freqüència d'utilització dels M C M.
15. Diversitat d'usos dels M C M.
16. Modalitats: suport, lectura i expressió amb els M C M.

* Modificacions organitzatives i curriculars introduïdes.
Factor 3

Preguntes:

19. Modificacions organitzatives, d'espais i de temps.
20. Modificacions curriculars - en continguts.
21. Modificacions en la pràctica docent individual.

- * Identificació del conjunt de docents en una orientació pedagògica, en un model de gestió institucional i en finalitats educatives globals. Factor 4

Preguntes:

- 22. Grau d'unitat d'orientació pedagògica. Anàlisi dispersió
- 23. Grau d'unitat de gestió institucional. Anàlisi dispersió.
- 24. Grau de coincidència en el tractament de finalitats educatives.

- * Capacitació i iniciativa personal per orientar l'ús dels Mitjans de Comunicació de Masses al centre. Factor 5

Pregunta:

- 25. Autovaloració de la capacitat per dirigir la iniciativa d'utilització dels M C M.

El disseny d'aplicació previst amb el Questionari a professors ha estat el més difícil de dur a terme. Moltes dificultats s'hi han interposat i això és ja una dada de referència important. Així, el mateix procés, la possibilitat d'aplicació o no-aplicació dels qüestionari i la forma i la resposta global dels mestres / professors han donat informació sobre la realitat de cada centre. Amb el qüestionari a professors s'han contrastat observacions i explicacions de característiques d'organització i funcionament. Tot contribueix a una explicació més matisada però no disposem d'una explicació total i definitiva atès que "l'escola és una experiència inefable" com deia Josep Costa-Pau.

El disseny s'emmarca en l'observació participant. Si l'atribució de participant ha estat efectiva es parteix de que s'ha aconseguit una empatia de base professional entre l'investigador i cadascun dels mestres o professors amb els quals s'ha coincidit a l'aula. En base a això es fa als docents la proposta de respondre a un qüestionari sobre educació i mitjans de comunicació en una sessió conjunta. La resposta individual pot cobrir una trenta minuts llargs i ha de donar peu a una conversa professional en equip sobre el tema.

Es parteix d'un qüestionari que no és purament inquisitiu i que vol aportar una certa dimensió formativa. Alguns conceptes són precisats per garantir que termes específics siguin presos en la seva correcta significació com és el cas d'interès, rendiment i nivell. En d'altre cas es clarifica què entenem per mitjans de comunicació de masses, mitjans audiovisuals i continguts de comunicació de masses de manera que es vegi relació i alhora diferenciació entre els mateixos. Així mateix, les diferents afirmacions que es posen a la consideració dels docents contribueixen a fer pensar sobre una qüestió que no s'acostuma a haver plantejat de manera explícita en les sessions de treball professional.

La resposta ha estat marcadament diversa. En pocs casos ha estat possible dur a terme el disseny proposat: reunir-nos amb l'equip de mestres o professors que incideixen en un curs o grup d'alumnes, els que han respost al qüestionari i que han estat observats en la seva activitat habitual. Si distingint les set escoles de la mostra en EGB i BUP tenim deu escoles atès que n'hi ha tres que les considerem als dos nivells.

De les deu escoles, a cinc ha estat possible tenir la sessió amb els mestres on després d'haver respost al qüestionari s'ha establert una conversa professional d'interès.

D'aquestes solament a tres hi ha via l'equip professional complet. A dues ens hem pogut reunir però els mestres han al·legat falta de temps, han demanat les intruccions per respondre al qüestionari i han dit que el lliurarien posteriorment; la conversa sense haver respost al qüestionari que comporta haver llegit tot el seguit d'enunciats que s'hi formulen abasta un contingut molt limitat.

A dos centres ha estat la direcció que ha impedit la sessió de treball amb els mestres. No hi ha hagut ni la sessió per donar-los les intruccions i els qüestionaris recollits han estat menys que els lliurats. A un centre han estat els docents que no s'han avingut a la sessió de treball; la meitat d'ells han respost al qüestionari després d'un termini llarg i d'haver facilitat nous exemplars per compensar els que s'havien perdut.

Malgrat tot això, hem de dir que els professors que han respost al qüestionari ho han fet amb disponibilitat i alguns ens han manifestat l'interès que tenia el seu contingut atès que els ha fet pensar.

Per la meva banda, després de l'experiència faig una crítica al Qüestionari de professors. Les deu primeres preguntes resulten difícils pel temps que exigeixen i són aquestes les que han fet que els professors de dues escoles desistissin de respondre presencialment. Si bé els preguntes núms: 5 i 6 interessa presentar-les d'entrada, abans que no es doni cap informació, les preguntes d'identificació professional i de descripció dels grups d'alumnes s'haguessin hagut de posar al final.

La dificultat de resposta s'ha vist agreujada pel fet d'aplicar el qüestionari al curs següent d'haver estat realitzant l'observació presencial. Això suposava que

alguns professors no donaven ja classe a aquells alumnes o bé que els donaven d'altres matèries. Aquests professors es veien obligats a consultar les llistes de qualificacions del curs anterior si no podien fer un recompte mental de la distribució de les qualificacions dels alumnes. El rendiment i l'actitud no figuraven a les llistes-actes de resultats acadèmics..

Així, en conjunt cal dir que la mostra de professors és molt reduïda, incompleta per aportar una informació representativa de l'escola i insuficient per ella mateixa. La informació recollida pot tenir interès si es tracta al professorat com a mostra única per veure la coincidència o diversitat de comportament davant dels mitjans de comunicació de masses.

La dificultat de resposta s'ha vist agreujada pel fet d'aplicar el qüestionari al curs següent d'haver estat realitzant l'observació presencial. Això suposava que alguns professors no donaven ja classe a aquells alumnes o bé que els donaven d'altres matèries. Aquests professors es veien obligats a consultar les llistes de qualificacions del curs anterior si no podien fer un recompte mental de la distribució de les qualificacions dels alumnes. El rendiment i l'actitud no figuraven a les llistes-actes de resultats acadèmics..

Així, en conjunt cal dir que la mostra de professors és molt reduïda, incompleta per aportar una informació representativa de l'escola i insuficient per ella mateixa. La informació recollida pot tenir interès si es tracta al professorat com a mostra única per veure la coincidència o diversitat de comportament davant dels mitjans de comunicació de masses.

A les 11 pàgines que segueixen es reproduïx el protocol de qüestionari a professors, un plec de fulls A4 amb el full de portada blau. (S'hi han afegit posteriorment les codificacions per processament informàtic).

EDUCACIO I MITJANS DE COMUNICACIO

QUESTIONARI A MESTRES / PROFESSORS

	1	2
ESCOLA		
NIVELL		
AL		

CODI[P.....]
DATA[.....]

Aquest qüestionari forma part d'un treball de camp que té per títol:
" Utilització escolar dels Mitjans de Comunicació de Masses "

Demanam la vostra col.laboració de respondre al present qüestionari que permetrà contrastar l'observació participant realitzada al vostre centre.

Ha estat elaborat amb tècniques per facilitar al màxim respostes ràpides i concretes a partir de preguntes successivament analitzades, posades a prova i modificades.

Hi ha diferents tipus de resposta. En general ja es donen les opcions i solament heu d'encerclar una de les caselles.

Marcar una entre varies:

home []

dona []

Escollir entre SI o NO:

SI	NO
----	----

Escollir entre diferents opcions: A, B, C, D, E :

A
B
C
D
E

Valorar en una escala de 5 graus que va de 1 a 5.

1 quan es vol dir GENS, CAP, MAI

5 quan es vol dir SEMPRE, TOTALMENT, DEL TOT

3 correspon al punt mig: NORMAL, REGULAR, INDIFERENT

2 correspon a POC, RARAMENT

4 correspon a MOLT, SOVINT, FORÇA

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Respondre lliurement en els espais pautats _____

L'autor d'aquest treball de camp agraeix la vostra col.laboració i el temps que heu dedicat. Martí Teixidó, mestre i pedagog. Octubre 1989.

Marqueu amb X la resposta correcta o bé ompliu els buits subratllats.

1. Sexe del mestre o professor enquestat: Dona [] 3
Home []
2. Formació acadèmica: _____ 4
Anys d'exercici docència: _____⁵ Antiguitat al centre: _____⁶ cursos. 5
Formació cultural (no-acadèmica): (Afecció personal o "hobby")
_____ 7 i 8
3. Cursos als quals doneu classe: _____ 9
Àrees o Assignatures: _____ 10-11-12
Càrrecs dins l'equip docent: _____ 13

4. Composició dels cursos als quals doneu classe:

G R U P curs/sec.	ALUMNES núm.tot	NOIES núm.	NOIS núm.	OBSERVACIONS ESPECIALS particularitats grup
14	15			

5. Expliqueu breument quina és la vostra posició o punt de vista respecte a la utilització dels Mitjans de Comunicació de Masses (MCM) a l'educació-ensenyament.

_____ 16

6. Expliqueu si incorporeu els Continguts de Comunicació de Masses (CCM) que es difonen a través dels diferents mitjans, notícia, actualitat o continguts-tòpic. Expliqueu com ho feu, o bé les dificultats o causes per les quals no ho feu.

_____ 17

A continuació us plantejo algunes preguntes relatives al tarannà i conductes dominats dels vostres alumnes.

Per situar la informació que pugui recollir aquest qüestionari respecte a la utilització dels Mitjans de Comunicació de Masses i el consum que en fan els alumnes cal conèixer el grup d'alumnes estudiat en relació a les activitats escolars i d'aprenentatge. Es tracta tan sols de tres preguntes que exigeixen fer una mica de memòria però per respondre solament haureu de completar la graella indicant un nombre d'alumnes. Després, ja totes les preguntes seran fonamentalment de descripció i valoració personal.

Per a les preguntes que segueixen convé distingir INTERES PERSONAL de RENDIMENT PERSONAL i de NIVELL ACADEMIC. Ho precisem tot seguit atès que la Pedagogia ha estat generalment imprecisa en terminologia.

INTERES PERSONAL: és la disponibilitat a aprendre, l'actitud positiva respecte a l'activitat escolar.

RENDIMENT PERSONAL: és el quocient entre les realitzacions o resultats escolars d'un alumne i les seves capacitats personals.

NIVELL ACADEMIC: és l'aprenentatge assolit que valorem amb qualificacions convencionals en relació a uns programes proposats a un determinat nivell.

7. Valoreu, en primer lloc, el grau d'INTERES PERSONAL dels vostres alumnes per l'escola/institut i per l'activitat escolar. (Indiqueu el nombre d'alumnes amb la màxima aproximació).

G R U P curs/sec.	ALUMNES núm.tot	CAP INTERES	POC INTERES	NORMAL INTERES	FORÇA INTERES	TOTAL INTERES
18	19	20	21	22	23	24

8. Valoreu ara quin és el **RENDIMENT PERSONAL** d'aquests alumnes, segons que aprenguin per sobre o per sota de les seves capacitats. Indiqueu el nombre aproximat d'alumnes segons cada grau de l'escala.

G R U P curs/sec.	ALUMNES núm.tot	NUL RENDIMEN	BAIX RENDIMEN	NORMAL RENDIMEN	ALT RENDIMEN	MAXIM RENDIMEN

25

26

27

28

29

30

31

9. A continuació, doneu-nos la distribució dels alumnes segons **NIVELL ACADEMIC (QUALIFICACIONS)** atès que expressen la valoració respecte als programes d'aprenentatge previstos.

G R U P curs/sec.	ALUMNES núm.tot	INSUFICI NIVELL	SUFICIEN NIVELL	BE NIVELL	NOTABLE NIVELL	EXCEL·LE NIVELL

32

33

34

35

36

37

38

10. Generalment tots, educadors o docents, diem que els Mitjans de Comunicació de Masses influeixen en els nostres alumnes però no s'acaba de concretar aquesta valoració en no referir-se a uns alumnes en concret. Ara que ha quedat descrit el comportament escolar: **interès personal - rendiment personal - nivell acadèmic**, descriuiu breument com veieu que els Mitjans de Comunicació de Masses influeixen en la manera de ser dels vostres alumnes.

39-40

11. Parlem de com els alumnes ocupen el temps de lleure, temps de fora l'horari escolar. Pel coneixement que teniu dels vostres alumnes, valoreu les següents activitats segons cregueu que hi dediquen menys o més temps. Apliqueu l'escala 1 - 5 que correspon a de "gens de temps" a "tot el temps que poden dedicar-hi". (Encercleu el número).

	gens	poc	mig	molt	tot	
Estar amb els pares i germans, xerrar o bé sortir amb ells.	1	2	3	4	5	41
Escotar música per ràdio, walkman, cadena o seguir els programes musicals de televisió.	1	2	3	4	5	42
Realitzar treball escolar: estudi, exercicis, preparacions.	1	2	3	4	5	43
Llegir allò que m'agrada que no és precisament per al treball escolar.	1	2	3	4	5	44
Escotar notícies, informació general o programes de difusió cultural.	1	2	3	4	5	45
Seguir transmissions esportives o informatius esportius.	1	2	3	4	5	46
Veure-escotar televisió: pel·lícules, informatius i programes diversos.	1	2	3	4	5	47
Veure pel·lícules enregistrades, llogades a videoclubs o deixades per altres.	1	2	3	4	5	48
Practicar esport i acudir als entrenaments.	1	2	3	4	5	49
Practicar música (moderna o de conservatori), arts plàstiques o dramàtiques (teatre, dansa)	1	2	3	4	5	50
Estar amb companys o colla sense que hi hagi sempre una activitat concreta.	1	2	3	4	5	51
Anar al cinema, sol o amb amics.	1	2	3	4	5	52
Anar a una discoteca, pub, bar o granja.	1	2	3	4	5	53
Col·laborar en serveis familiars (compra, neteja de casa, reparacions, atendre a germans)	1	2	3	4	5	54
Practicar una afecció habitual o hobby.	1	2	3	4	5	55

Els Mitjans de Comunicació de Masses permeten als alumnes assabentar-se de tot, conèixer-ho tot. Sembla que s'acceleri la seva ànsia per ésser grans, per tenir dret a decidir entre d'altres. Valoreu la presa de decisions en l'àmbit escolar

12. Assenyaleu en quines qüestions comproveu que els alumnes volen intervenir i prendre decisions. Encercleu SI o NO. El NO correspon a les qüestions de les quals es desenten.

Quan hi ha hagut problemes de robatoris d'objectes d'alumnes.	SI	NO	56
Quan s'han trobat materials de treball trencats o instal·lacions espatllades.	SI	NO	57
Quan hi ha hagut enfrontaments o baralles entre alumnes	SI	NO	58
Per organitzar sortides, viatges, convivències.	SI	NO	59
Si hi ha desacord amb el tipus d'exàmens o puntuació.	SI	NO	60
Per valorar els professors i el seu tracte amb els alumnes.	SI	NO	61
Per organitzar activitats culturals, esportives o festives.	SI	NO	62
Per expressar queixes en general.	SI	NO	63
Per presentar propostes de solució en general.	SI	NO	64

(Afegiu-ne si penseu en d'altres qüestions en que volen participar els alumnes o en les que s'inhibeixen especialment).

-----	SI	NO	65
-----	SI	NO	66

A continuació segueixen unes preguntes relatives a la utilització dels Mitjans de Comunicació de Masses a l'ensenyament, en la vostra activitat docent. Es tracta tant de conèixer el tipus d'activitats i condicions en que s'empren els Mitjans de Comunicació de Masses com les dificultats o motius que impedeixen o desaconsellen la seva utilització. La vostra descripció ajustada a la realitat facilitarà que les anàlisis que es puguin fer respecte a alternatives generalitzables a l'ensenyament compti amb les realitzacions i també amb les dificultats amb que ens trobem.

Entenem per Mitjans de Comunicació de Masses un entorn més ampli que els Mitjans Audiovisuais i que engloba a aquests.

Són Mitjans de Comunicació de Masses: televisió, ràdio, premsa, còmics, ordinadors, projectors audiovisuals (cinema, transparències, retroprojector, video, magnetòfon, tocadiscs).

Són Continguts de Comunicació de Masses: la informació, l'actualitat, la música, l'esport, el disseny, el consum...

13 Com a ciutadà i com a professional, dediqueu algun temps a conèixer els diferents programes dels Mitjans de Comunicació? Indiqueu temps promig aproximat i alguns programes que considereu d'interès per a l'ensenyament.

MITJA DE COMUNICACIO	67	Programes/títols/seccions d'interès educatiu	
	Temps setma		
TELEVISIÓ			68 i 69
RADIO - FM			70 i 71
PREMSA DIÀRIA			72 i 73
REVISTES			74 i 75
ORDINADOR			76 i 77
DISCOGRAFIA			78 i 79

14. Amb quina freqüència utilitzeu els M.C.M. ?

- Practicament mai doncs no escau a la meua àrea/matèria.
- Molt esporàdicament; si trobo un document adequat.
- Generalment, no més d'un cop al mes.
- Tendeixo a un cop per quinzena; és un cop per cada tema.
- Tendeixo a un cop per setmana i així és quelcom habitual.

A
B
C
D
E

80

15. Ordeneu els següents mitjans segons que siguin més o menys emprats en la vostra activitat docent per a un ús determinat. Llegiu abans tota la llista i després comenceu per assignar 1 al mitjà més emprat i seguir correlativament fins a 9 que correspondrà al mitjà menys emprat.

- VIDEO per passar pel·lícules de CINEMA.
- VIDEO amb documents enregistrats de TV-CADENA.
- VIDEO amb materials educatius o DIDACTICS.
- CINEMA passat directament amb pel·lícula òptica i projector.
- AUDIOVISUAL o DIAPOSITIVES comentades.
- MAGNETOFON o TOCADISCOS per a música o idiomes.
- MAGNETOFON amb documents enregistrats de RADIO.
- PREMSA ESCRITA: reculls d'informació, articles o suplement
- ORDINADOR amb programes aplicats a l'assignatura (simulació..

81

82

83

84

85

86

87

88

89

Hi ha algun altre MITJA i US no considerat ? Indiqueu-lo.

90

16. Indiqueu per als diferents usos quines activitats desenvolupau amb els Mitjans de Comunicació de Masses (M.C.M.).

M.C.M. com a suport de l'activitat habitual: _____ 91

M.C.M. com a aprenentatge d'un llenguatge propi: _____ 92

M.C.M. com a instrument d'expressió: _____ 93

17. Quins dels Continguts de Comunicació de Masses creieu que són més seguits pels vostres alumnes? _____ 94-95-96-97-98 i 99

18. Considereu les afirmacions que segueixen recollides en conversa amb mestres/professors. Expresseu el vostre grau d'acord.

Els Continguts de Comunicació de Masses que interessin als alumnes (tele-sèries, pel·lícules, música dura...) no tenen res a veure amb el treball escolar/acadèmic.

gens-poc-mig-molt-tot

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

100

No estic al corrent de la programació de TV perquè demana moltes hores i dedico el temps a activitats que em semblen més interessants.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

101

Hi ha un bon nombre de programes de TV que poden tenir interès per al treball de l'àrea (documentals, debats, informes...) però no es pot dedicar tan temps de classe a això.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

102

Tenir a punt un material de comunicació exigeix haver-lo seleccionat, disposar de la sala adequada, comptar amb una sessió de classe més llarga... Es tot molt complicat !

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

103

Els nostres alumnes no segueixen ni la TV, ni la ràdio, ni llegeixen còmics. tenen el temps molt ocupat en activitats (esport, música, idiomes, art...)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

104

El mestre/professor ha d'estar atent als diferents mitjans (televisió, ràdio, cinema...) i a l'actualitat informativa, cultural, musical i introduir activitats adequades.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

105

El Currículum escolar i en concret el Programa s'ha de modificar incorporant els temes importants que salten a l'actualitat.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

106

Les preguntes 19 i 20 que segueixen poden ésser contestades si al centre hi ha hagut un acord específic d'incorporar els Mitjans de Comunicació de Masses que vincula a tots els mestres/professors. Si no és així, ratlleu amb una diagonal i passeu a la pregunta 21.

19. Quines modificacions organitzatives, en particular d'espais i de temps han estat necessàries per poder introduir l'ús habitual dels Mitjans de Comunicació de Masses en la vostra activitat docent ?

107

20. Quines modificacions curriculars, en particular d'assignatures o àrees i de programació dels continguts han estat necessàries per convertir en habitual l'ús dels Mitjans de Comunicació de Masses ?

108

21. Com ha quedat modificada la vostra pràctica docent per haver incorporat els Mitjans de Comunicació de Masses ?

109

22. Expressau el vostre grau d'acord amb les afirmacions que segueixen aplicant l'escala de 1 a 5.

gens-poc-mig-molt-tot

L'escola/institut ha de tenir una programació curricular ben estable evitant modificacions que poden fer baixar el nivell.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

110

La falta d'interès dels alumnes per l'estudi i l'aprenentatge és general i no solament un problema de l'escola/institut.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

111

Falta una bona programació de televisió o ràdio escolar com a suport imprescindible per a un bon nivell d'aprenentatge dels alumnes.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

112

La utilització o no dels Mitjans de Comunicació de Masses és una qüestió de l'estil personal de cada mestre o professor. A uns els va bé i a d'altres no.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

113

gens-poc-mig-molt-tot

La televisió ofereix informació de tot, però ho fa de manera tan superficial que desvirtua el coneixement i per això la institució escolar n'ha de prescindir.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

114

A partir dels dotze anys, i als quinze o setze encara més, els alumnes han de treballar amb intensitat i no es pot perdre temps en activitats de motivació o d'aplicació pràctica.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

115

A través dels Mitjans de Comunicació de Masses també s'accedeix a la cultura; per això cal incorporar-los a l'organització escolar fent les necessàries modificacions.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

116

Si no incorporem els Mitjans de Comunicació de Masses, els alumnes cada vegada tindran menys interès per l'activitat escolar.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

117

Una manera d'incorporar els Mitjans de Comunicació de Masses és comptar amb els programes de televisió que els alumnes veuen a casa i amb les revistes a les quals tenen accés.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

118

23. Expressieu així mateix el vostre grau d'acord amb les afirmacions que segueixen. Apliqueu l'escala 1 - 5.

gens-poc-mig-molt-tot

Amb els alumnes de 12 a 16 anys l'escola/institut no pot comptar massa amb la família de l'alumne i ha d'influir directament sobre ell

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

119

Els pares tenen guardats els alumnes a l'escola/institut i s'interessen ben poc pel que fan els seus fills.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

120

Cal una estreta relació família-escola per promoure el progrés dels alumnes.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

121

L'escola ha de garantir la identificació dels pares amb l'orientació del centre i per això ha d'informar inicialment de la línia educativa que es segueix i continuar amb reunions, entrevistes i, si és possible, amb publicacions periòdiques.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

122

El Consell escolar ha d'atendre qüestions generals i no pot contribuir a l'orientació educativa dels alumnes.

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

123

El Consell Escolar ha d'intervenir prioritàriament en l'orientació educativa com és el cas, per exemple, la definició crítica de valors, la promoció d'activitats que connectin amb el món actual...

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

124

24. Els Mitjans de Comunicació de Masses presenten continuament uns valors.

Quin paper creieu que ha de tenir l'Educació Ètica o Formació religiosa en aquest context ?

125

- 25..En el cas que al vostre centre es decidís estar atent als M.C.M. per incorporar-los habitualment a l'activitat docent, acceptaríeu una reducció d'hores docents per dedicar-les a elaborar propostes de treball per als altres mestres/professors ? Tant si dieu si com no, el que té valor són les raons que expliquen la resposta. Ens en feu cinc cèntims?

126

127

Això és tot i ja és molt. He procurat no abusar de la vostra disponibilitat. Malgrat pugui no semblar-ho, el qüestionari ha estat reduït al mínim de preguntes i a un procediment de resposta fàcil. Gràcies per la vostra col·laboració. Martí Teixidó - mestre i pedagog.

5.3.1.

SEGON TEMPS: ANALISI DE RESULTATS VALORACIONS I COMENTARIS

Passem seguidament a desgranar els resultats obtinguts de l'aplicació dels qüestionaris i de la prova de documents als alumnes. L'ordre que es segueix correspon als 7 factors en els quals han quedat agrupades les 23 variables. Les dades procedeixen, i a vegades es complementen, del qüestionari als professors o del qüestionari als alumnes. S'ha optat per analitzar les dades estadísticament i valorar al mateix temps la seva significació estadística i la seva significació educativa. En tot cas s'expliciten les valoracions de manera diferenciada. S'ha optat per no deixar les dades a un annex atès que no seria de bona lectura.

Indicacions i clau de codis de lectura de les taules

Abreviatures dels quadres de dades mostrats:

Lamentablement, a pesar de la gran potencialitat de les noves tecnologies, l'ordinador no ens ofereix signes estadístics estandaritzats com els de "mitjana", "ji quadrat" que es pronuncia [ji] (encara que en castellà s'ha estès "chi cuadrado". Adoptem els signes M per a la mitjana i J² per a transcriure la fonètica [ji]

Generalment es donen les puntuacions en percentatges per facilitar la seva comparació però quan la msorta és molt reduïda es donen puntuacions directes. S'adverteix prèviament.

% : puntuacions donades en percentatge

. : puntuacions directes

M : mitjana (en castellano la media)

pF : prova de significació estadística o probabilitat de F

J² : prova d'independència de les distribucions "ji quadrat".

QA : qüestionari a alumnes.

QP : qüestionari a professors.

PD : prova de documents de vídeo.

V--: codi variables processament informàtic.

RV : respostes vàlides.

RP : respostes perdudes (*missing cases*)

Factor 1: ALUMNES D'UNA SOCIETAT DE COMUNICACIO DE MASSES**A: Els alumnes estan "marcats" pels MCM.**

Constatar que els alumnes d'avui, particularment els que es troben en l'interval d'edat comprès aproximadament entre els 12 i els 16 anys, estan marcats pels MCM no té cap dificultat. Es una realitat palesa a la vista i a l'oïda dels adults, pares o mestres/professors, que estem a la vora d'ells. Podrien parlar-ne molt també els venedors del comerç de discos, de roba *casual wear* i molt especialíssimament de pantalons texans, els encarregats de les seccions d'electrodomèstics dels grans magatzems. Podrien parlar-ne els encarregats d'establiments de *fast-food* i els treballadors de discoteques. Poden parlar-ne en definitiva tots els ciutadans.

Amb tot, podríem haver seleccionat unes escoles que per circumstàncies particulars tinguessin per alumnes uns nois i noies diferents, no representatius de la població jove que coneixem. No és així. Donem a continuació una sèrie de taules de dades recollides en base als qüestionaris a alumnes (QA) i en algun cas també en base als qüestionaris a professors (QP) que parlen per elles mateixes. Hi fem els comentaris que considerem més significatius però hom pot fer-ne molts més.

En la mesura del possible, aquesta variable queda constatada en base a dades *etic*, és a dir, dades contables i per tant descriptors objectius molt més fiables que les dades *emic*,

les que expressen opinions. Justament per això quan d'opinions es tracta es demana prendre posició sobre una escala de cins graus clarament delimitats (gens, poc, mig, molt, totalment).

La televisió és el mitjà de comunicació de masses per excel·lència. Té una gran cobertura, avui en el marc de convenis internacionals i interempresarials, que permet difondre ràpidament a tots els països desenvolupats continguts d'informació o de ficció mitjançant el llenguatge verboicònic. Aquest llenguatge és perceptible també per col·lectius poc alfabetitzats, i per persones amb disminucions sensorials (vista, oïda) o disminucions psíquiques que poden elaborar comprensions molt diverses, i pot ser subscients o mitiques.

El temps de televisió que declaren veure els alumnes de la mostra estudiada són els que es poden veure al quadre següent:

TEMPS DE TELEVISIO	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V99														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.024$							$J^2=.908$						
≤ 7 hores/setmana	44	29	47	48	41	40		40	46	48	48	59	48	
8-14 hores/setmana	35	29	29	32	51	35		40	40	28	22	23	31	
15-21 hores/setmana	4	27	24	12	5	16		10	14	15	17	14	14	
≥ 22 hores/setmana	17	15	0	8	3	9		10	0	9	13	4	7	

Cal veure que sobre la mostra seleccionada calia esperar el mínim d'hores de televisió atès que són alumnes d'un sector social mitjà-alt i poden tenir altres activitats a més de

l'escola. Amb tot, el 60% dels alumnes d'EGB i més del 50% dels de BUP veuen més d'una hora diària de televisió de promig, i alguns més aviat dues. Un temps d'una a dues hores diàries és un temps prou significatiu. Sabem per d'altres estudis que en general, en ambients més populars, el 70% estan a la ratlla de les tres hores diàries i n'hi ha que més.

El tipus de programes de televisió ha estat categoritzat posteriorment a la recollida de citacions de programes concrets. S'han establert els següents tipus agrupats: telesèrie-pel·lícula cinema, programa específic per a joves o musical pop, esportius, entreteniment (concursos, humor), informatius-debats de temes d'actualitat, reportatges o programes de natura/cultura. A la categoria d'altres s'hi inclouen aquells programes que no hem sabut classificar, per desconeixement o per imprecisió del nom donat. S'ha obtingut la següent distribució percentual:

PROGRAMA TV NO CITAT	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V101														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.456$							$J^2=.461$						
Pel·lícula/Sèrie	15	16	31	15	18	20		11	12	24	4	17	15	
Musical/Jove	18	11	6	29	25	17		0	3	6	11	0	5	
Esportiu	15	17	14	4	18	14		5	6	4	8	4	5	
Entreteniment	30	33	19	26	13	24		16	20	12	8	9	13	
Informatiu/Debat	11	13	22	18	15	16		68	53	48	69	70	59	
Cultural	11	6	3	4	8	6		0	6	6	0	0	3	
D'altres	0	4	6	4	3	3		0	0	0	0	0	0	

Hi ha clares diferències segons l'edat dels alumnes. Als alumnes de Bàsica, d'uns tretze anys, els interessen més els programes d'entreteniment (humor, concursos), els relats de ficció (pel·lícules o sèries de TV), els programes musicals i de moguda jove. En canvi, els alumnes de batxillerat, els d'uns setze anys, consideren millor els programes informatius i de debat i en molt menor grau els relats de ficció i els programes d'entreteniment. La valoració dels programes musicals i esportius baixa considerablement encara que, com es posarà de manifest més endavant, s'incrementa l'interès per la música. La citació de programes de divulgació cultural i de natura és molt baixa a EGB i quasi nul·la a BUP.

No hi ha diferències significatives entre els diferents centres d'EGB. S'observa però com el centre 5 mostra interès per 'La vida en un xip', paradigma del programa familiar que poden seguir les diferents generacions de conviuen a la llar. Tot el contrari passa amb el centre 3 que concentra més interès en '3 estrelles' un programa de pantomima de to divertit i refrescant. El centre 7 coincideix més en l'interès per pel·lícules.

No hi ha diferències significatives entre els grups de BUP en el conjut de la distribució. El centre 2 es situa per davant en interès pels informatius i resta poc interessat per cap altre tipus de programa. El centre 7 es mostra constant en el baix interès pels informatius i per tots els programes de TV en general.

PROGRAMES DE TV

CONSIDERATS BONS

ESCOLES D' E G B

CENTRES DE B U P

V101, V103	RV:177+173						RP:10+14						RV:152+150						RP:3+5								
	EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7															
Nombre d'alumnes	187	31	52	36	27	41	155	20	35	50	27	23	342	100,0													
Respostes donades V101	177	27	48	36	27	39	152	19	34	50	26	23	329	96,2													
Respostes donades V103	173	27	47	36	26	37	150	19	34	49	26	22	323	94,4													

PROGRAMES DE TV

CONSIDERATS DOLENTS

ESCOLES D' E G B

CENTRES DE B U P

[illegible]

Diastribució segons respostes donades (100%)

[illegible]

Els alumnes han citat els dos programes de televisió que consideren bons i els dos que consideren dolents. El nombre de respostes donades és alt, per sobre del 90%. La diversitat de programes és extensa i no hi ha gran coincidència en els programes bons, màxima del 21.8%. N'hi ha més respecte als programes dolents a criteri dels alumnes que semblen detestar el programa més expressiu del consumisme, 'El precio justo' amb 49% de rebuig. A continuació els quadres resultants del recompte dels programes citats a partir de la pregunta 23 del QA. Són programes del moment en el qual es va passar el qüestionari (novembre 89 - gener 90). Avui apareixerien uns altres programes però pensem que la distribució podria tenir una significació equivalent.

L'enunciat de la pregunta 'programes de TV' ha estat ben comprès pels alumnes fins al punt d'incloure el cinema per televisió citant els espais com és el cas de 'Sábado cine' o bé cicles de pel·lícules com el de Hitchcock. Els títols concrets han estat agrupats sota l'epígraf del gènere pel·lícules al igual que les diverses sèries USA es recullen sota un epígraf únic.

A la vista de les dades recollides es pot constatar el pes important dels programes d'entreteniment si acumulem els diferents programes singulars: sèries, musicals en clau jove, concursos i shows. Amb tot, és important el grau d'acceptació dels informatius i debats amb segell de casa: '30 minuts' i 'La vida en un xip'. Molt poca incidència tenen els programes de divulgació cultural i de la natura, programes que possiblement siguin enregistrats

sistemàticament (L'Horitzó, Súnion, Jesuïtes-Casp) i que seran mostrats als alumnes per il·lustrar el tema corresponent del programa.

Si la quasi totalitat dels alumnes respon amb decisió a la pregunta de programes bons i programes dolents de televisió, no ho fa de la mateixa manera quan se li demanen informacions rebudes i coneixements adquirits per televisió. Havent demanat tres citacions de cada tipus, s'ha recomptat qualsevol citació clara que quedés ben identificada com a informació o com a coneixement.

Conscients de la imprecisió dels termes *informació* i *coneixement*, s'ha formulat la pregunta amb els matisos i exemples que garantissin la seva comprensió.

"Es diu que la televisió és un mitjà d'informació. La informació pot ésser de notícies d'actualitat o de coneixements culturals (tipus: salut, ciència, història...)" (Cfr. QA: pregunta 25).

Els resultats recollits es poden observar a les taules adjuntes.

[illegible]

CONEXIEMENTS A TRAVÉS DE TV		ESCOLES D' E G B						CENTRES DE BUP							
VII8															
		EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7		
Nombre d'alumnes		187	31	52	36	27	41	155	20	35	50	27	23	342	100,0
No responen		139	18	35	29	19	38	85	5	17	34	18	11	224	65,5
Respostes vàlides		48	13	17	7	8	3	70	15	18	16	9	12	118	34,5
Distribució sobre respostes vàlides (100%)															
		EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7	Total	%
Geografia - altres pobles		7	0	3	3	0	1	9	2	3	4	0	0	16	13,6
Canvis polítics		2	2	0	0	0	0	12	3	3	5	0	1	14	11,9
Natura		7	1	3	1	2	0	2	0	2	0	0	0	9	7,6
Ciència - Tecnologia		1	0	1	0	0	0	7	0	0	3	1	3	8	6,8
Pobles del món - tradicions		0	0	0	0	0	0	6	1	0	0	2	3	6	5,1
Cuina		6	0	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0	6	5,1
Salut - Sida		1	0	0	0	1	0	4	0	1	0	3	0	5	4,2
Història		2	0	0	2	0	0	2	0	1	0	1	0	4	3,4
Biografia personatges		2	0	1	0	0	1	2	0	0	0	2	0	4	3,4
Contaminació		1	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	3	2,5
Astrologia - ovnis		0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	3	3	2,5
Cinema - teatre		1	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	2	1,7
Tercer món		0	0	0	0	0	0	2	0	1	1	0	0	2	1,7
Droga		2	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	1,7
Impostos		1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	,8
Jocs olímpics		1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	,8
Sexe		0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	,8
Llengua anglesa		1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	,8
Tema social		0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	,8
Servei militar		0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	,0

Són dades pedagògicament significatives el descens de les respostes respecte a les citacions de programes de televisió o de cantants. Són un 15% que no responen a la petició de notícies, no en donen cap. Són 65% els que no fan referència a coneixements adquirits a través de la TV.

No es tracta tant que els alumnes adquireixin els coneixements a través de la TV exclusivament, però uns joves que estan en període d'escolarització podrien aprofitar molts programes per conèixer de manera il·lustrada allò que han vist a través d'assignatures. També, alguns programes d'actualitat que no aprofundeixen prou les qüestions complexes podrien ésser estudiats de manera més racional i documentada a l'escola superant la simplificació que a vegades semblen fer alguns programes informatius i de debat.

Tot l'any 1989, al terme del qual es passava el qüestionari, als alumnes havia estat ric en aconteixements suficientment significatius com per ésser tractats a l'escola i a a les corresponents assignatures de BUP. Els canvis de l'Est d'Europa s'acceleren definitivament amb les eleccions lliures a Polònia, la crisi de la RDA i l'emigració a la RFA, canvis de règim a Txecoslovàquia, Rumania i Hongria, la repressió dels estudiants xinos a la plaça de Tiananmen, l'agudització de la crisi de Sudàfrica, la invasió de Panamà pels USA, el Líban, constitució del Congrés Nacional Palestí van marcar la realitat social i política. D'altres temes de la realitat natural trambé varen tenir especial significació: el forat a la capa d'ozò, el crit en defensa de l'Amaçònia com a pulmó mundial, el terratrèmol de San Francisco. Fets singulars com la condemna de Salman Rusdhe pels fonamentalistes islàmics d'Iran, aniversaris com el bicentenari de la Revolució francesa i la conseqüent

declaració dels drets de l'home i del ciutadà són fets que no haurien d'haver passat desapercebuts en l'activitat escolar.

Aquests fets queden molt poc reflectits a la vista de les respostes dels alumnes, dels pocs que responen. Solament l'assumpte de la RDA i el mur de Berlín han assolit la consideració de notícies impressionants per al 47.6% dels alumnes que han respost. pel que fa a coneixements, cal veure que cap destaca de manera significativa; el 13.6% del 34.5% que han donat una resposta vàlida representen molt poc. Si tantes hores de cultura audiovisual i de comunicació de masses poden donar tan poca informació i poden fer créixer tan poc el coneixement es crea una important disfunció.

Certament, la primera funció que aconsegueix una televisió és la d'entreteniment però hi ha un nombre suficient de programes que poden contribuir a la informació correcta i al coneixement. Si no s'aprofita la producció actual, no cal esperar que la mateixa demanda de l'audiència afavoreixi l'increment de la qualitat de la programació.

La televisió enllaça amb la música a través dels *video-clips*. Davant la pregunta directa sobre els *video-clips* hem obtingut la següent distribució:

GUST PER VIDEO-CLIPS	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QÀ: V120, V124, V126	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	J ² =							J ² =						
Veu-sent vídeo-clips	.091	83	92	74	89	93	87	.016	100	80	98	92	82	91
Agrada música-imatges	.938	70	78	76	73	76	75	.478	74	71	57	58	72	65
Elecció prèvia progra	.418	42	21	37	20	18	28	.372	36	30	44	47	29	37

Es un percentatge altíssim el dels alumnes atents als video-clips. De fet, això és el que persegueixen les productores musicals que han creat aquest gènere per al llançament dels nous enregistraments.

Malgrat que els vídeo-clips apareguin en pantalla sense una programació prèvia, els alumnes més interessats coneixen els programes on s'emeten i fan una elecció prèvia al programa. N'enregistra un 45% dels alumnes d'EGB i un 40% dels de BUP i diuen que els tornen a veure. Solament compren vídeo-clips un 12% dels d'EGB i un 6% dels de BUP. De fet, segons declara un 85% solament veuen els vídeo-clips a estones perdudes però és possible que les emissions contribueixin a perdre estones d'altres activitats com lectura o activitats manipulatives.

La dedicació de temps a anar al cinema o a veure vídeos-pel·lícules per televisió ha quedat recollida de manera quantitativa amb escala de valoració 1-5 i aporta les següents dades:

DEDICACIO DE TEMPS	ESCOLES D' E G B								CENTRES DE B U P					
QA: V40, V36														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
(Valoració 1-5)	pF=							pF=						
Anar al cinema	.000	2.3	2.5	2.7	3.1	3.7	2.9	.141	2.6	2.8	2.6	3.0	2.3	2.7
Veure vídeos, pel.líc	.749	2.5	2.5	2.2	2.2	2.5	2.4	.244	2.5	1.9	2.0	2.2	1.8	2.0

Hí ha diferències significatives entre els centres d'EGB. Els alumnes dels centres 6 i 7 declaren més interès per anar al cinema. En veure vídeos no s'aprecien diferències tan clares. Esperàvem una valoració més alta en els alumnes de BUP que en aquest punt per condició social s'aparten d'una major assiduïtat al cinema dels joves d'ambients de nivell socio-econòmic més baix ni que en aquests mateixos l'assistència a discoteques hagi reduït l'anada al cinema.

L'atenció a la música, particularment la música pop-rock és multi-medial. La televisió té un efecte divulgador amb imatges però les ones hertzianes de ràdio són portadores d'aquesta música a totes les hores del dia. El contingut de la ràdio per als joves és quasi absolutament musical. Els quadres següents sintetitzen les dades més significatives recollides.

HORES DE RADIO ESCOLES D' E G B CENTRES DE B U P

QA: V84

	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.955$							$J^2=.506$						
< 1 hora/setmana o cap	23	17	17	11	12	16			5	0	2	4	13	4
1-3 hores/setmana	32	29	33	41	36	34			10	23	24	33	17	23
>3-8 hores/setmana	19	34	33	29	29	29			35	31	33	30	35	33
> 8 hores/setmana	26	19	17	18	22	20			50	46	41	33	35	41

El cinquanta per cent dels alumnes consumeix sens dubte unes onze hores setmanals de ràdio, equivalents a hora i mitja diària per bé que la major part pugui concentrar-se en cap de setmana, de divendres a diumenge. D'aquest temps un setanta per cent està dedicat a la música i un deu per cent als esports.

PROGRAMES DE RADIO ESCOLES D' E G B CENTRES DE B U P

QA: V94

	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.093$							$J^2=.083$						
Música actual	43	75	74	88	84	73			57	81	69	74	58	69
Concursos	0	3	0	0	0	0			0	0	0	4	5	2
Esports	9	11	13	6	12	11			36	8	8	0	11	10
Magazin	10	0	5	0	0	2			0	7	3	13	11	7
Informatius/debats	0	3	4	0	0	2			7	4	3	5	0	3
Divulgació cultural	5	0	0	0	4	2			0	0	3	0	10	3
No catalogable	33	8	4	6	6	10			0	0	14	4	5	6

El valor d'altres programes diferents dels musicals i esportius és pràcticament insignificant per aquests alumnes com ho deu ésser per a la majoria d'adolescents i joves. Solament cal desplaçar el dial, particularment a la banda de FM, per comprovar que la música pop-rock és constant a la majoria d'emissores i a la major part d'hores del dia. La resta de programes sembla poc adreçat als joves.

En el cas de la ràdio, a diferència de la televisió és més probable que els alumnes estiguin fent simultàniament una altra activitat. Per a molts adults la ràdio s'escolta anant en cotxe o durant el temps de la higiene matinal. Els alumnes dels centres observats han deixat constància dels moments que dediquen a escoltar música. Hem agrupat les respostes en les següents categories:

V85 - sol en acció, sol estudiant, en companyia, d'altres.

V86 - quan no sé que fer, quan tinc una estona, sempre que puc, d'altres. Les freqüències més significatives donades en percentatge son les que poden analitzar-se als quadres següents.

ESCOLTEN LA RADIO O MUSICA	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V86														
	BGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$\chi^2=.003$							$\chi^2=.026$						
Sempre que poden		73	54	84	50	75	67		89	91	75	82	57	79

AMBIENT MUSICAL-RADIO	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V85														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.038$							$J^2=.099$						
Estant sol i fent coses		42	67	41	38	26	45		56	62	50	75	68	60
Estant sol i estudiant		42	21	47	31	39	35		33	38	26	15	12	26

ESCOLTEN MUSICA														
POP-ROCK, DE MODA O VARIADA	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V88, V89														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=$							$J^2=$						
Estudiant o escrivint	.022	46	54	34	41	65	49	.191	75	53	71	55	43	61
Fent treballs manipulatiu	.543	65	63	73	50	74	66	.475	90	82	91	85	78	86

Són molts els alumnes que afirmen escoltar música sempre que poden, 67% a EGB i 79% a BUP de promig. Hi ha en aquest cas diferències significatives entre escoles però les explicacions que es podrien donar són diverses. Es constant a l'escola 5 entre EGB i BUP però en canvi fa estrany que baixi tant a BUP de l'escola 7 respecte a l'EGB de la mateixa escola. Amb força probabilitat l'explicació depèn més del model familiar que de l'escolar.

Si considerem els aparells del mitjà ràdio-música dels quals disposen els alumnes, la uniformitat és quasi absoluta, encara que a EGB es poden percebre algunes diferències.

MITJANS MUSICALS	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V80, V81, V82, V83	EGB	1	3	5	6	7	N	BUP	1	2	4	5	7	N
	J ¹ =							J ¹ =						
Tenen ràdio o <i>walkman</i>	.054	90	94	83	96	100	93	.538	95	100	92	96	96	95
Disposen d' <i>Hi-Fi</i> a casa	.013	87	72	56	81	85	75	.386	84	85	73	88	73	80
Compren discos o cassettes	.022	76	84	75	89	98	84	.153	100	91	84	96	83	90
Enregistren música o copien	.002	79	90	69	93	98	86	.916	90	94	94	96	96	94

Això dona als joves una indeepndència molt gran. Si disposen d'habitació pròpia amb lloc d'estudi i equip musical caldrà considerar en quina mesura afecta als resultats escolars, malgrat que vulguem ignorar-ho.

Des d'un punt de vista pedagògic hem de considerar altament significatiu que un 35% (EGB) o un 26% (BUP) dels alumnes escoltin la ràdio o música estdiant o que un 49%(EGB) i un 61%(BUP) escoltin música moda-variada estudiant o escrivint. La categoria de música variada ha resultat d'agrupar les opcions: música rock, música moda i música variada proposades a la pregunta núm. 19 del QA.

No hi ha coincidència total entre els resultats de la V85 i la V88 atès que justament s'han formulat les preguntes de manera complementària. Si en el primer cas es categoritzava amb posterioritat, en el segon s'acceptava resposta lliure però es suggerien unes categories que han d'haver permès als alumnes donar una resposta més precisa. D'altra banda, en el segon cas s'amplia l'activitat amb 'escrivint', conscients que els alumnes dediquen a casa importants temps a fer exercicis o a passar apunts però que són activitats

que demanen més o menys concentració mental si l'activitat es considera d'aprenentatge. Queden com activitats manipulatives el dibuix o l'organització de treballs, expressió aquella que va ésser objecte d'aclariment oral veient que podia prestar-se a confusió.

No aporta gran cosa el recompte de programes de ràdio atesa la diversitat d'emissores a la banda de FM però sens dubte es significativa, també en aquests alumnes estudiats, l'emissora i el programa més estès entre els joves que pot sentir-se a tot volum a la ràdio dels cotxes més accelerats a qualsevol semàfor on ens aturem. Ens referim indubtablement als '40 principals' que fa tants anys va posar en antena Ràdio Barcelona.

PROGRAMES MUSICALS	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V94	RV:121 RP:66							RV:118 RP:37						
	EGB	1	3	5	6	7	M	DUP	1	2	4	5	7	M
	J ¹ =							J ¹ =						
Citen programa de ràdio														
de música actual en lr.	.093	43	75	74	87	84	73	.083	57	81	69	74	58	69

ESCOLTEN L'EMISSORA

'CADENA 40 PRINCIPALES'	ESCOLES						CENTRES						DE B U P						
QA: V95																			
	EGD						BUP												
	1	3	5	6	7	M	1	2	4	5	7	M							
	J ² =.045						J ² =.158												
	47	73	33	59	61	57		43	27	24	50	12	30						

Escolten el programa-emissora *Cadena 40 principales* dos de cada tres alumnes d'EGB i un de cada tres de BUP com a promig, per bé que poden observar-se diferències entre centres atribuïbles a la identitat catalana de l'escola i també a la identitat lingüística de la família que no coincideix necessàriament. En el cas de l'escola 6 és indiscutible la catalanitat de l'escola en llengua, continguts i actitud alhora que, com ha quedat recollit en observacions, un alt percentatge d'alumnes són de famílies de parla total o parcial en castellà que fan opció lliure per una escola catalana que també atén amb especial atenció l'aprenentatge de la llengua castellana. Inversament, al centre 4 la posició lingüística depèn de cada professor i la llengua vehicular es reparteix al cinquanta per cent a les classes però és dominant la llengua castellana entre els alumnes al bar, al pati i als corredors.

Aquesta dada té significació pedagògica i cultural tractant-se de centres en els quals està totalment acceptat que la llengua catalana és la llengua vehicular per a tots els alumnes del país i en el cas específic dels centres d'EGB tots segueixen programa d'aprenentatge del català com a primera llengua de lectura-escriptura. Radio Barcelona emet una programació vehiculada en llengua castellana per a tota Espanya amb contingut dominant de temes musicals en anglès i en castellà amb quasi total absència de cançó en llengua catalana.

Per il·lustrar aquesta realitat i coincidint amb una anàlisi proposada pel professor Martínez-Orozco a la classe de Mitjans de Comunicació (EATP de 2n de BUP) del Col·legi dels Jesuïtes-Casp, el QA recull citacions nominals de cantants i grups musicals i hem procedit al recompte dels més citats que donem als quadres següents.

GUSTOS MUSICALS	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V98	RV:173 RP:14							RV:153 RP:2						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
Citen 5 noms de cantants	J ² =							J ² =						
o grups musicals	.022	52	86	85	81	77	79	.800	94	86	86	89	91	88

CANTANTS O GRUPS MUSICALS

ELS CINC QUE MES AGRADEN	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V98														
	EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7		
Nombre d'alumnes	187	31	52	36	27	41	155	20	35	50	27	23	342	
Respostes donades	173	21	52	33	27	40	153	18	35	50	27	23	326	100 %
Respostes no donades	14	10		3		1	2	2					16	

CANTANTS POP-ROCK	EGE	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7	Total	%
DIRE STRAITS	71	11	12	12	14	12	46	2	7	23	8	6	117	35,9
BRUCE SPRINGSTEEN	49	6	7	12	6	18	65	4	9	25	15	12	114	35,0
MECANO	76	9	31	14	12	10	27	4	3	8	11	1	113	34,7
MADONNA	57	4	23	7	9	14	11	1	0	4	4	2	68	20,9
STING	30	2	3	10	5	10	35	2	11	11	3	8	65	19,9
LOQUILLO I LOS TROGLODITAS	23	5	5	9	2	2	32	6	7	10	5	4	55	16,9
U-2	15	0	3	1	8	3	18	2	2	9	0	5	33	10,1
THE BEATLES	11	1	3	2	2	3	21	0	5	9	3	4	32	9,8
BEACH BOYS	14	3	4	2	4	1	15	1	3	7	3	1	29	8,9
ELVIS PRESLEY	13	3	6	0	2	2	14	0	3	9	1	1	27	8,3
MILLI VANILLI	12	1	8	2	0	1	8	0	2	4	2	0	20	6,1
TRACY CHAMPMAN	7	0	0	1	2	4	12	1	4	2	3	2	19	5,8
INHUMANOS	17	3	10	0	3	1	2	0	2	0	0	0	19	5,8
MICHAEL JACKSON	17	1	6	6	3	1	0	0	0	0	0	0	17	5,2
DUNCAN DHU	11	3	2	1	3	2	6	1	0	2	3	0	17	5,2
PAUL MCCARNEY	10	2	5	1	1	1	7	0	3	1	0	3	17	5,2
SOPA DE CABRA	10	0	8	1	0	1	6	0	2	4	0	0	16	4,9
KORTATU	6	2	0	0	3	1	10	1	8	1	0	0	16	4,9
PHIL COLLINS	1	0	0	0	1	0	14	2	2	1	4	5	15	4,6
THE CURE	5	1	4	0	0	0	7	2	0	2	1	2	12	3,7
QUEEN	6	3	1	2	0	0	6	0	2	4	0	0	12	3,7
ULTIMO DE LA FILA	2	0	0	1	1	0	9	3	2	3	0	1	11	3,4
TRANSVISION VAMP	2	0	1	0	0	1	8	0	0	0	5	3	10	3,1
TINA TURNER	6	0	3	1	0	2	4	0	0	4	0	0	10	3,1
LA LAMBADA	9	1	7	0	1	0	0	0	0	0	0	0	9	2,8
BROS RAMAZZOTTI	5	1	3	1	0	0	4	0	1	3	1	0	9	2,8
ELECTRICA DHARMA	3	1	1	0	1	0	5	1	4	0	0	0	8	2,5
ÑANGLES	8	0	0	0	7	1	0	0	0	0	0	0	8	2,5
BROSS	8	0	0	0	0	8	0	0	0	0	0	0	8	2,5
REBELDES	2	0	0	1	0	1	4	1	0	3	0	0	6	1,8
BON JOVI	5	0	0	0	1	4	1	0	0	0	1	0	6	1,8
MIKE OLFIELD	0	0	0	0	0	0	4	0	4	0	0	0	4	1,2
THE RAMONES	1	0	0	0	1	0	3	0	0	3	0	0	4	1,2

CANTANTS O GRUPS MUSICALS

ELS CINC QUE MES AGRADEN	ESCOLES D'EGB					CENTRES DE BUP							
QA: V98	EGN	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7	
Nombre d'alumnes	187	31	52	36	27	41	155	20	35	50	27	23	342
Respostes donades	173	21	52	33	27	40	153	18	35	50	27	23	326 100 %
Respostes no donades	14	10		3		1	2	2					16

CANTANTS MES MELODICS	EGN	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7	Total	%
Recompte sumatiu total	14	4	7	2	0	1	32	7	3	5	8	9		
D'aquests els més citats són:														
LLUIS LLACH	3	1	2	0	0	1	10	3	1	0	3	3	13	4,0
JULIO IGLESIAS	1	0	0	0	0	1	4	1	0	1	2	0	5	1,5
JOAQUIN SABINA	2	0	1	1	0	0	2	0	0	1	1	0	4	1,2
JOAN-MANUEL SERRAT	2	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	1	3	,9

Altres citacions són: L. AMSTRONG(2), E. FITZGERALD(2), PAVAROTTI(2), J. CARRERAS(2), NANA MOSKOURI, DYANGO, MANOLO ESCOBAR, BERTIN OSBORNE, SILVIO RODRIGUEZ, MIGUEL BOSE, MIGUEL RIOS, ANA-BELEN, VICTOR-MANUEL, LUIS-EDUARDO AUTE, LA TRINCA, ALBERT PLA, FRANK SINATRA, MAR I CEL(?).

COMPOSITORS CLASSICS	EGN	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7	Total	%
Recompte sumatiu total	8	0	2	5	0	1	5	0	4	0	0	1		

Són citats: MOZART, BEETHOVEN, VIVALDI, Txaikovsky, BACH, BRAHMS, HAYDN, STRAUS.

Són recomptes absoluts en base a les cinc possibles citacions que fan els alumnes. Hi ha d'altres cantants o grups de música pop-rock citats de manera més dispersa amb freqüència inferior als recollits a la taula. Entre d'altres i ha els grups de rock heavy com IRON-MAIDEN, METALLICA, HELLOWEEN.

Pel que fa a 'cantants més melòdics', el recompte és exhaustiu. Hi són tots els citats per evidenciar quan pocs són i que es reparteixen entre els que deuen agradar als pares dels alumnes i els de producció a l'àmbit estatal. ¿Com s'explica sinó, per exemple, que agradi Joaquín Sabina a uns adolescents?... El més probable és que els pares haguessin anat al concert de reaparició que es va fer aquell estiu de 1989. Això subratlla la funció mediatra que poden fer la família i l'escola de la qual hem parlat en un altre capítol.

Si es poden citar Armstrong, Fitzgerald, fins i tot The Beatles o Elvis Presley és perquè agraden als pares i n'hi ha enregistraments a casa, no perquè siguin especialment difosos als mitjans de comunicació de masses. No són cantants de moda sinó que ja s'han convertit en clàssics de gèneres musicals del segle XX.

Si es poden citar Pavarotti, Carreras, Nana Moskouri... és perquè han estat difosos pels mitjans de comunicació de masses malgrat corresponguin a un gènere clàssic de caràcter minoritari com ha estat el 'bel canto'.

Pel que fa a 'compositors clàssics' les citacions són mínimes i s'han comptat com a una aquelles d'alumnes que citen cinc compositor clàssics i cap cantant actual atès que es tracta d'alumnes molt centrats en la música (concretament 3 d'una escola d'EGB i 3 d'un centre de BUP); és de suposar

que segueixen estudis de solfeig i instrument i no són representatius. D'altra banda, aquesta posició de solaemnt citar compositors clàssics sembla una rèplica, per demés extrema, a l'excessiva dominància de la música difosa pels mitjans de comunicació de masses. Podem dir que solament set alumnes, és a dir un 2%, citen entre els cinc noms un compositor clàssic. Si això passa a centres on es dóna prou atenció a la música i a les audicions musicals tal com hem comprovat, ¿què passarà a tants de centres on aquesta manifestació cultural no té un temps a l'horari ni un professor competent en la matèria?

A les citacions dels cantants i grups de música pop-rock és evident la influència immediata dels mitjans de comunicació de masses. Si Dire Straits és un clàssic entre els joves de fa bon nombre d'anys, no ho era tant el Boss Bruce Springsteen, citats ambdós per un 35% dels alumnes que responen que són pràcticament tots. La gira del concert en defensa dels drets humans de la tardor de 1988, un any abans hi va tenir molt a veure.

Al nom de Bruce Springsteen s'hi ha afegit el de Sting i en menor grau el de Peter Gabriel, tots ells amb una trajectòria i un estil musical amb gran instrumental.

El que sorprèn més és que pugui sortir citada, encara que amb baixa freqüència (5.8%) Tracy Chapman, una cantant africana de color que s'acompanya amb la guitarra en el més pur estil 'kumbayà' tan desprestigiat i ridiculitzat en els darrers anys. Fins i tot, d'haver fet la consulta als mateixos alumnes un any abans, en el moment de la realització de la gira, estem convençuts que el nom hagués estat citat encara per més alumnes.

El concert en defensa dels drets humans com a fenomen de comunicació de masses especialment adreçat a la joventut ens ha servit de reactiu per conèixer actituds i actuacions dels alumnes. En aquest cas s'ajunta el fenomen comunicatiu de la música de masses amb un contingut social de manera que la força expansiva es multiplica. Atrapa als 'fans' de les mogudes i aplega als que no essent tant 'fans' senten inquietud ètica o cívica per una causa noble com és la defensa dels drets humans. Els resultats de la consulta feta als alumnes dels centres seleccionats poden analitzar-se al següent quadre.

CONCERT HUMAN RIGHTS	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V74 a V79	RV:173 RP:14							RV:150 RP:5						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	J ² =							J ² =						
En parlen entre companys	.906	73	67	64	74	73	70	.107	100	75	74	95	85	83
Volien anar-hi	.239	39	59	56	54	61	55	.122	63	81	74	84	86	80
Van anar-hi de fet	.239	9	10	9	9	23	12	.122	10	16	18	8	14	14
Defensa Drets Humans	.512	92	84	88	96	93	89	.935	85	83	89	88	87	87
Promoció Amnesty Inter.	.290	46	71	73	64	76	68	.084	80	97	84	88	70	85
Promoció discs cantants	.397	46	37	26	46	30	36	.323	17	36	23	36	18	27
Concert-defensa Drets H.	.499	69	69	73	77	82	74	.690	70	67	79	80	70	74

Va ésser tema de conversa entre companys en un 70% a EGB i 83% a BUP. Volien anar-hi un 55% a EGB i un 80% a BUP encara que solament van anar-hi un 12% i un 14% respectivament. Quasi el 90% afirmen que els concerts han estat realment organitzats en defensa dels drets humans. Un 68% a EGB i un 85% a BUP veuen que els eren també una promoció d'Amnesty International i molts menys reconeixen que els cantants hi

participaven com a promoció per vendre els seus discos: 36% a EGB i 27% a BUP. A pesar d'això el 74% sense distinció d'edat creuen que amb un concert de rock es poden defensar els drets humans.

Esperàvem trobar diferències estadísticament significatives. No és així a la vista de la prova de J^2 encara que en els grups de BUP es pot considerar la lleugera diferència d'opinió d'uns grups als altres que pedagògicament té interès. El grup 2 de BUP és un dels que hi va assistir en major percentatge, la quasi totalitat són conscients de la intenció de promocionar Amnistry International i són els que més veuen que en la mateixa operació els cantants promocionen els seus discos. Semblantment el grup 5 de BUP, encara que va ésser menys els que van anar al concert.

Interessa fer notar uns grups d'EGB per aplegar-ne observacions que apareixeran amb d'altres dades. El grup 6 segueix un perfil similar als comentats de BUP: estan entre els que veuen que al costat dels drets humans es promocionen discos i cantants. El grup 7 d'EGB sorprèn: hi assisteixen en proporció alta (23%), atípica per l'edat (12/13 anys), són els més entusiastes del poder d'un concert per defensar els drets humans i veuen en molt menor grau que es promocionen discos i cantants.

Fins aquí els mitjans de comunicació de masses per excel·lència entre els joves d'avui: televisió, cinema i ràdio amb el seus continguts masses, la música i els esports. La televisió és el mitjà on es confonen realitat i ficció que es pot seguir sense cap esforç. La ràdio ha quedat restringida a la informació i a l'opinió i ha hagut d'abandonar la ficció en benefici de la televisió però s'ha fet administradora de la música que té singular poder de

modificar l'estat d'ànim de les persones. El cinema s'ha vist obligat a introduir un particular gènere amb ritme d'imatges semblant al vídeo per atraure els joves.

Un altre grup de mitjans de comunicació de masses o de productes de comunicació giren en torn de la premsa. Deixant de banda el llibre imprès, malgrat que fós el primer dels mitjans massivament reproduïts, considerem la premsa periòdica escrita, la premsa gràfica, i els còmics.

En primer lloc cal considerar la premsa diària. Molt se n'ha escrit de la premsa a les aules. Les administracions educatives d'aquest país, seguint l'exemple d'iniciatives d'altres països, han establert convenis de col·laboració amb les empreses editores de diaris amb els denominats programes de premsa i escola. Malgrat tot, l'index de lectura diària del diari és baix particularment a BUP. El centre l registra a EGB un percentatge altíssim que no té continuïtat a BUP; és un centre que dedica una sessió setmanal a comentar el diari a l'aula i els resultats ja han estat explicats en la part descriptiva de l'observació.

El temps de lectura del diari superior a 15 minuts durant el cap de setmana és assenyalat per un percentatge alt d'alumnes. Ara bé, cal no oblidar l'operació de consum que es fa amb el diari per atraure lectors; es donen suplementes, revistes, llibres o fins i tot vídeos i quan hi ha aquests atractius els diaris s'exhaureixen abans d'hora. Es dona molt paper i molt espectacle fotogràfic i publicitari però

sembla cada vegada més disminuït l'estil periodístic fonamental, la notícia ben documentada i el comentari d'una pluma (avui ordinador) de prestigi. Els suplementos o monogràfics de qualitat periodística ja no acostumen a publicar-se el diumenge sinó entre setmana.

LECTURA DE PERIODIC DIARI	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V128, V129, V131														
	EGD	1	3	5	6	7	M	NUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=$							$J^2=$						
Llegeixen diari	.012	76	35	50	41	45	48	.718	50	59	56	63	69	59
Cada dia	.263	10	2	17	15	13	11	.626	30	31	34	33	43	31
Cap de setmana t>15'	.309	60	51	69	70	48	59	.529	59	81	75	75	78	75

SECCIONS DEL DIARI

MES LLEGIDES	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V132														
	EGD	1	3	5	6	7	M	NUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=.376$							$J^2=.727$						
Entreteniment		63	73	79	76	87	76		53	38	50	52	30	45
Informació		25	23	15	12	13	18		35	41	37	37	57	41
Ciència-Cultura		12	4	6	12	0	6		12	21	13	11	13	14

Les tres seccions citades a la pregunta 29 del QA han estat agrupades amb posterioritat de la següent manera: Entreteniment (esport, entrevistes, entreteniments, espectacles). Informació (informació general i política). Ciència-cultura (temes de coneixement general).

Les seccions de ciència i cultura o bé reculls monogràfics comencen a ésser habituals a tots els diaris. Són poc coneguts pels alumnes. Destaquen els alumnes del centre 1 d'EGB, centre que organitza reculls d'aquest caire a la biblioteca on sempre té disponible el diari del dia. El centre 6 d'EGB també mostra un percentatge equivalent que es pot explicar per la metodologia del professor de ciències socials que inclou constantment materials de premsa a cadascuns dels temes desenvolupats.

No hi ha diferències estadísticament significatives a BUP però el centre 2 queda situat al capdavant dels que llegeixen més les seccions de ciència i cultura i té el seu interès pedagògic. En centre 7 desconcerta atès que hi ha molt canvi d'EGB a BUP.

La mateixa tendència es pot observar en la lectura de revistes i especialment al tipus de revista llegida. Les diferències són estadísticament significatives i explicables pedagògicament.

LECTURA DE REVISTES	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V135	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$J^2=$							$J^2=$						
Llegeixen revistes	.435	75	72	69	89	72	75	.023	85	83	70	100	87	83

TIPUS DE REVISTES

MES LLEGIDES	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V136														
	EGB	1	3	5	6	7	N	DUP	1	2	4	5	7	N
	j ² =.024							j ² =.036						
Cor/Moda/Cotxes/Sport	15	36	57	58	40	41		39	21	51	65	33	42	
Joves/Musicals	40	33	5	17	27	25		0	10	13	4	0	7	
General	15	9	24	8	13	13		38	21	23	19	43	27	
Cultura/Ciència	20	11	9	12	13	13		15	38	10	12	19	19	
D'altres(satír/porno)	10	11	5	5	7	8		8	10	3	0	5	5	

Al grup Cor/Moda/Cotxes/Sport queden incloses: *Hola, Lecturas, Pronto, Elle, Motor, Sólo Moto, Sport.*

Al grup Joves/Musicals queden incloses: *Ragazza, Super-Pop, Popcorn, Metal Hammer.*

Al grup General: Suplements de *La Vanguardia, Avui, El Pais, El Periódico i Panorama*

A Cultura/Ciència: *Muy Interesante, Natura, Conocer, Ciencia, Quest, El Correo de la Unesco, Más allá, SpeakUp.*

A d'altres (satir/porno): *El Jueves, Penthouse, Interviu.*

A EGB les revistes més llegides són d'entreteniment molt diferenciades segons sexe: cor i moda per a elles i cotxes i esports per a ells. Aquestes i les de caràcter musical o

especialment concebudes per als joves són les citades per més del 70% llevat del centre 1 on un 20% citen revistes de ciència i cultura.

A BUP és manté força l'interès per les revistes d'entreteniment diferenciades segons sexe. Es significativament baix per al centre 2 on en canvi un 38% cita revistes de caràcter científic o cultural. L'interès per les revistes musicals i de joves és declaradament més baix, per bé que ja hem comprovat com els alumnes d'aquestes edats escolten més música que els d'EGB. Així doncs es pot dir que les revistes d'estrelles musicals vehiculen unes imatges i mites que puguin donar identitat generacional als adolescents i en molt menys mesura són publicacions amb contingut musical. El centre 5 es demostra molt menys interessat en les revistes musicals tant a BUP com a EGB. Entre els alumnes de BUP del centre 1 disminueix lleugerament la lectura de revistes de cultura i ciència tot i tractar-se d'una escola que desenvolupa expressament la recerca científica com a matèria de treball escolar.

Els alumnes adolescents i joves necessiten comprar determinades revistes com a signe d'identificació. Hi ha al mercat proo diversitat de revistes com per suggerir des de l'escola la lectura d'algunes però generalment els mateixos professors no coneixen els títols que hi ha quinzenalment o mensualment al quiosc. Revistes com *Muy Interesante*, *Conocer*, *Natura*, *Quest* són de divulgació i els joves poden adquirir-les per ells mateixos. Sense que puguin qualificar-se d'excel·lents creen una predisposició i interès favorables i els professors haurien de conèixer-les o bé afavorir que els alumnes les portessin a classe, subministressin còpia d'algun reportatge que pogués incorporar-se a un tema del programa o en fessin alguna presentació davant dels companys.

D'altres revistes són les que consumeixen els pares i el la mesura que estiguin ben il·lustrades o incloguin temes interessants seran fullejades pels fills. *El Correo de la Unesco*, *Ciencia*, *Astronomia*, *Más allá* que han estat citades, i d'altres que poden tenir gran atractiu com: *Revista de Geografia Universal*, *Investigación y ciencia* seran consultades pels alumnes si les tenen a l'abast, a casa o a l'escola.

També respecte a les revistes volem posar de manifest que s'està desaprofitant un temps de lectura i uns recursos que poden contribuir a l'aprenentatge. Sense privar a cap alumne de la llibertat de llegir el que vulgui, la intereivenció escolar pot anar donat a conèixer unes revistes i els alumnes tindrà ocasió de canviar aquelles que coneixen veient-les exposades al quiosc. Si entre alumnes d'escoles seleccionades criterialment apareixen citades revistes de passatemps com pensem que són *Ragazza*, *Pronto*, *Popcorn*, *Super pop* que juguen amb els sentiments i la intimitat de les noies adolescents i *Metal Hammer* que explota la posició rebel dels nois adolescents quan més no passarà en els ambients més polupars. Veient el que s'exposa als quioscs sabem el que té més acceptació a cada ambient.

Això mateix podríem de les publicacions d'humor gràfic o còmics. Els alumnes de la mostra estudiada llegeixen còmics clàssics i més aviat els clarament infantils: *Mortadelo*, *Astèrix*. Els alumnes no han citat els còmics més 'underground' com ara *Vibora*, *Totem*, *Conan* a EGB i més aviat poc a BUP. Hem de confessar però la nostra falta de cultura en aquest camp per catalogar alguns títols malgrat que ens haguem entretingut fullejant els més habituals a algunes llibreries i quioscs.

TIPUS DE COMICS MES LLEGITS EScoles D' E G B CENTRES DE B U P

QA: V137

	EGB							BUP						
	1	3	5	6	7	M		1	2	4	5	7	M	
	j ² =.193							j ² =.788						
Infantil	32	31	50	36	33	35		50	38	28	42	20	35	
Clàssic	31	42	44	45	29	39		17	19	33	33	20	24	
Underground	5	0	0	0	14	3		8	19	6	0	13	10	
Crítica social	0	8	0	0	5	3		0	9	16	8	13	10	
No catalogables	32	19	6	18	19	19		25	14	17	17	33	21	

La utilització de còmics a l'ensenyament no està gens aprofitada. El treball d'anàlisi de la imatge i els efectes de les connotacions que pot incloure són extraordinaris. És lamentable deixar aquest llenguatge tant de banda que hagi de viure de continguts marginals i força primitius. També la poesia trobadoresca fou un producte exclusiu dels ambients cortesans mentre no en van fer ús els benpensants d'ambients mñés cultes. Però a diferència d'aquesta, mentre la poesia basada en la paraula es fa més difícil de comprendre que el llenguatge planer, el còmic basat en la imatge es fa més atractiu i provocatiu. La seva dimensió de recurs didàctic no hauria d'ésser ignorada.

No podem transcriure aquí les caricatures que acompanyen algunes de les inscripcions que hem pogut observar gravades als pupites d'alguns dels centres o a la contraporta dels lavabos d'un d'ells. Ara bé, introduir el còmic amb la seva dimensió de caricatura vol dir arribar al final amb les seves conseqüències. No ens hem d'estranyar que un alumne poc brillant en d'altres àrees que pot despuntar dibuixant faci la caricatura del seu professor. Ara bé, el suport habitual de la caricatura serà el paper i no les portes i parets que no poden ésser remogudes ni renovades amb

facilitat. També el professor ha d'estar a l'alçada i encaixar el fet amb ironia intel·lectual; en altre cas solament es guanyarà el desprestigi davant dels alumnes.

Un altre entorn de mitjans de comunicació gira entorn de l'ordinador: la informàtica i la telemàtica com a sistemes de transmissió de la informació. Deixem de banda els sistemes de producció i emmagatzematge de la informació per considerar-los més propis de la Tecnologia que de la Comunicació si bé, i ja ha estat exposat, són realitats en interdependència recíproca: els avenços de la tecnologia multipliquen les possibilitats comunicatives que generen noves necessitats que la tecnologia intentarà resoldre.

Però els usos informàtics han generat també modalitats lúdiques gens menyspreables des del punt de vista propedèutic atès que fan que els infants i joves desenvolupin una relació deshinibida amb les màquines abans de crear-se les dificultats que ens frenen als adults.

Constatem els mitjans i usos informàtics que ja tenen a disposició l'any 1989 els alumnes dels centres observats. Possiblement cada any el nombre d'ordinadors disponibles a l'escola i les famílies que disposen d'ordinador s'incrementa de tal manera que dos anys després les possibilitats siguin molt superiors.

MITJANS INFORMATICS	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V138	RV: 185 RP: 2							RV: 154 RP: 1						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	J ² =							J ² =						
Tenen ordinador a casa	.004	63	60	51	96	61	64	.116	60	82	58	59	52	63
QA: V140	RV: 84 RP: 103 no calen							RV: 68 RP: 87 no calen						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	J ² =							J ² =						
No en tenen però utilitzen	.971	62	65	65	50	63	63	.000	73	20	12	0	42	26

TIPUS D'ORDINADOR	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P							
QA: V139															
	EGB	1	3	5	6	7	M		BUP	1	2	4	5	7	M
	J ² =.031								J ² =.983						
PC o professional		50	38	50	63	17	43			33	46	43	44	46	43
Domèstic no PC		29	41	50	33	52	42			42	36	43	37	27	38
Joguina programable		21	21	0	4	31	15			25	18	14	19	27	19

Un 64% d'alumnes que disposen d'ordinador a casa és un percentatge prou alt (any 1989). Els que no en tenen també n'utilitzen en la mesura que poden, entre d'altres llocs a l'escola si ofereix aprenentatge d'informàtica i molt més encara si dóna la possibilitat d'emprar els ordinadors en hores diverses quan l'aula no és ocupada. D'una manera generalitzada això es possible al centre 2 de BUP i al centre 1 més a EGB que a BUP atès que cal renovar els

equips. Els alumnes de BUP del centre 7 poden anar a fer pràctiques a una hora setmanal determinada però el professor va explicar-nos que eren molt pocs els que hi acudien. Als altres centres, l'organització no preveu que els alumnes puguin disposar dels ordinadors fora de les hores de classe assignades al grup com no sigui una situació excepcional.

Els ordinadors que els alumnes tenen a casa tendeixen a ésser de caràcter professional i compatible, és a dir PC, encara que algú esmenta el Macintosh o d'altres que deuen ésser eines de treball dels pares. resten encara ordinadors d'excel·lent qualitat com els de sistema operatiu MSX que malgrat no ésser compatibles permeten desenvolupar bons programes d'aplicació. Hem comptabilitzat com a 'joguina programable' els microordinadors que varen ésser objecte de producció per al gran consum abans que s'imposés el PC com són els primers Spectrum, Spectrum Plus o Amstrad PCW.

Els centres amb alumnes que disposen d'ordinador amb més alt percentatge són el 6 d'EGB i el 2 de BUP. El centre 6 és justament el centre que no ha introduït la informàtica al curriculum escolar per no disposar d'un model clar; uns primers intents fets amb microordinadors Commodore 64 van quedar aturats. En canvi, el centre 2 és el centre que ha incorporat la informàtica a partir de la seva presència social; el model inicial, fer Basic amb ordinadors de sistema operatiu MSX s'ha abandonat i els equips es van substituint per compatibles PC però la informàtica forma part de les activitats d'aprenentatge i per a alguns alumnes hi ha un aprofundiment a través de les tècniques o bé emprant els ordinadors amb caràcter personal durant les hores que l'aula no és ocupada inclosos temps de migdia i d'horari post-escolar.

Què fan amb l'ordinador els alumnes que hi tenen accés? La següent taula recull les respostes dels alumnes reduïdes a minuts per tal que puguin analitzar-se amb claredat.

TEMPS (EN MINUTS) SETMANAL

UTILITZACIO DE L'ORDINADOR	ESCOLES D' E G B							CENTRES DE B U P						
QA:V142 a V146	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	pF=							pF=						
Practicar programes	.715	72'	57'	97'	91'	79'	78'	.439	43'	45'	30'	51'	105'	52'
Passar treballs a màquina	.607	156'	112'	112'	82'	103'	111'	.006	265'	127'	84'	99'	162'	147'
Jugar amb jocs d'ordinador	.086	70'	148'	103'	138'	190'	135'	.020	75'	45'	46'	180'	103'	73'
Construir els meus programe	.178	25'	77'	56'	38'	54'	54'	.489	27'	25'	12'	60'	42'	28'
Aplicar programes de revist	.091	31'	62'	28'	10'	48'	38'	.074	0'	18'	9'	19'	72'	21'
Total d'hores/setmana	h:mm	5:54	7:36	6:34	3:59	7:54	6:52	h:mm	6:50	4:20	3:01	6:49	8:04	5:21

Es demanava el temps setmanal d'utilització de l'ordinador segons les diferents activitats que venen ressenyades i malgrat qua la dada donada en cada cas sigui aproximadala distribució del conjunt sembla ajustar-se al que varem veure i conversar durant l'observació participant.

En primer lloc confirmem s'hagués hagut d'avançar en la introducció de la informàtica al centre 6. Malgrat les dificultats i la falta d'un model concret, es llença a perdre un potencial d'aparells, de temps i de ganes dels alumnes. Com es pot veure, un bon nombre d'hores setmanals es dediquen a l'ordinador. Ni que siguin al meitat de les vuit constatades per haver donat temps màxims. Possiblement

bona part del temps dedicada jocs i a practicar programes dispersos s'hagués pogut dedicar a practicar programes suggerits per l'escola, a crear bases de dades o a arrodonir els treballs escolars amb procesament de textos o gràfiques matemàtiques.

La realitat del centre 1 tant a EGB com a BUP és ben diferent. A l'escola s'ha normalitzat l'ús de l'ordinador. Potser es dediquen menys hores a l'ordinador i l'activitat fonamental és passar els treballs a màquina, la Prova Obligatòria a EGB i els Documents i les Tesines a BUP. Amb tot, la pràctica de l'ordinador permet que alguns alumnes desenvolupin d'altres aplicacions segons la seva recerca: bases de dades, gràfiques d'efuncions...

Els alumnes del centre 4 de BUP assisteixen a un centre públic que ha estat ben dotat d'ordinadors i de programes d'aplicació didàctica i programes d'usuari. El professor està excel·lentment capacitat a més d'ésser un docent amb llarga experiència docent. El nombre d'alumnes amb ordinador a casa és lleugerament inferior al promig però quasi igual. A la vista dels temps dedicats, els alumnes són els que mostren menys interès en conjunt en les diferents activitats. Això ens ha de fer pensar que ni els equips ni el professor capacitat són condicions suficients. La informàtica s'ofereix com una assignatura més de caràcter optatiu en el marc de la modalitat d'EATP. Són molts els alumnes que la realitzen però aquesta activitat no té connexió amb d'altres activitats, ni amb les Matemàtiques que imparteix el mateix professor.

Els alumnes del centre 2 de BUP presenten una distribució del temps dedicat a l'ordinador sobre la base d'un centre que ha normalitzat la informàtica i també sobre la base que un molt alt percentatge d'alumnes (82%) disposa d'ordinador a casa. Dues hores a escriure a màquina, tres quats a

practicar programes, tres quart a jugar o explorar nous jocs i tres quarts a aconstruir programes o aplicar-los de revistes és, des del nostre punt de vista, una distribució de temps setmanal acceptable i que ha de contribuir a l'aprenentatge escolar i no a descompensar-lo.

Al centre 5 apareix molt temp dedicat als jocs, tant a EGB com a BUP. La distribució segueix el perfil mig, particularment a EGB però la quantitat de temps sembla excessiva. Els alumnes tenen informàtica a l'escola de fa dos cursos concebuda com una matèria, optativa a BUP. Fora de la classe d'informàtica, aquests aprenentatges no són represos a d'altres àrees. Fins i tot, el professor de matemàtiques d'EGB dedicat a informàtica de manera especialitzada ha deixat les classes de matemàtiques per falta de temps.

Els temps dedicats pels alumnes del centre 7 tant a EGB com a BUP semblen excessius, particularment quan se sap que a l'escola es fa informàtica però sense que hi hagi una continuïtat clara d'un curs a l'altre atès que les hores de classe semblen repartir-se entre els professors que poden articular-ho al seu horari.

El centre 3 d'EGB és un dels centre públics que ha emprès iniciatives per incorporar els ordinadors progresivament. de fet, però, al cicle superior no s'havien iniciat les activitats d'informàtica de manera sistemàtica per falta d'equips. La distribució de temps que comuniquen els alumnes sembla excessiva particularment pel que fa a passar treballs a màquina que no es pot dir que siguin treballs d'escola amb tanta assiduitat.

A la vista dels centres estudiats considerem que la situació de la introducció de la informàtica a l'escola és força decebedora pel moment. Malgrat que es tracta de centres amb orientació de l'acció pedagògica o amb capacitació excel·lent del professorat, la informàtica no ha quedat integrada al curriculum i a l'organització escolar. Uns centres han normalitzat l'ús d'ordinadors però no han trobat l'orientació adequada com a aprenentatges procedimentals dins del conjunt del currículum escolar. D'altres centres no tenen els equipaments necessaris mentre dissenyen projectes ambiciosos per resoldre problemes d'organització de l'ensenyament-aprenentatge. Hi ha els centres que disposant dels equipaments han introduït un temps de classe-assignatura però que no comporta una normalització de l'ús de l'ordinador. Resta encara el cas del centre que per una responsabilitat acuradíssima no veu que pugui introduir la informàtica sense tenir un model clar que no posi en perill les realitzacions reixides.

Som conscients que aquesta anàlisi s'aparta de la gran majoria d'informes i publicacions tan optimistes que es fan respecte a les possibilitats de la informàtica. Amb assaig i error anirem endavant i certament no ens podem quedar aturats, però si actuem i ens equivoquem no podem fer avaluacions d'aparador que no incloguin els punts més crítics, lligats a la falta d'un model escolar adequat per encaixar diversitat de formes d'aprenentatge. Posar de manifest els punts crítics és un pas endavant i ocultar-los és perdre el nord i no saber on anem.

Justament és la informàtica el mitjà de comunicació de masses que té la versatilitat de convertir-se un mitjà de personalització. Dins la 'roda dels mitjans de comunicació' no li cap altre lloc que el seu centre perquè pot esdevenir, és sense que el sapiguem fer servir bé encara, el mitjà d'inter·relació i processament per excel·lència.

Com més potència té el mitjà, menys capacitat té per transformar la realitat escolar per ell mateix. Es com el buc transatlàntic que ha d'ésser remolcat per sortir de port i que no podrà fer la gran travessa si no és equipat amb els subministres més elementals: carburant, aigua i queviures com qualsevol altra embarcació però en quantitats molt superiors. Així mateix, abans d'introduir els infants a l'ordinador han de tenir hàbits de pensar i treballar ordenadament i atentament atès que l'ordinador no ho farà per ells.

En segon lloc hem de tenir molta informació per processar i després organitzar ambients i situacions on tinguí interès comunicar la informació processada. Això s'ha de fer al propi centre amb exposicions, posters, debats i demostracions i és el micro-clima social de l'escola que dóna la confirmació d'utilitat de la informació que processem i d'interès per a la vida cultural dels alumnes. Si la informació no surt de la vida, es processa informàticament i torna a la vida esdevé una gramàtica que no serveix ni per escoltar ni per parlar.

La tendència a organitzar comunicacions telemàtiques inter-escoles sense càrrega de contingut és un dels miratges més enganyosos que estan proposant alguns docents que no han sabut dinamitzar culturalment els seus alumnes o altres docents que veient la inutilitat de l'escola cerquen a les palpentes un estil docent nou sense haver conegut l'estil docent tradicional amb els seus valors: lliçó magistral, entusiasme pel coneixement, relació personalitzada amb vincles d'empatia, comunicació a l'alumne d'expectatives positives, assignació d'aprenentatges segons orientació tutorial. Confondre els suports tecnològics de la comunicació amb els continguts de comunicació és una aberració que ja està demostrant la seva esterilitat.

Els mitjans de comunicació de masses, i de manera singular els mitjans informàtics, diversifiquen les possibilitats, multipliquen la potència però tota comunicació ha de partir de l'experiència social-cultural i de la necessitat de comunicació humana i ha de tancar el seu cicle en una nova experiència social i cultural que es tradueix en creixement humà per als individus.

Fins aquí una sèrie de dades que reflecteixen els usos i consum que fan els alumnes dels centres observats, adolescents i joves indubtablement representatius de la joventut actual. Queda demostrada de manera positiva que els MCM formen part de la vida dels infants i joves de la mostra i cal pensar que encara seran més determinants en aquells infants i joves amb menys oportunitats familiars.

Obviament, sobre unes mateixes característiques generacionals hi ha un interval de diferències segons l'origen social, el nivell econòmic i l'ambient on es viu. De fet, però aquest interval de diferències s'ha reduït moltíssim justament per efecte de la societat de consum i de comunicació de masses.

L'economia de consum ofereix uns productes als estrats socials que tenen més poder adquisitiu. Quan el sector productiu ha cobert aquest mercat s'adreça als altres estrats amb operacions de publicitat massiva i abaratint els preus. La comunicació de masses té un important paper, tant en la publicitat directa com en la publicitat indirecta a través de programes o sèries de ficció que divulguen unes maneres de vestir, uns productes de consum i unes activitats de lleure cada vegada més centrades en els adolescents-joves que constitueixen l'estrat social/generacional potencialment més dirigible a les activitats de consum.

Les generacions adultes tenen hàbits de consum adquirits i per això són menys sensibles a noves propostes de consum massiu. Ara bé, en una societat que té les necessitats bàsiques cobertes, també els adults disposen d'energies, temps i diners per gastar lúdicament. El Postmodernisme és l'expressió d'aquest adult (A) que dóna capricis al seu nen (N).² El sector productiu ha concebut iniciatives especialment adreçades a segments de població adulta explotant la seva voluntat de distinció, el seu desig de joventut i la preocupació per la pròpia imatge.

B: Homogeneïtat social de la mostra.

Passem tot seguit a verificar si els alumnes de la mostra seleccionada, de cadascuna de les escoles, corresponen a un estrat social homogeni. Les sis primeres preguntes del QA estan exclusivament dedicades a controlar aquesta variable. Els resultats de les freqüències obtingudes són expressats en percentatge llevat del nombre de persones que viuen a casa i nombre de germans que s'expressen en mitjanes.

² Seguint la terminologia de l'Anàlisi Transaccional referent als estats psicològics del jo: Pare (P), Adult (A) i Nen (N).

HOMOGENEITAT SOCIAL I

CULTURAL DELS ALUMNES

ESCOLES D' E G B

CENTRES DE B U P

	EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7
SEXE (V3)	$J^2=.631$						$J^2=.004$					
Són dones-noies		29	43	47	38	41		55	54	67	89	39
Són homes-nois		71	57	53	61	58		45	46	33	11	61
BARRI (V4)	$J^2=.028$						$J^2=.096$					
. obrer		10	10	20	15	7		15	11	8	19	9
. mitjà		40	69	69	59	56		55	66	50	74	48
. benestant		50	21	11	26	37		30	23	42	7	43
HABITATGE (V5)	$J^2=.385$						$J^2=.197$					
< 70 m ²		4	6	0	0	7		5	10	6	4	0
70-90 m ²		39	25	42	26	25		53	43	23	33	26
> 90 m ²		57	69	58	74	68		42	47	71	63	74
RESIDENCIA CAPS DE SETMANA (V6)												
. tenen segona residència	$J^2=.000$	70	34	83	48	87	$J^2=.982$	63	70	67	70	69

Cap dels centres estudiats acull exclusivament alumnes que s'hi puguin desplaçar a peu. Per tant, en cap cas tenim una escola que s'identifiqui de manera total amb el barri o localitat. Els centres situats a Barcelona atenen infants de diferents barris i també n'atenen de localitats exteriors a la ciutat. Els centres situats a Bellaterra i Vallldoreix atenen infants de diverses localitats. Més de la meitat dels alumnes de tots els centres usen transport, escolar o públic, per anar a l'escola. Totes aquestes

carecterístiques han estat controlades, volgudes intencionalment, per evitar comparar escoles d'àmbit molt reduït i poc representatiu.

L'homogeneïtat social-cultural, que hem de garantir que és equivalent en tots els grups per poder considerar-la constant, la controlem a través de diferents unitats d'anàlisi. El sexe no és una característica social però, una descompensació en el grup-classe entre nois i noies no ha de passar desapercebuda atès que pot tenir efectes en els resultats escolars. Com és sabut, després de molts anys d'haver desenvolupat un ensenyament amb patrons masculins i d'haver estat superior la proporció de nois que de noies en els estudis superiors, la proporció tendeix a igualar-se. Darrerament han aparegut estudis que constaten que els resultats escolars de les noies tendeixen a ésser millors que els dels nois. Superada la preponderància dels nois, les noies amb un comportament més reposat, més interioritzador, semblen més donades a estudiar en l'actual sistema escolar.

Dels centres estudiats, els que presenten una major desproporció són el 1 d'EGB i el 5 de BUP. El centre 1 ha rebut alumnes a la segona etapa d'EGB procedents d'altres escoles i fàcilment es comprèn que amb uns mals resultats escolars, sigui per limitacions personals o sigui per una mala adaptació escolar. En aquests casos, els nois, tan bon punt creixen en edat, presenten major inquietud i molesten. Potser les noies viuen el desinterès en silenci, d'una manera més interior. El resultat és que en general canvien d'escola, i en aquest cas particular també, més nois que noies.

El grup de BUP del centre 5 està pràcticament integrat per noies, 24 noies front a 3 nois. Es un grup que fa l'opció de lletres, Humanístico-Lingüística, a l'iniciar tercer de BUP.

Al centre és una opció minoritària front a les altres tres (Científico-tecnològica, Bio-sanitària, Ciències Socials) atesa la falta de sortides professionals, i els nois majoritàriament s'encaminen cap a ciències. Es possible que també hi optin nois i noies que no es veuen segurs amb assignatures de ciències les quals demanen raonament abstracte; creuen poder superar amb més probabilitat assignatures de lletres on tradicionalment es demana més exercici de memòria, menys de raonament crític i quasi gens de teorització o abstracció.

La condició econòmica social dels alumnes es pot conèixer aproximativament a través de les unitats d'anàlisi: barri, habitatge i residència de caps de setmana. A partir del carrer i població recollits al QA és té un primer indicador. Els barris s'han classificat en tres grups: obrers (ex: Sants, Zona Franca, Ciutat Vella, Sant Cugat-Sant Francesc, Sant Cugat-La Floresta); mitjans (ex: Les Corts, Sant Just, Cerdanyola, Sant Cugat-Antic); benestants (Pedralbes, Bonanova, Sant Cugat-Olabarria, Bellaterra, Valldoreix).

Però el barri no comporta una determinació absoluta atès que és diferent haver-hi anat a viure actualment que disposar d'una casa heretada que es va construir fa anys. La superfície de la casa és un altre indicador generalment acceptat en base al pis estandard dimensionat entre 70 i 90 metres quadrats. Un tercer indicador força clar i clarament *etic* és el de la residència pels caps de setmana.

A la vista de les dades recollides sobre el barri es pot veure que la distribució està ben compensada. A tots els centres entre un 80 i un 90 per cent viu en barri mitjà o benestant. També es dona això als centres públics, el 3 i el 4 que estan a la banda alta. La característica de benestant apunta més alt al centre 1 d'EGB: dels alumnes amb problemes han pogut canviar els que tenien més poder adquisitiu además de preocupació; al centre 4 de BUP que és públic; al centre 7 de BUP que ha passat de privat a públic.

Les dades sobre habitatge confirmen la distribució anterior. Menys d'un 10 per cent dels alumnes vieuen en habitatges petits. Més del 50 per cent viuen en habitatges grans, de més de 90 m² llevat d'alumnes de BUP dels centres 1 i 2. Aquest petit matís serveix per veure que a aquests centres és més probable que s'hi vagi per opció dels pares o dels alumnes que no pas per poder adquisitiu. Complementàriament, als centres 3 i 4 que són públics i al centres 7 que han passat de privats a públics s'hi va voluntàriament doncs cal suposar que tindrien possibilitat d'anar a un centre privat igual que d'altres. En tot cas ha estat una opció poc determinada per la condició econòmica.

Pel que fa a segona residència pels caps de setmana hi ha grans diferències estadísticament significatives que possiblement no ho són socialment. En efecte, si els centres 3 i 6 d'EGB són els que donen un percentatge més baix a la pregunta de si la família té segona residència pels caps de setmana això no estranya. Són els alumnes d'escoles de localitats residencials del Vallès Occidental on hi ha un percentatge més alt d'alumnes que viuen en cases amb jardí o torres (Bellaterra, Valldoreix, Mira-sol).

Per matisar la significació de la grandària de l'habitatge hem recollit les dades del nombre de germans i de persones que viuen a casa. Tractant-se de nombres molt baixos,

estadísticament semblen significatius però solament representen la diferència de les famílies amb dos o tres fills. Atès que la distribució és equivalent a la V7 que a la V8 no és la presència d'avis o altres persones convivint que modifica la distribució. El centres 1 i 3 d'EGB són els que tenen un major percentatge de famílies amb tres fills però de fet n'hi ha dos de promig a tots els centres. (el decimal excedent de dos indica la presència de famílies amb tres fills a totes les escoles).

PERSONES QUE VIEUEN A CASA	ESCOLES D' E G B						CENTRES DE B U P					
	EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7
. mitjana de germans (V7)	pF=.021	2,8	2,8	2,3	2,2	2,2	pF=.233	2,4	2,2	2,6	2,5	2,9
. mitjana de persones (V8)	pF=.002	4,9	5,0	4,5	4,2	4,1	pF=.599	4,5	4,2	4,4	4,5	4,6

La condició socio-econòmica no es correspon necessàriament amb la condició socio-cultural encara que hi tingui molt a veure. Les persones fan opcions a la vida entre determinats marges; amb menys poder adquisitiu hi pot haver més cultura i amb més poder adquisitiu es pot viure en pobresa cultural. Per escatir això, ni que fós aproximativament, s'han recollit les professions de pare i mare i l'activitat concreta que realitzen. Les dades descriptives recollides s'han agrupat inicialment en: 1) no qualificat - feines de casa, 2) ofici manual o estudis d'EGB, 3) professionals, comerç o estudis de batxillerat, 4) empresari o estudis de grau mig, 5) alt directiu o estudis superiors.

PROFESSIO-OCUPACIO DELS PARES		ESCOLES D' E G B						CENTRES DE B U P				
	EGB	1	3	5	6	7	BUP	1	2	4	5	7
PROFESSIO DEL PARE (V9)	J ² =.002						J ² =.740					
. no qualificat- feina casa		0	4	0	0	3		0	0	2	0	0
. ofici manual - egb		0	23	0	8	7		10	9	6	0	0
. profes, comerç - batxillerat		17	23	18	4	32		32	27	26	23	32
. empresari - es. grau mig		40	15	44	52	30		37	39	26	50	36
. alt directiu - es. superiors		43	35	38	36	27		21	24	39	27	32
PROFESSIO DE LA MARE (V10)	J ² =.006						J ² =.516					
. no qualificat- feina casa		29	33	26	4	10		37	25	27	23	14
. ofici manual - egb		0	27	6	22	20		5	6	15	15	29
. profes, comerç - batxillerat		51	21	37	37	38		42	25	23	38	29
. empresari - es. grau mig		10	15	20	18	18		10	31	21	15	19
. alt directiu - es. superiors		10	4	11	18	13		5	12	14	8	9

Aquestes dades aporten alguna precisió més a les anteriors. Les distribucions són força coincidents a EGB però presenten algunes diferències significatives que caldrà tenir presents. Entre els alumnes del centre 3 n'hi ha més de fills de pares amb ofici manual o estudis més elementals i entre les seves mares també hi ha un percentatge més alt de persones amb pocs estudis o menys implicats en la visda professional. De fet, el que succeeix en aquest centre públic és que hi ha dos contingents de població amb un cert contrast. Si bé és una de les escoles públiques amb famílies de nivell més alt del municipi pel propi prestigi de l'escola, també acull per la seva condició de pública alumnes de nuclis més senzills o de famílies que tenien la

casa abans que es formés una zona residencial. En aquest punt doncs, hem de considerar que respecte als altres centres, el nivell socio-cultural és lleugerament més baix.

A l'extrem oposat i també amb diferències significatives es situa el centre 1 del qual ja hem explicat que hi ha hagut una selectivitat relativa al poder adquisitiu i que va lligada a una preocupació per resoldre l'aprenentatge d'uns fills que presenten dificultats personals o d'adaptació escolar.

Podem dir finalment que a BUP les distribucions són totalment coincidents cosa que aporta fiabilitat a la comparació entre grups. Cal notar com no es produeixen les mateixes diferències al centre 1 respecte a l'EGB. Es tracta dels alumnes grans, alguns dels quals són els que varen iniciar l'escola quan aquesta estava situada a un barri popular (Collblanc de Barcelona) i els alumnes que hi acudien eren preferentment fills de professionals i botiguers preocupats per una bona educació.

La distribució que presneten el centre 2 privat i el centre 4 públic són pràcticament equivalents i més aviat despunta per un nivell socio-cultural superior el centre públic. A ambdós centres la incorporació de la mare a la vida professional o amb nivell d'estudis alt és important. Els centres 5 religiós i 7 privat/public presneten distribucions equivalents.

Les característiques que identifiquen la procedència social i cultural dels alumnes són bàsicament coincidents en base a les unitats d'anàlisi contrastades. No podem dir que siguin idèntiques però permeten establir comparacions fonamentalment descriptives tenint present les diferències que sistetitzem tot seguit.

* El centre 1 acull un important nombre d'alumnes amb dificultats personals o d'adaptació escolar que havien anat a d'altres centres.

* El centre 3 té alumnes amb un nivell socio-cultural lleugerament més baix atès que acull infants de nuclis més obrers amb major proporció que els altres.

* El centre 2 és un centre privat que acull alumnes de condició econòmica-social-cultural equivalent a la dels altres centres de la mostra.

* El centre 4 és un centre públic que acull alumnes de condició econòmica-social-cultural equivalent a la dels altres centres de la mostra.

Així, amb les matisacions precedents, les referides als centres 1 i 3, donem per demostrat que els alumnes de la mostra seleccionada corresponen a un estrat social homogeni independentment de la condició administrativa en el cas dels centres 2 i 4. Les diferències que puguin trobar-se entre els diferents grups d'alumnes no hauran d'atribuir-se a la societat de comunicació de masses que és comú a tots ells. Tampoc hauran d'atribuir-se a les famílies atès que pertanyen a un estrat social homogeni. Podrem atribuir les diferències a variables que formen part de l'escola.

Factor 2: ESCOLA ATENTA A LA COMUNICACIO DE MASSES

Per contrastar l'observació realitzada a cada centre hem maldat per recollir indicadors a través dels qüestionaris, QA i QP que ens permetessin difernciar el grau d'implicació de l'escola amb el fenomen de la comunicació e masses. Es difícil, atès que no es tracta de nombre d'hores ni d'utilització d'aparells audiovisuals. Aquest factor vé integrat per les variables: C, utilització dels MCM; D, reelaboració escolar dels CCM; i E; detectar els casos d'incorporació superficial dels MCM.

C: Utilització escolar dels MCM.

D: Reelaboració escolar dels CCM.

E: Incorporació superficial dels MCM.

La incorporació dels MCM tal com es donen a la cultura de masses no acaba d'entrar a l'escola. Davant determinades afirmacions, els alumnes presenten les valoracions que es recullen a la taula adjunta (escala 1-5).

E. ESTIL PEDAGOGIC	E S C O L E S D ' E . G . B .							C E N T R E S D E B . U . P .						
A: V22 a V29														
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	pF=							pF=						
Feina ben feta	.039	4.3	4.2	4.3	4.1	3.8	4.1	.042	3.9	4.3	3.8	3.5	3.9	3.9
Resultat examen	.069	2.6	3.1	2.8	3.1	3.3	3.0	.130	3.1	3.0	3.3	3.0	3.7	3.2
Treball en equip	.118	4.3	3.9	3.8	3.8	3.8	3.9	.042	3.7	4.0	3.6	3.4	3.9	3.7
Escoltar el professor.	.115	4.3	4.2	4.4	3.9	4.1	4.2	.035	3.6	3.8	3.8	3.3	3.8	3.7
Programa ininterroput.	.036	4.1	3.6	3.8	3.8	3.3	3.7	.056	3.7	3.4	3.8	3.2	3.3	3.5
Més treball a casa	.416	2.7	2.9	2.9	2.5	2.6	2.7	.814	2.8	3.0	3.1	3.0	3.0	3.0
Informació TV, RD, PD.	.952	3.7	3.5	3.5	3.6	3.5	3.5	.000	3.8	3.8	3.0	3.7	4.0	3.5
Temes actualitat	.131	3.4	3.0	3.9	3.0	3.2	3.3	.439	3.6	3.6	3.8	3.3	3.7	3.6
Global	.492	29.0	28.9	27.9	28.4	27.7	28.4	.003	28.4	29.3	28.3	26.5	29.4	28.4

Aquestes variables fan referència a l'estil pedagògic. Les diferències no són estadísticament significatives però es poden ressaltar algunes diferències que poden tenir interès. La feina ben feta està especialment valorada als centres 1 i 5 d'EGB i 2 de BUP. El resultat de l'examen sembla tenir menys importància al centre 5 possiblement per l'acció tutorial. El treball d'equip és especialment valorat a l'escola 1 d'EGB i a l'escola 2 de BUP. Correspon a característiques organitzatives ja descrites, temps de treball individual o de grup i activitats de seminari en grup natural. Escoltar al professor segueix essent important a tots els centres i la baixa puntuació del centre 5 de BUP no podem explicar-la.

El programa no pot ésser interromput doncs preocupa la selectivitat és cosa que afecta a tots els centres quasi per igual. Amb tot al centre 1 pot preocupar més per la consciència de retard escolar mentre que al centre 4 la preocupació pot estar lligada als resultats escolars que s'expressen solament en notes i un important grup d'alumnes declara baixes qualificacions.

La valoració de la importància d'estar informat a través de TV, premsa i ràdio és uniforme a EGB però hi ha diferències clarament significatives. Al centre 4 sembla que se li dóna molta menys importància front al centre 7 que dóna una mitjana més alta corresponent a 'molt'.

CONDUCTES DIVERSES

ESCOLES D' E G B

CENTRES DE B U P

QA: V153 a V162

	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
A casa, en família V153, V156	pF=							pF=						
parlem sovint del que veiem a la TV	.039	3.2	2.9	3.5	3.1	3.4	3.2	.047	3.1	3.4	3.1	3.6	3.3	3.3
cadascú té els seus gustos... fa la seva	.567	3.7	3.6	3.4	3.7	3.8	3.6	.235	3.4	3.6	3.5	3.2	3.9	3.5
A classe amb el professor V155, V158														
comentem les notícies de premsa	.000	3.6	2.5	2.1	2.8	3.1	2.8	.000	2.6	3.4	1.9	2.7	2.4	2.5
ens demanen premsa o ens passen vídeos	.000	2.5	3.3	3.0	3.5	3.0	3.1	.000	2.6	3.6	2.5	3.3	2.6	2.9
Amb els companys V154, V157, V159 a V162														
sovint parlem de música moderna, rock	.175	2.7	3.0	2.7	3.1	3.3	3.0	.003	3.3	3.8	3.2	3.5	3.0	3.4
parlem de programes de la TV	.021	2.9	3.4	3.6	3.0	3.0	3.2	.002	3.3	2.8	2.6	3.2	3.0	2.9
intercanviem jocs-ordinador, cin. música	.003	2.8	3.2	2.7	3.9	3.3	3.2	.495	3.0	3.3	3.0	3.4	3.0	3.1
en grup anem a un bon concert de rock	.000	1.8	2.0	1.6	2.0	3.1	2.6	.048	3.0	3.7	3.0	3.3	3.3	3.3
ens trobem per fer treball amb ordinador	.000	2.0	2.4	1.6	3.3	2.7	2.4	.011	1.6	2.2	1.7	1.7	2.4	1.9
intercanviem llibres interressants	.707	2.3	2.6	2.6	2.4	2.4	2.4	.889	2.6	2.5	2.4	2.6	2.6	2.5

Està clar que als centres on més es comenta la premsa és al centre d'EGB 1 i al centre de BUP 2 cosa que correspon amb un projecte explícitament formulat. A BUP el centre 1 abandona la pràctica setmanal de comentar el diari i per això no és estrany que doni una puntuació baixa. Demanen materials de premsa o passen vídeos de manera més significativa a l'escola 6 on ja ha quedat explicada la iniciativa d'un mestre i al centre de BUP 2 particularment equipat per a aquestes activitats.

Es interessant veure en paral·lel les conductes dins la família i amb els companys en relació als mitjans de comunicació. Els alumnes del centre 2 de BUP estan a la

banda alta en parlar de música, intercanviant jocs d'ordinador o cintes de música, anant en grup a concerts de rock i trobant-se a casa d'un company per fer un treball amb ordinador. El centre 7 d'EGB dóna puntuacions més aviat altes que indiquen una actuació molt independent com si es tractés d'alumnes que són excessivament grans per l'edat. Un perfil totalment oposat presenten els alumnes d'EGB del centre 5 que no mostren actuacions tan independents. Aquestes dades confirmen perfectament observacions recollides a l'estada als centres. Els alumnes del centre 7 semblen molt iniciats en tot mentre que els alumnes del centre 5 es mostren alegres, oberts i sense pressa de ser més grans. Els alumnes del centre 5, tant els d'EGB com els de BUP, es mostren més lligats a la vida familiar que els altres.

Els temes interessants i no interessants a criteri dels alumnes que han estat tractats a l'escola han estat donats lliurement pels alumnes. Recollits i categoritzats donen la següent distribució.

TEMES TRACTATS	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V19	RV:150 RP:37							RV:128 RP:27						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$\chi^2=.000$							$\chi^2=.000$						
Aprenentatge		13	27	6	13	19	16		22	3	18	0	5	9
Esports		0	2	0	4	3	2		0	0	0	0	5	1
Culturals		13	49	16	0	19	23		6	40	23	16	14	22
Socials		43	2	10	61	28	25		17	53	50	44	33	42
Formació personal		26	19	68	22	28	33		55	3	9	40	43	26
Tots tractats		4	0	0	0	3	1		0	0	0	0	0	0

TEMES NO TRACTATS	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
QA: V20	RV:124 RP:63							RV:114 RP:41						
	EGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$\chi^2=.001$							$\chi^2=.024$						
Aprenentatge		12	39	17	17	4	19		7	4	28	0	0	10
Esports		0	0	8	8	10	5		0	0	0	0	0	0
Culturals		23	24	13	9	28	20		14	25	8	12	21	16
Socials		18	15	39	30	18	23		28	28	19	41	47	30
Formació personal		29	21	22	35	39	29		50	43	44	47	32	43
Tots tractats		17	0	0	0	0	3		0	0	0	0	0	0

ACTUALITAT TEMES	ESCOLES D ' E G B							CENTRES DE B U P						
	RV:152 RP:35							RV:130 RP:25						
QA: V21	RGB	1	3	5	6	7	M	BUP	1	2	4	5	7	M
	$\chi^2=.001$							$\chi^2=.036$						
Tema genèric		32	59	69	28	29	45		41	23	31	12	5	22
Tema d'actualitat		68	41	31	72	71	55		59	77	69	88	95	78

Poden observar-se diferències ben significatives. A EGB el centre 5 atén preferentment temes de formació personal, el centre 6 temes de caràcter social i el centre 3 temes de caràcter cultural. Al centre 1 s'atenen en primer lloc els temes socials i en segons els de formació eprsonal. Al centre 7 de manera ben diferenciada surt una distribució molt diversa. A BUP el centre 1 tracta nés de temes de formació personal i d'aprenentatge, al centre 2 de caracter social i cultural igual que al centre 4 essent molt pocs

alumnes els que esmenten temes de formació personal. Al centre 5 i 7 segueix essent important la formació personal al costat dels temes de caràcter social.

La distribució dels temes no tractats semblaria correcta si presentés una distribució ben diversificada. Així és al centre 1 d'EGB on fins hi tot hi ha un grup d'alumnes que respon que tots els temes han estat tractats. Als centres 6 i 7 hi ha un significatiu nombre d'alumnes (un de cada tres) que troba a faltar temes que tenen a veure amb la formació eprsonal. En canvi, al centre 5 una concentració similar de respostes fan referència a temes de caràcter social que no han estat tractats. A BUP un important nombre d'alumnes troba a faltar temes de formació personal llevat del centre 7 on més alumnes mostren interès per temes de caràcter social que no han estat tractats.

Tots els temes esmentats pels alumnes, tant si han estat temes interessants tractats com no tractats, han estat classificats alhora en temes genèrics o temes més o menys permanents i temes d'actualitat, aquells que podien estar presents als mitjans de comunicació durant el període en que va ésser passat el qüestionari, pres el període en un sentit ampli com per exemple els temes d'aquells any.

Les diferències que presenten les distribucions dels grups d'EGB són altament significatives. Les diferències van de 18 punts en el cas del centre 1 d'EGB als 44 punts al centre 6 d'EGB. L'interès es centra dominantment en temes d'actualitat als centres 1, 6 i 7. Al centre 5 mostren interès per temes més peramnants no directament relacionats amb l'actualitat i s'explica amb aquella observació que constata que són infants feliços sense especial pressa per ser grans. També els alumnes del centre 3 fan més esment de

temes de caràcter genèric i l'explicació pot estar lligada amb l'atípica citació de temes d'aprenentatge quan de fet es demanaven temes d'interès. Darrerament havien seguit un programa de tècniques d'estudi i aprenentatge per ajudar-los a organitzar-se i aquests temes eren presents així com la consciència de falta d'hàbits de treball.

Als centres de BUP domina indiscutiblement l'interès per temes d'actualitat, és a dir, els que són presents als mitjans de comunicació. L'únic centre que manté una distribució semblant a EGB és el centre 1.

Fins aquí s'han presentat i analitzat dades recollides a partir de les respostes dels alumnes. A continuació segueixen les dades que reflexen les respostes dels mestres i professors. Aquestes s'han de considerar com a respostes professionals i malgrat que la mostra final sigui molt més reduïda del què esperàvem aporta unes constatacions que reflexen una realitat evident alhora que presenta alguns contrastos que han d'activar la reflexió pedagògica.

La resposta a la pregunta sobre freqüència d'utilització dels MCM segueix a una clarificació de la diferència entre mitjans de comunicació de masses i mitjans audiovisuals:

Entenem per Mitjans de Comunicació de Masses un entorn més ampli que els Mitjans Audiovisuals i que engloba a aquests.

Són Mitjans de Comunicació de Masses: televisió, ràdio, premsa, còmics, ordinadors, projectors audiovisuals (cinema, transparències, retroprojector, video, magnetòfon, tocadiscs).

Són Continguts de Comunicació de Masses: la informació, l'actualitat, la música, l'esport, el disseny, el consum...

(Qüestionari professors, pgs. 5 i 6)

La freqüència d'utilització de MCM és la que segueix segons les respostes dels mestres. Cal anticipar però que, com es veurà amb dades que segueixen, la utilització correspon més a l'ús dels aparells audiovisuals que als MCM.

MITJANS DE COMUNICACIO DE MASSES

UTILITZACIO DELS PROFESSORS ESCOLES D' E G B CENTRES DE B U P

QP: V80 N=49

	EGB					BUP				
	1	3	5	6	7	1	2	4	5	7
Pràcticament mai	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Molt esporàdicament	0	0	0	2	3	1	0	2	3	5
No més d'un cop al mes	0	3	2	2	2	0	1	1	0	0
Un cop per quinzena; cada tema	1	1	1	1	0	2	1	0	1	1
Un cop per setmana; és habitual	2	1	1	0	1	0	1	2	1	1
No contesten							2			

La distribució és molt variada. La freqüència d'utilització correspon a la matèria que imparteix el professor. La utilització setmanal correspon a professors de música i idioma. La utilització quinzenal correspon a professors de

Ciències Socials. La utilització mensual o esporàdica correspon als altres. Però si la freqüència d'ús ja posa de manifest quan poc normalitzats estan els mitjans audiovisuals a l'escola, una anàlisi dels diferents usos ho confirma abastament.

MITJA-US MES EMPRAT ESCOLES D' E G B CENTRES DE B U P Total

QP: V81 a V89 Frq: N*3=147

(Opcions 1, 2 i 3) EGB 1 3 5 6 7 BUP 1 2 4 5 7 %

Vídeo amb pel·lícules cinema	0	2	0	1	2		0	0	4	3	2	28,6
Vídeo amb documents de TV	2	2	1	2	2		1	2	3	2	3	40,8
Vídeos didàctics	2	3	3	2	4		1	4	2	2	4	55,1
Projeccions de cinema òptic	0	2	0	0	0		0	0	0	0	2	8,0
Audiovisual o diapositives	1	1	2	2	2		2	2	0	1	0	26,5
Magnetòfon/electròfon	1	2	2	2	2		0	1	1	1	2	28,6
Enregistraments de ràdio	0	0	1	0	0		0	1	1	1	0	8,0
Prensa escrita: diaris/revistes	3	3	2	2	5		2	1	2	2	4	53,1
Programes d'ordinador	0	1	1	0	1		0	2	2	1	1	

18,4

Nombre de professors de cada escola 3 5 4 5 6 3 6 5 5 7

¿Quins són els productes de comunicació més introduïts a l'escola? Indubtablement són els que tenen un format més escolar: els vídeos didàctics i la premsa escrita, justament els productes menys atractius per als alumnes, els que estan fets amb esquema de lliçó, magistral il·lustrada i els que es fonamenten en la paraula i menys en la imatge.

¿Per què són els més introduïts a l'escola? Perquè són els que el mestre o professors coneix i domina més i per tant es veu capaç d'administrar amb major o menor encert.

El vídeo amb documents de TV comença a ésser més emprat. S'està convertint amb el mitjà més a l'abast. Està arraconant les projeccions de cinema, fins i tot les de cinema documental o científic que es podien projectar amb pel·lícules de pas Super 8mm. Les pel·lícules de cinema comercial per il·lustrar qualsevol tema també es projecten en vídeo. L'àudiovisual, encadenament d'imatges fixes amb veu i música-efectes sonorsés, és pràcticament inexistent. Les diapositives de col·leccions comercialitzades il·lustren classes d'art o de geografia física i les audicions s'apliquen a classes de música o d'idiomes. Els usos de programes d'ordinador queden, avui per avui, restringits als professors que donen classe d'informàtica; el professor de matemàtiques pot emprar programes de simulació si alhora és el professor d'informàtica.

Els usos constatats són fonamentalment usos de productes audiovisuals més o menys concebuts per a ús escolar. Són molt escadussers els materials obtinguts dels mitjans de comunicació de masses que els professors converteixen en recursos pedagògics per la intencionalitat amb que els empen.

L'elecció de prioritats d'ús dels MCM encara perd més valor quan es demana indicació d'activitats segons els diferents usos. Les respostes descriptives han estat codificades segons l'escala següent:

N/C: en blanc, no contesten; A : La resposta és imprecisa o buida de contingut; B : Es dona una citació simple; C : Es dona una citació elaborada i clara.

El percentatge dels que no responen és molt alt, massa alt. Amb prou feines els MCM serveixen de suport de l'activitat habitual, de l'exposició oral del mestre. No s'ha desenvolupat quasi gens l'aprenentatge del llenguatge verboicònic i l'expressió amb els mitjans.

Activitats desenvolupades amb els MCM. QP: V91, V92, V93

	M/C	A	B	C
MCM-suport activitat habitual	20,4	,0	49,0	30,6
MCM-llenguatge propi	73,5	6,1	8,2	12,2
MCM-instrument d'expressió	79,6	4,1	6,1	10,2

Les modificacions introduïdes amb la utilització dels MCM són mínimes. Algunes en la pràctica docent i quasi inexistentes en l'organització i en el currículum. Possiblement no se n'ha vist la necessitat però alhora hi ha bon nombre de professors admeten que són les mateixes limitacions de programa i d'horari les que els impedeixen una normalització de l'ús dels mitjans.

Modificacions introduïdes amb els MCM. QP: V107, V108, V109

	M/C	A	B	C
Modificacions organitzatives	75,5	,0	12,2	12,2
Modificacions curriculars	79,6	,0	8,2	12,2
Modificació pràctica docent	38,8	,0	22,4	38,8

Demanant específicament el parer respecte als Mitjans de Comunicació de Masses en relació a l'Educació Ètica o Formació Religiosa les respostes poden resumir-se en el quadre següent.

Educació ètica o Formació religiosa en relació als MCM QP: V125

14.3 % no contesten.

2.0 % donen una resposta buida de contingut.

10.2 % fan una simple afirmació de l'ètica i els valors morals.

20.4 % estableixen alguna relació entre els valors i els MCM.

38.8 % assenyalen que l'educació ètica capacita per a rebre críticament els MCM.

Es pot observar una gran dispersió en les respostes que han estat donades en espai obert. Els cinc graus s'han concretat a partir de la mateixa lectura. El resultat és que més d'un cinquanta per cent dels professors reconeixen que hi ha una relació entre els valors que interioritzen els alumnes i els valors i actitud que promouen els MCM. És un percentatge molt superior al que habitualment desenvolupa activitats en relació als mateixos mitjans. Podríem concloure que entre els professors consultats hi ha consciència però no se sap com traduir-ho a la pràctica educativa. Entre d'altres mestres és més probable que no hi hagi ni consciència, llevat dels professors identificats amb l'orientació confessional de l'escola. Amb tot, en el cas dels professors consultats, no s'ha donat una resposta en bloc pel fet de ser d'escola religiosa.

La posició dels professors respecte a la utilització dels MCM expressada de manera oberta a l'inici del qüestionari (QP) prèvia a tota orientació es reparteix segons les següents posicions formulades apartir de les seves respostes.

Posició respecte a la utilització dels MCM a l'educació-ensenyament.

QP: V16

- 2,0 % no interessen; no poden aportar massa a l'aprenentatge.
- 40,8 % interessen, són importants; no es dona cap fonament.
- 36,7 % es veuen raonadament necessaris però cal fer-ho amb criteri.
- 18,3 % s'han d'incorporar però cal una organització i plantejament d'escola.
- 2,0 % no contesten.

Com s'incorporen o dificultats que es troben per incorporar els CCM: notícia, actualitat o contingut-tòpi

QP: V17

- 10,2 % no incorporen els CCM.
- 30,6 % s'incorporen molt esporàdicament.
- 24,5 % s'incorporen sovint segons actualitat i interès.
- 28,6 % hi ha previst algun temps i activitats específiques.
- 4,1 % s'ha previst de manera sistemàtica incorporar-ho a les àrees corresponents.
- 2,0 % no contesten.

La mostra de professors és molt reduïda (N=49) i no tindria sentit establir comparacions entre grups d'escoles que, d'altra banda, no semblen mostrar diferències. Com a conjunt els professors mostren posicions poc elaborades front a la utilització dels MCM i front a la incorporació dels CCM.

Més d'un 80 % dels mestres tenen una posició poc elaborada. No donen raons clares quan diuen que és important incorporar-los i si donen laguna raó, matisen que cal fer-ho amb criteri o en les degudes condicions. Globalment podem dir que falta molta seguretat.

Respecte a la incorporació dels CCM una tercera part dels professors consultats proposen un temps específics per a activitats relacionades amb els CCM. Són mínims els que consideren que els CCM han d'incorporar-se de manera habitual a les diferents àrees de coneixement.

En contrast absolut amb aquestes posicions poc elaborades, quan es pregunta als professors per la manera com els MCM influeixen en els alumnes, la coincidència és màxima. Es relaciona l'excessiu consum de MCM amb l'escola apuntant que una dedicació tan gran de temps resta eficàcia a l'aprenentatge.

Com els MCM influeixen en els alumnes concrets segons els professors.

QP: V39

63,3 % estan massa absorbits i això els resta eficàcia a l'escola.

4,1 % hi ha de tot; depèn de l'ambient familiar.

6,1 % sí els mitjans audiovisuals però no els mitjans escrits.

4,1 % hi ha de tot; depèn del nivell i resultats escolars.

6,1 % tenen posicions molt elaborades que tenen interès singular.

2,0 % fan ús dels MCM i incorporen els continguts com a coneixements.

14,3 % no responen.

Tot plegat fa pensar que encara es fa una anàlisi molt superficial dels MCM veient-los com a enemics dels objectius escolars. Així, les poques incorporacions que es fan s'acontenten fonamentalment en explotar una fórmula de motivació externa: aportar algun vídeo o document que pel seu format icònic pugui atraure els alumnes. Aquesta atracció és molt efímera. No hi ha una incorporació dels MCM a través dels CCM que poden veure's i escoltar-se en temps no escolar centrant l'acció escolar en analitzar i processar aquesta informació i en dirigir l'atenció a tot allò que pugui motivar un treball escolar connectat a la realitat i a l'actualitat que viu l'alumne.

El menú comunicatiu dels mestres consultats es resumeix en les següents distribucions percentuals després d'agrupar programes, títols o seccions esmentades. En aquestes distribucions els que no contesten formen part de la distribució. La no resposta s'interpreta com que no n'hem de fer res del que "Com a ciutadà i com a professional, dediqueu algun temps a conèixer els diferents programes dels Mitjans de Comunicació?" o bé que no s'hi dedica temps i no es coneixen programes. En un i altre cas podem considerar que la posició del professor és que no té perquè haver-hi relació entre els MCM i l'ensenyament-aprenentatge que es fa a l'escola.

Programes/títols/seccions d'interès educatiu que esmenten els professors.

QP: V68, V70, V72, V74, V76, V78

TELEVISIO

10,2 % pel·lícules	14,3 % música actual.
49,0 % informatius-debats.	18,4 % inform-debats.
10,2 % docum-reportatges.	4,1 % cultural.
2,0 % cultural	63,3 % no contesten.
28,6 % no contesten.	

RADIO-FM

REVISTES

6,1 % inform. general.	46,9 % inform. general
24,5 % ciència-cultura.	6,1 % ciència-cultura.
20,4 % professionals.	8,2 % premsa escolar.
49,0 % no contesten.	38,8 % no contesten.

PREMSA DIÀRIA

ORDINADOR

10,2 % soft usuari.	8,2 % música moderna.
4,1 % llenguatges.	18,4 % música clàssica.
2,0 % programació.	2,0 % cantautors.
4,1 % realit. treballs.	71,4 % no contesten.
79,6 % no contesten.	

DISCOGRAFIA

Sembla que el professor no coneix prou els productes dels MCM. D'una banda els dedica poca atenció; de l'altra, la seva atenció es centra en els productes de format més proper a la cultura acadèmica: informatius, debats i reportatges. Els programes de ficció i d'entreteniment no formen massa part del menú comunicatiu dels professors. Els professors coneixen menys que els seus alumnes la música

actual, llegeixen les revistes que no llegeixen els seus alumnes i la majoria no tenen ordinador quan els seus alumnes aprofiten tota ocasió per utilitzar-lo, ni que sigui per jugar amb la màquina. Aquest jugar amb la màquina és intuïtiu i hom ha de descobrir les regles del joc. L'escola en el seu esquema bàsic de funcionament dóna regles, principis i normes i demana de l'alumne una activitat aplicativa a vegades exclusivament mecànica.

Semblantment, la literatura parteix dels clàssics, la filosofia dels temes de sempre i les matemàtiques són una gimnàstica de raonament a la qual ja se li trobarà aplicació. Amb aquesta lògica no és possible veure un poema visual en un anunci de televisió o en un vídeoclip; no es descobreix fàcilment el rerafons filosòfic del drama existencial d'una sèrie de ficció; s'ignora la matemàtica que dóna suport a la música ben construïda o les regles lògiques de programació d'un joc d'ordinador.

Certament que hi ha molts anuncis que són una 'xavacaneria', molts còmics que expressen una cultura primitiva més instintiva que conscient, molta música pop que és tan sols potència i ràbia i molts 'culebrons' de televisió són per a gent curta d'intel·ligència i afectivament poc madura. Però en la mesura que aquests CCM són coneguts i consumits pels alumnes cal incorporar-los a l'escola per fer-ne una elaboració, un reprocessament que ja és en sí una activitat cultural. Cal esperar que els alumnes alhora que troben a l'escola continguts que els identifiquen com a generació puguin anar modificant els propis gustos per decisió pròpia a partir d'un diàleg adult. El professor, el mestre és indubtablement l'adult que pot introduir aquest diàleg obert.

A la vista de totes les dades recollides concloem que el grau d'utilització dels MCM és molt limitat. Es redueix a la utilització d'alguns aparells audiovisuals amb productes sovint expressament concebuts per a l'escola. Això queda particularment palès davant la mínima incorporació dels CCM que s'observa. Els productes de la televisió i dels diaris, que són possiblement els que més s'incorporen, venen a donar suport al tema que ha estat presentat pel professor i no són incorporats en tant que continguts de la comunicació de masses significatius per als alumnes.

En la mesura que la incorporació del MCM es fa intencionalment per motivar, per edulcorar la situació escolar, s'ofega el seu valor real i l'efecte motivador inicial aviat torna enrera i els alumnes es mostren indiferents. Quan pensem en l'educació d'adolescents i joves no podem pensar en una motivació fictícia i d'aparença. La motivació està intrínsecament lligada al desenvolupament d'activitats i temes que formin part de la seva vida. Altra cosa és que l'escola els proposi d'anar a fons en una reelaboració en doble dimensió: raonament crític i vivència compartida.

Factor 3: Escola: organització estructurada

Els qüestionaris poden informar poc respecte a les quatre variables agrupades en aquest factor. L'observació participant durant dies a l'escola i l'entrevista, poc formalitzada però contínua, amb els professors i l'anàlisi de l'organització escolar són els mitjans de comprovació. Les descripcions de les situacions escolars observades ja s'han recollit al capítol anterior i que es poden sintetitzar matizant les diferències que hi ha entre centres.

F: Modificacions organitzatives.

G: Innovacions curriculars.

H: Incorporació estructurada dels MCM.

I: Incorporació estructurant dels MCM.

El centre 1 té una singular organització i un excel·lent equipament per utilitzar els MCM i incorporar-ne els continguts. L'organització dels espais i la distribució del temps-horaris donen les màximes possibilitats. Els mestres disposen de suport tècnic especialitzat per vídeo, per informàtica i per catalogació de recursos: diapositives, reculls de premsa i materials d'introducció al pensament científic. L'estructura de les àrees ha quedat modificada a EGB i en menor grau a BUP. Amb tot, hi ha activitats específiques com: assemblea de diari (premsa) i prova obligatòria a EGB, temps d'elaboració de tesines i actes culturals a BUP que comporten una atenció als MCM, a l'actualitat i a la vida cultural exterior a l'escola.

No s'ha desenvolupat una incorporació estructurada dels MCM. Es poden fer treballs sobre la publicitat i l'ús de la imatge, es poden veure vídeos i enregistraments proporcionats pels alumnes però no hi ha un programa de referència o una línia curricular d'educació en matèria de comunicació.

No es pot dir que la utilització dels MCM sigui estructurant. De fet, de fons no es té prou clar que a través dels MCM es vehiculi una cultura que l'escola hagi de processar i elaborar. Es recopilen tots els materials de comunicació que l'escola pot incorporar en el seu programa d'aprenentatge com monogràfics de diari, reportatges-documentals de TV. Llevat de casos esporàdics, no s'incorporen d'immediat aquests materials sinó quan correspon per tema. Així mateix no hi ha un seguiment i elaboració escolar del que els infants poden veure, sentir i llegir en temps de lleure.

El centre 2 exclusivament dedicat a BUP presenta una organització totalment inèdita que s'aparta de manera important del model organitzatiu convencional fins al punt d'incomplir la minuciosa reglamentació de l'Administració educativa. La utilització dels espais està sotmesa a les necessitats de l'activitat i a una distribució organitzada dels recursos. Els horaris estan pensats en funció de l'activitat d'ensenyament-aprenentatge i l'encadenament de les diverses activitats té en compte els ritmes d'atenció i fatiga mental. La possibilitat d'incorporar els MCM és total i depèn de la iniciativa de cada professor i de l'especificitat de la matèria. En la pràctica la utilització de mitjans queda força centrada en les Opcions de Vídeo, Fotografia i Informàtica així com en l'àrea de Ciències Socials i Antropològiques on es fa un ús més assidu de materials de comunicació.